

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2006-2007

7 MARS 2007

Projet de loi réformant le divorce

Procédure d'évocation

AMENDEMENTS

N° 1 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

Art. 2

Remplacer le § 3 de l'article 229 proposé par ce qui suit :

« § 3. Elle est également présumée lorsque la demande est formée par un seul époux après plus de deux ans de séparation de fait. »

Justification

Le Code civil actuel ne permet à un époux d'obtenir le divorce de manière unilatérale que s'il prouve une faute dans le chef de son conjoint ou suite à une séparation de fait de deux ans, avec dans ce dernier cas, une présomption de faute dans le chef du demandeur. La séparation unilatérale ne peut donc se faire du jour au lendemain.

L'époux qui ne s'est pas rendu coupable d'une faute grave est donc assuré de bénéficier du régime spécifique du mariage durant au moins deux ans si son conjoint désire divorcer contre son gré.

Voir :

Documents du Sénat :

3-2068 - 2006/2007 :

N° 1 : Projet évoqué par le Sénat.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2006-2007

7 MAART 2007

Wetsontwerp betreffende de hervorming van de echtscheiding

Evocatieprocedure

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

Art. 2

Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 229 vervangen als volgt :

« § 3. Het bestaan van de onherstelbare ontwrichting wordt ook vermoed wanneer de aanvraag wordt gedaan door één enkele echtgenoot na meer dan twee jaar feitelijke scheiding. »

Verantwoording

Het huidige Burgerlijk Wetboek biedt een van de echtgenoten de mogelijkheid de echtscheiding eenzijdig te verkrijgen wanneer hij een fout van zijn echtgenoot bewijst of na een feitelijke scheiding van twee jaar, met in dat laatste geval een vermoeden van fout begaan door de verzoeker. De eenzijdige scheiding kan dus niet van vandaag op morgen haar beslag krijgen.

De echtgenoot die zich niet schuldig heeft gemaakt aan een zware fout, is er dus zeker van dat hij de specifieke huwelijksregeling gedurende minstens twee jaar blijft genieten wanneer zijn echtgenoot tegen zijn wil uit de echt wil scheiden.

Zie :

Stukken van de Senaat :

3-2068 - 2006/2007 :

Nr. 1 : Ontwerp geëvoceerd door de Senaat.

Or, ce régime juridique spécifique assure, d'une part, à l'époux « délaissé » qui est resté résider dans le logement familial et ce, en général avec les enfants, de pouvoir continuer à y résider — pas de vente possible — aussi longtemps que le divorce ne sera pas prononcé.

D'autre part, il lui garantit un devoir de secours auquel les époux se sont engagés lors de la conclusion du mariage dont l'étendue est bien plus large que la pension après divorce. Par exemple, mettre le logement familial à sa disposition sans paiement de loyer ou rembourser un emprunt hypothécaire.

Le projet de loi raccourcit considérablement le délai nécessaire pour « forcer » un des époux à divorcer : un an, voire même — si l'on pousse à l'extrême — six mois et un jour puisqu'il est possible d'obtenir un divorce en répétant sa volonté unilatérale de divorcer 6 mois après l'audience introductive.

Et de s'interroger avec le professeur Jean-Louis Renchon sur le caractère humain du projet qui prive « délibérément un des époux, dans un délai aussi court, d'une protection sociale et économique qui non seulement avait été voulue et contractée par les deux époux lorsqu'ils s'étaient mariés mais qui, surtout, est humaine et psychologiquement indispensable lorsqu'un époux, parfois après vingt ans ou trente ans de vie commune, subit l'épreuve douloureuse d'une rupture et d'un bouleversement de son existence et doit dès lors pouvoir disposer, pendant le temps nécessaire pour se reconstruire et se réorienter, d'un minimum de sécurité et de stabilité. »

Ce projet pousse l'époux le plus aisé à divorcer au plus vite afin de payer le moins longtemps la pension alimentaire dont la durée sera égale à la durée du mariage plutôt que de le responsabiliser quant aux conséquences du divorce sur les intérêts de son conjoint et de ses enfants.

C'est pourquoi, les auteurs déposent un amendement visant à rétablir l'obligation d'une séparation de fait d'au moins deux ans en cas de demande en divorce unilatérale et, à titre subsidiaire, un an.

N° 2 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 1)

Art. 2

Au § 3 de l'article 229 proposé, supprimer les mots « ou qu'elle est répétée à deux reprises conformément à l'article 1255, § 2, du Code judiciaire ».

Justification

L'article 229, § 3, CC proposé combiné avec l'article 1255, § 2, CJ permet à un époux d'obtenir le divorce de manière unilatérale sans attendre l'écoulement du délai de séparation de fait de plus d'un an.

Die specifieke juridische regeling zorgt er enerzijds voor dat de « in de steek gelaten » echtgenoot, die in de gezinswoning is blijven wonen, meestal met de kinderen, daar kan blijven wonen — verkoop is onmogelijk — zolang de echtscheiding niet is uitgesproken.

Voorts waarborgt ze hem de verplichting tot bijstand waartoe de echtgenoten zich hebben verbonden toen het huwelijk gesloten werd en die veel verder reikt dan een uitkering na een echtscheiding. Bijvoorbeeld hem een gezinswoning ter beschikking stellen zonder dat er een huur wordt betaald of een hypothecaire lening terugbetalen.

Het wetsontwerp verkort de termijn om één van de echtgenoten tot echtscheiding te « dwingen » aanzienlijk : een jaar, of zelfs — in het uiterste geval — zes maanden en een dag, aangezien het mogelijk is een echtscheiding te verkrijgen door de eenzijdige wil tot echtscheiding te herhalen zes maanden na de inleidende zitting.

En dan vraagt men zich samen met professor Jean-Louis Renchon af of het wel menselijk is dat het ontwerp een van de echtgenoten op zo korte tijd een sociale en economische bescherming ontnemt die de echtgenoten toen ze gehuwd waren niet alleen gewild hebben en waartoe ze zich verbonden hebben, maar die vooral menselijk en psychologisch onontbeerlijk is wanneer een echtgenoot, soms na twintig of dertig jaar van samenleven, de pijnlijke beproeving ondergaat van een breuk en de verwarring in zijn leven en daarom in de tijd die nodig is om er weer bovenop te komen en zich aan te passen, een minimum aan veiligheid en stabiliteit moet kunnen hebben.

Dit ontwerp zet de echtgenoot met de meeste middelen ertoe aan zo snel mogelijk te scheiden om de onderhoudsuitkering zo kort mogelijk te betalen. De looptijd daarvan zal gelijk zijn aan de tijd dat het huwelijk geduurd heeft, in plaats van hem verantwoordelijk te stellen voor de gevolgen van de echtscheiding voor de belangen van zijn echtgenoot en zijn kinderen.

Daarom dienen de indieners een amendement in dat strekt om de verplichting van een feitelijke scheiding van ten minste twee jaar bij een eenzijdig verzoek tot echtscheiding en, subsidiair, van een jaar, te herstellen.

Nr. 2 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

(Subsidiar amendement op amendement nr. 1)

Art. 2

In § 3 van het voorgestelde artikel 229, de woorden « of wanneer de aanvraag tot tweemaal toe werd gedaan overeenkomstig artikel 1255, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek » doen vervallen.

Verantwoording

De samenlezing van het ontworpen artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek met het ontworpen artikel 1255, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek maakt het voor een echtgenoot mogelijk de echtscheiding te verkrijgen op eenzijdig verzoek, zonder dat de betrokkene moet wachten dat de periode van feitelijke scheiding van meer dan één jaar is verstreken.

En effet, l'alinéa 2 du § 2 de l'article 1255 CJ permet au demandeur d'obtenir le divorce en répétant de manière unilatérale sa volonté de divorcer à la deuxième audience prévue par cet article. Or, cette seconde audience peut avoir lieu 6 mois après l'audience introductive et permettre de court-circuiter le délai de séparation de fait d'un an.

Si on poussait le raisonnement à l'extrême, un époux pourrait « forcer » l'autre à divorcer après 6 mois et un jour de mariage.

Nous estimons que permettre à une partie de divorcer unilatéralement en répétant sa propre volonté à 2 reprises, dans un laps de temps qui peut être inférieur à un an, introduit une sorte de « divorce répudiation » qui n'est pas acceptable. Nous estimons qu'en cas de demande unilatérale, il est important que la séparation de fait de plus d'un an soit effective avant que le juge ne puisse prononcer le divorce.

N° 3 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

Art. 18

Remplacer l'article 1255, § 2, proposé par ce qui suit :

« § 2. Si le divorce est demandé par l'un des époux en application de l'article 229, § 3, du Code civil, le juge prononce le divorce s'il constate que les parties sont séparées de fait depuis plus de deux ans. »

Justification

Cet amendement est le corollaire de l'amendement principal déposé par les mêmes auteurs à l'article 2 du projet qui vise à ce que le délai de séparation de fait, en cas de demande unilatérale, soit de deux ans et non d'un an, voire six mois.

N° 4 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 3)

Art. 18

Supprimer l'alinéa 2 de l'article 1255, § 2, proposé.

Justification

Cet amendement est un corollaire de l'amendement déposé par les mêmes auteurs à l'article 2 du projet qui vise à ce que le respect du délai de séparation de fait de plus d'un an en cas de demande unilatérale soit effectif.

Het ontworpen artikel 1255, § 2, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek maakt het immers mogelijk dat de verzoeker de echtscheiding kan verkrijgen zo de betrokkene op de tweede zitting, zoals die bij dit artikel in het vooruitzicht wordt gesteld, eenzijdig zijn verzoek herhaalt. Die tweede zitting kan evenwel plaatsvinden zes maanden na het verzoek, waardoor het mogelijk wordt de feitelijke scheiding van één jaar te omzeilen.

Als men de redenering helemaal doortrekt, zou de ene echtgenoot op grond van dit artikel de andere echtgenoot kunnen « dwingen » te scheiden na zes maanden en één dag huwelijk.

Volgens ons kan het gewoon niet dat zou worden toegestaan dat een echtgenoot eenzijdig zou kunnen scheiden door in een tijdspanne van soms minder dan één jaar zijn wil tweemaal te kennen te geven. Zodoende zou een « echtscheiding door verstoting » tot stand komen, en dat is onaanvaardbaar. Wij zijn van oordeel dat het bij een eenzijdig verzoek van belang is dat er een feitelijke scheiding van meer dan één jaar is vooraleer de rechter de echtscheiding zou mogen uitspreken.

Nr. 3 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

Art. 18

In het voorgestelde artikel 1255, § 2, vervangen als volgt :

« § 2. Indien de echtscheiding gevorderd wordt door één van de echtgenoten met toepassing van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek, spreekt de rechter de echtscheiding uit als hij vaststelt dat de partijen sinds meer dan twee jaar feitelijk gescheiden zijn. »

Verantwoording

Dit amendement is het logisch gevolg van het hoofdamendement dat door dezelfde indieners op artikel 2 van het ontwerp werd ingediend en dat strekt om die termijn van feitelijke scheiding bij eenzijdig verzoek twee jaar te laten bedragen in plaats van een jaar, of zelfs zes maanden.

Nr. 4 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

(Subsidiair amendement op amendement nr. 3)

Art. 18

In het voorgestelde artikel 1255, § 2, het tweede lid doen vervallen.

Verantwoording

Dit amendement is het logische gevolg van het amendement dat dezelfde indieners hebben ingediend op artikel 2 van het ontwerp, dat ertoe strekt de termijn van feitelijke scheiding van meer dan een jaar bij eenzijdig verzoek werkelijk in acht te doen nemen.

Afin d'éviter d'introduire une sorte de divorce répudiation, le juge doit attendre que la séparation de fait de plus d'un an soit effective pour pouvoir prononcer le divorce.

N° 5 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

Art. 18

Insérer à l'article 1255 proposé un § 4bis, libellé comme suit :

« § 4bis. — En toute hypothèse, le divorce ne peut être prononcé que si les parties ont :

— soit conclu et confirmé leur accord sur les questions portant sur la jouissance du logement familial et le caractère gratuit ou non de l'occupation de celui-ci pendant la durée de l'instance en divorce, l'autorité parentale, l'hébergement des enfants mineurs, la contribution alimentaire et la pension alimentaire entre époux, ainsi que la question de l'imputabilité éventuelle de cette dernière lors de l'établissement des comptes de liquidation du régime matrimonial des époux;

— soit justifié, en l'absence d'accord, avoir saisi le juge compétent d'une action tendant au règlement des mesures ci-avant et ce, conformément à l'article 1280 ».

Justification

Il nous paraît que le divorce remède à la désunion irrémédiable ne peut devenir une décision indépendante mettant fin au mariage sans se soucier des conséquences de sa dissolution.

Dans cette optique, certaines questions sont apparues comme étant à ce point fondamentales, qu'il ne pourrait être statué sur la dissolution du mariage qu'à la condition que ces questions soient réglées par un accord confirmé ou soient susceptibles d'être réglées à la requête d'une partie grâce à la saisine préalable du juge compétent, conformément à l'article 1280 du Code judiciaire.

Les modalités ainsi visées constituent le minimum indispensable des mesures accompagnant la dissolution; leur résolution par voie d'accord ou par voie de saisine judiciaire permet d'éviter soit un trop grand déséquilibre des situations respectives, soit un vide juridique préjudiciable, tantôt en raison de l'intérêt immédiat et futur des époux et des enfants, tantôt en raison de leur incidence sur les futures opérations de liquidation patrimoniale.

Sont regroupées dans cette catégorie de mesures indispensables celles qui portent sur :

Om te voorkomen dat het tot een soort echtscheiding door verstoting komt, moet de rechter wachten tot de feitelijke scheiding van meer dan een jaar een feit is voor hij de echtscheiding kan uitspreken.

Nr. 5 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

Art. 18

Een artikel 1255, § 4bis, invoegen, luidende :

« In elk geval kan de echtscheiding alleen worden uitgesproken indien de partijen :

— hetzij hun overeenkomst hebben gesloten en bevestigd met betrekking tot de vraagstukken inzake het genot van de gezinswoning en het al dan niet kosteloos betrekken van die woning tijdens de duur van het echtscheidingsgeding, tot het ouderlijk gezag, tot de huisvesting van de minderjarige kinderen, tot het onderhoudsgeld en de uitkering tot onderhoud tussen de echtgenoten onderling, alsmede tot de vraag of die uitkering in voorkomend geval kan worden aangerekend op het ogenblik dat de vereffeningssrekeningen betreffende het huwelijksstelsel van de echtgenoten worden opgemaakt;

— hetzij, bij gebreke van een overeenkomst, het bewijs hebben geleverd dat zij bij de bevoegde rechter een vordering aanhangig hebben gemaakt die er overeenkomstig artikel 1280 toe strekt voor bovenstaande maatregelen een regeling te treffen. ».

Verantwoording

Wij zijn tot de bevinding gekomen dat de echtscheiding als remedie tegen een duurzame ontwrichting van het huwelijk niet mag worden opgevat als een loutere verstoting die door een van de echtgenoten wordt opgelegd, zonder dat deze zich bekommert om de gevolgen van de ontbinding van het huwelijk.

In het licht daarvan blijken sommige aangelegenheden van dermate fundamenteel belang voor de beide echtgenoten, voor een van beiden of voor hun kinderen dat pas over de ontbinding van het huwelijk kan worden beslist nadat die aspecten zijn geregeld via een bevestigd akkoord, dan wel op voorwaarde dat die aspecten kunnen worden geregeld op verzoek van één partij, via de voorafgaande aanhangigmaking bij de bevoegde rechter, overeenkomstig artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek.

De aldus bedoelde nadere voorwaarden vormen een onontbeerlijk minimum inzake flankerende maatregelen van de ontbinding van het huwelijk. Een oplossing via akkoorden of via een aanhangigmaking bij de rechter helpt ter voorkoming van, hetzij een te groot gebrek aan evenwicht tussen de respectieve situaties van de betrokkenen, hetzij een juridische leemte die nadelig kan zijn voor zowel de onmiddellijke en toekomstige belangen van de echtgenoten en hun kinderen als de transacties tot vereffening van het vermogen waartoe zal worden overgegaan.

Tot die categorie van onontbeerlijke maatregelen behoren die welke betrekking hebben op

— l'occupation du logement familial et le caractère gratuit ou non de cette occupation pendant l'instance;

— l'autorité parentale et l'hébergement des enfants mineurs, ainsi que la contribution alimentaire;

— la pension alimentaire entre ex-époux et l'imputabilité de celle-ci sur les comptes de liquidation du régime matrimonial.

N° 6 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

Art. 13bis (nouveau)

Insérer un article 13bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 13bis. — À l'article 1400 du même Code, modifié par la loi du 14 juillet 1976, sont apportées les modifications suivantes :

A) L'alinéa 1er est complété comme suit :

« 8. Les biens, droits et revenus acquis par l'un des époux après la transcription de la rubrique d'une requête en divorce, à condition que la procédure aboutisse au prononcé du divorce sans qu'elle ait été interrompue par la réconciliation des parties, le désistement d'action ou d'instance, ou la radiation prévue à l'article 730 du Code judiciaire ».

B) L'article est complété par l'alinéa suivant :

« S'il y a eu débouté de l'action ou interruption de la procédure, le 8° de l'alinéa précédent n'est pas applicable. Si la procédure est interrompue par le décès d'un des époux, l'alinéa premier est applicable, encore que le divorce n'ait pas été prononcé, ou que le jugement prononçant le divorce n'ait pas encore été coulé en force de chose jugée. »

Justification

Dans le droit actuel, les effets du divorce quant aux biens se produisent à des dates différentes selon que l'on se place au niveau des relations entre époux ou au niveau des tiers.

Vis-à-vis de ces derniers, la transcription est la seule date retenue.

Entre époux au contraire, une fiction de rétroactivité situe les effets du divorce quant aux biens au jour de la demande, dans le cas du divorce pour cause déterminée (art 1278 du Code judiciaire) et au jour de la première comparution dans le cas du divorce par consentement mutuel (article 1304, alinéa 2, du Code judiciaire).

— het betrekken van de gezinswoning, al dan niet kosteloos gedurende het geding;

— het ouderlijk gezag over en de huisvesting van de minderjarige kinderen, de verschuldigde bijdrage en de uitkering tot onderhoud;

— de uitkering tot onderhoud tussen de ex-echtgenoten en de wijze waarop de zij in het kader van de opheffing van het huwelijksvermogensstelsel ten aanzien van elk van de echtgenoten wordt verrekend.

Nr. 6 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

Art. 13bis (nieuw)

Een nieuw artikel 13bis invoegen, luidende :

« Art. 13bis. — In artikel 1400 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1976, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A) Het eerste lid wordt aangevuld als volgt :

« 8. De goederen, rechten en inkomsten die een van de echtgenoten verworven heeft na de overschrijving van de rubriek van een verzoekschrift tot echtscheiding, op voorwaarde dat de rechtspleging uitmondt in de uitspraak van de echtscheiding zonder dat ze werd onderbroken door de verzoening van de partijen, de afstand van rechtsvordering of van geding, of de doorhaling bedoeld in artikel 730 van het Gerechtelijk Wetboek ».

B) Het artikel wordt aangevuld met het volgende lid :

« Punt 8 van het vorige lid is niet van toepassing ingeval de vordering werd afgewezen of de rechtsgang werd onderbroken. Het eerste lid is van toepassing indien de rechtsgang wordt onderbroken door het overlijden van een van de echtgenoten, ofschoon de echtscheiding nog niet is uitgesproken of het echtscheidingsvonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan. »

Verantwoording

In het vigerende recht gaan de gevolgen van de echtscheiding ten aanzien van de goederen in op uiteenlopende data, naar gelang het gaat om de echtgenoten dan wel jegens derden.

Ten aanzien van derden heeft de echtscheiding uitsluitend gevolg vanaf de dag waarop ze is overgeschreven.

Tussen de echtgenoten onderling wordt het gevolg van de echtscheiding ten aanzien van de goederen evenwel geacht retroactief in te gaan op de dag waarop het verzoek tot echtscheiding is ingediend (echtscheiding op grond van bepaalde feiten, artikel 1278 van het Gerechtelijk Wetboek) dan wel op de dag waarop de echtgenoten voor het eerst voor de rechter verschijnen (echtscheiding met onderlinge toestemming, artikel 1304, tweede lid, van hetzelfde Wetboek).

Cette différence se fonde sur l'idée qu'il serait inéquitable qu'un époux profite des biens acquis par son conjoint ou subisse le passif créé par lui pendant la durée de la procédure en divorce, c'est-à-dire pendant une période où l'affectio societatis fait défaut. Cet objectif n'est pas critiquable comme tel, mais la protection recherchée est souvent aléatoire dans la mesure où la rétroactivité ne concerne pas les tiers qui peuvent donc, pour toute la durée de l'instance, exiger l'application des règles du régime matrimonial, notamment quant au règlement du passif. La réforme du droit du divorce constitue une occasion idéale pour mettre fin à cette contradiction. C'est pourquoi l'article 1278 du Code judiciaire est modifié afin de retenir, tant entre époux que vis-à-vis des tiers, une seule et même date — celle de la transcription —, quant aux effets du divorce au plan personnel et patrimonial (*cf.* article 24*bis* nouveau du projet).

En conséquence de l'absence d'intérêt économique commun entre époux pendant la durée de la procédure, l'article 1400 du Code civil est modifié afin de déclarer propres, en régime de communauté, les biens, droits et revenus acquis par un époux pendant la procédure, à la condition que celle-ci aboutisse à la dissolution du mariage.

Ce caractère propre s'impose entre époux et vis à vis des tiers, ce qui rend nécessaire à l'égard de ceux-ci, une publicité de la requête en divorce.

Cette publicité est organisée par le nouvel article 1254*bis* du Code judiciaire (*cf.* art. 17*bis* nouveau du projet).

N° 7 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

Art. 13*ter* (nouveau)

Insérer un article 13*ter* (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 13*ter*. — À l'article 1407, alinéa 1er, du même Code, modifié par la loi du 14 juillet 1976, sont apportées les modifications suivantes :

A) L'alinéa premier est complété par la phrase suivante :

« sans préjudice de l'application de l'article 222, les dettes contractées par un époux après la transcription de la rubrique d'une requête en divorce, à condition que la procédure aboutisse au prononcé du divorce sans qu'elle ait été interrompue par la réconciliation des parties, le désistement d'action ou d'instance, ou la radiation prévue à l'article 730 du Code judiciaire ».

Dat onderscheid stoelt op de gedachte dat het niet billijk zou zijn dat een echtgenoot voordeel haalt uit de door zijn partner verworven goederen dan wel de door die persoon aangegane schulden draagt tijdens de echtscheidingsprocedure, zijnde een periode waarin er geen affectio societatis is. Die doelstelling valt op zich niet te betwisten. De nagestreefde bescherming is evenwel vaak onzeker, aangezien de retroactiviteit niet geldt ten aanzien van derden. Tijdens het hele geding kunnen zij dus de toepassing eisen van de regels inzake het huwelijksstelsel, met name inzake de regeling van het passief. Om komaf te maken met die tegenstelling, wordt voorgesteld artikel 1278 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen. Aldus heeft de echtscheiding zowel tussen echtgenoten als ten aanzien van derden op dezelfde datum — die van de overschrijving — gevolg op persoonlijk en vermogensrechtelijk gebied (zie artikel 24*bis* nieuw van het ontwerp).

Teneinde evenwel rekening te houden met de gevolgen van het feit dat de echtgenoten tijdens de echtscheidingsprocedure geen gemeenschappelijk economisch belang hebben, wijzigt het wetsvoorstel artikel 1400 van het Burgerlijk Wetboek, door de goederen, rechten en inkomsten die een echtgenoot tijdens de procedure verwerft, eigen te verklaren, ofschoon de betrokkene is gehuwd onder het stelsel van de gemeenschap van goederen. Voorwaarde is wel dat de echtscheidingsprocedure leidt tot de ontbinding van het huwelijk.

Die eigenheid geldt zowel tussen echtgenoten onderling als ten aanzien van derden, zodat deze laatsten in kennis moeten worden gesteld van de indiening van het verzoek tot echtscheiding.

Die kennisgeving wordt geregeld bij artikel 1254*bis* (nieuw) van het Gerechtelijk Wetboek (zie artikel 17*bis* nieuw van het ontwerp).

Nr. 7 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

Art. 13*ter* (nieuw)

Een artikel 13*ter* (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 13*ter*. — Artikel 1407, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1976, wordt gewijzigd als volgt :

A) Het eerste lid wordt aangevuld met de volgende volzin :

« Onverminderd de toepassing van artikel 222, de schulden die een van de echtgenoten heeft aangegaan na de overschrijving van de rubriek van een verzoekschrift tot echtscheiding, op voorwaarde dat de rechtspleging uitmondt in de uitspraak van de echtscheiding zonder dat ze werd onderbroken door de verzoening van de partijen, de afstand van rechtsvordering of van geding, of de doorhaling bedoeld in artikel 730 van het Gerechtelijk Wetboek ».

B) L' article est complété par l'alinéa suivant :

« S'il y a eu débouté de l'action ou interruption de la procédure, la dernière phrase de l'alinéa 1er n'est pas applicable. Si la procédure est interrompue par le décès d'un des époux, l'alinéa 1er est applicable, encore que le divorce n'ait pas été prononcé ou que le jugement prononçant le divorce n'ait pas encore été coulé en force de chose jugée » ».

Justification

Cette disposition constitue le pendant de la modification de l'article 1400 du Code civil concernant le sort des actifs, en modifiant les règles applicables au passif constitué pendant l'instance en divorce.

Une réserve est faite pour les dettes engageant solidairement les époux par application de l'article 222 du Code civil, applicable au titre du régime primaire, jusqu'à la dissolution du mariage.

N° 8 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

Art. 17

Insérer dans le §1er de l'article 1254 proposé, entre l'alinéa 1er et l'alinéa 2, l'alinéa suivant :

« L'acte introductif contient, à peine de nullité, en entête séparée du reste du texte, la rubrique, qui est constituée de la mention des noms, prénoms, date et lieu de naissance des parties, leurs professions et domiciles, la date et le lieu de leur mariage, et la juridiction saisie de la demande en divorce. »

Justification

Cet amendement est la conséquence de notre amendement à l'article 1278 CJ, qui modifie la date de prise d'effet du divorce quant aux aspects patrimoniaux entre époux, l'alignant sur la date valant pour les 1/3, la date de la transcription du jugement du divorce. Il fallait dès lors que le sort des biens et des dettes pendant la procédure en divorce soit défini, ce qui est fait dans nos amendements modifiant les articles 1400 et 1407 du CC, ils sont propes.

B) Het artikel wordt aangevuld als volgt :

« De laatste volzin van het eerste lid is niet van toepassing ingeval de vordering werd afgewezen of de rechtsgang werd onderbroken. Het eerste lid is van toepassing indien de rechtsgang wordt onderbroken door het overlijden van een van de echtgenoten, ofschoon de echtscheiding nog niet is uitgesproken of het echtscheidingsvonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan. ».

Verantwoording

Deze bepaling is de tegenhanger van de wijziging van artikel 1400 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de activa en wijzigt de regels over het tijdens het echtscheidingsgeding opgebouwde passief.

Er wordt voorbehoud gemaakt voor de schulden die de echtgenoten hoofdelijk verbinden met toepassing van artikel 222 van het Burgerlijk Wetboek, dat op grond van het primair stelsel geldt tot het huwelijk wordt ontbonden.

Nr. 8 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

Art. 17

Tussen het eerste en het tweede lid van §1 van het voorgestelde artikel 1254 een lid invoegen, luidende :

« De inleidende akte bevat, op straffe van nietigheid bovenaan en afgezonderd van de rest van de tekst, de rubriek, die bestaat uit de vermelding van de namen, voornamen, plaats en datum van de geboorte van de partijen, hun beroep en woonplaats, plaats en datum van het huwelijk, en het rechtscollege waarbij de vordering tot echtscheiding aanhangig is gemaakt. »

Verantwoording

Dit amendement is het logisch gevolg van ons amendement op artikel 1278 GW, dat de datum wijzigt waarop de vermogensrechtelijke gevolgen van de echtscheiding ingaan voor de echtgenoten en deze laat samenvallen met de datum die geldt ten aanzien van derden, namelijk de datum van de overschrijving van het vonnis. Daarom moest ook het lot worden geregeld van de goederen en schulden tijdens de echtscheidingsprocedure, wat is gebeurd in onze amendementen tot wijziging van artikel 1400 en 1407 van het Burgerlijk Wetboek : ze zijn eigen.

Ce caractère propre s'impose entre époux et vis à vis des tiers, ce qui rend nécessaire à l'égard de ceux-ci, une publicité de la demande en divorce. Cet amendement vise à permettre l'organisation d'une publicité de la demande en divorce en instaurant dans l'acte introductif, une «rubrique», c'est-à-dire une mention distincte reprenant l'identité des parties, la date et le lieu de leur mariage et la juridiction saisie à transcrire dans les registres de l'état civil.

N° 9 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

Art. 17bis (nouveau)

Insérer un article 17bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 17bis. — Il est inséré dans le même Code un article 1254bis, libellé comme suit :

« Art. 1254bis. — La rubrique de la requête en divorce visée à l'article 1254, § 1er, alinéa 2, est notifiée dans les huit jours du dépôt de la requête par le greffé de la juridiction saisie à l'officier de l'état civil du lieu de la célébration du mariage ou, en cas de mariage célébré à l'étranger, à l'officier de l'état civil de la ville de Bruxelles.

Dans le mois de cette notification, la rubrique de la requête est transcrite dans les registres de l'état civil et mentionnée en marge de l'acte de mariage si celui-ci a été célébré en Belgique; lorsque le mariage a été célébré à l'étranger, la transcription est faite dans le même délai dans le registre supplétif des actes d'état civil.

La même publicité est réalisée, à l'initiative du greffé de la juridiction saisie, pour les jugements coulés en force de chose jugée actant le désistement de l'instance ou prononçant le débouté de l'action ainsi que pour la radiation du rôle général conformément à l'article 730, § 2, a).

En outre, aux fins de la même publicité, les époux peuvent, par acte commun, notifier à l'officier de l'état civil, par lettre recommandée à la poste, l'existence d'une réconciliation, consistant en une reprise de la vie conjugale avec abandon de la procédure en divorce, cet abandon étant suffisamment démontré par l'absence de tout acte de procédure pendant une période continue de 6 mois au moins. »

De eigen aard heeft niet alleen gevolgen voor de echtgenoten onderling maar ook ten aanzien van derden, wat impliceert dat derden kennis moeten kunnen nemen van het bestaan van de vordering tot echtscheiding. Dit amendement regelt de openbaarmaking van de vordering tot echtscheiding door de invoering van een «rubriek» in de inleidende akte, dat wil zeggen een afzonderlijke vermelding van de identiteit van de partijen, de datum en de plaats van het huwelijk en het geadieerde rechtscollege, die moet worden overgeschreven in de registers van burgerlijke stand.

Nr. 9 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

Art. 17bis (nieuw)

Een artikel 17bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 17bis. — In hetzelfde wetboek wordt een artikel 1254bis ingevoegd, luidende :

« Art. 1254bis. — De rubriek van het verzoekschrift tot echtscheiding bedoeld in artikel 1254, § 1, tweede lid, wordt binnen acht dagen na de indiening van het verzoekschrift door de griffie van het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, ter kennis gebracht van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats van de voltrekking van het huwelijk of, in geval het huwelijk in het buitenland is voltrokken, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de stad Brussel.

Binnen een maand na die kennisgeving wordt de rubriek van het verzoekschrift overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand en vermeld op de kant van de akte van huwelijk als dit in België werd voltrokken; als het huwelijk in het buitenland werd voltrokken, wordt de overschrijving binnen dezelfde tijdsperiode gedaan in het aanvullend register van de akten van de burgerlijke stand.

Op initiatief van de griffie van het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, wordt dezelfde openbaarheid gegeven aan de in kracht van gewijsde gegane vonnissen van afstand van geding of van afwijzing van de vordering, alsmede aan de doorhalingen van de algemene rol overeenkomstig artikel 730, § 2, a).

Met het oog op dezelfde openbaarheid kunnen de echtgenoten bovendien, in een gemeenschappelijke akte, de ambtenaar van de burgerlijke stand bij een ter post aangetekende brief in kennis stellen van het bestaan van een verzoening, bestaande in een hervatting van de samenwoning met afstand van de echtscheidingsprocedure, waarbij die afstand op voldoende wijze wordt aangetoond door het ontbreken van iedere proceshandeling gedurende een onafgebroken periode van ten minste zes maanden. ».

Justification

Cet amendement est la conséquence de notre amendement qui modifie la date de prise d'effet du divorce quant aux aspects patrimoniaux entre époux, l'alignant sur la date valant pour les tiers, la date de la transcription du jugement du divorce. Il fallait dès lors que le sort des biens et des dettes pendant la procédure en divorce soit défini, ce qui est fait dans notre amendement aux articles 1400 et 1407 CC, ils sont propres. Ce caractère propre s'impose entre époux et vis à vis des tiers, ce qui rend nécessaire à l'égard de ceux-ci, une publicité de la demande en divorce. Cet amendement vise donc l'organisation de la publicité de la demande en divorce en organisant la transcription de la « rubrique », c'est-à-dire d'une mention distincte reprenant l'identité des parties, la date et le lieu de leur mariage et la juridiction contenue dans l'acte introductif, dans les registres de l'état civil.

En outre, l'exclusion de communauté supposant une procédure en divorce qui aboutit à la dissolution du mariage, une publicité est également prévue pour tous les événements qui empêchent la réalisation de cette dissolution: radiation du rôle, débouté, désistement, abandon de procédure, réconciliation ...

N° 10 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

Art. 24bis (nouveau)

Insérer un article 24bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 24bis. — *L'article 1278 du même Code, modifié par les lois des 1er juillet 1974, 30 juin 1994 et 20 mai 1997, est remplacé comme suit :*

« § 1er. *Sans préjudice des articles 318, 320, 1400, 8° et 1407, dernière phrase de l'alinéa 1er, du Code civil, le jugement de divorce n'a d'effet entre les parties que pour l'avenir.*

Ces effets se produisent au moment où la décision qui prononce la dissolution de l'union conjugale, coulée en force de chose jugée, est transcrite dans les registres de l'état civil.

La décision de divorce n'est coulée en force de chose jugée que lorsque qu'elle n'est plus susceptible de recours ordinaire ou de pourvoi en cassation.

Lorsqu'un des époux décède avant que la décision prononçant le divorce soit coulée en force de chose jugée, l'union matrimoniale est dissoute par décès.

Lorsqu'il décède après cette date, l'union matrimoniale est dissoute par divorce.

Verantwoording

Dit amendement is het gevolg van ons amendement dat de datum wijzigt waarop de vermogensrechtelijke gevolgen van de echtscheiding ingaan voor de ex-echtgenoten en deze laat samen vallen met de datum die geldt ten aanzien van derden, namelijk de datum van de overschrijving van het vonnis. Daarom moest ook het lot worden geregeld van de goederen en schulden tijdens de echtscheidingsprocedure, wat is gedaan in onze amendementen op de artikelen 1400 en 1407 van het Burgerlijk Wetboek: ze zijn eigen. De eigen aard heeft niet alleen gevolgen voor de echtgenoten onderling maar ook ten aanzien van derden, wat impliceert dat derden kennis moeten kunnen nemen van het bestaan van de vordering tot echtscheiding. Dit amendement regelt dus de openbaarmaking van de vordering tot echtscheiding door te zorgen voor de overschrijving in de registers van de burgerlijke stand van een « rubriek », dat wil zeggen van een afzonderlijke vermelding van de identiteit van de partijen, de datum en de plaats van hun huwelijk en het rechtscollege, die is opgenomen in de inleidende akte.

Daar de uitsluiting van de gemeenschap een echtscheidingsprocedure veronderstelt die uitmondt in de ontbinding van het huwelijk, wordt voorts ook voorzien in de openbaarmaking van alle gebeurtenissen die de voltrekking van die ontbinding verhinderen: schrapping van de rol, afwijzing, intrekking van het verzoek, afstand van de procedure, verzoening, ...

Nr. 10 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

Art. 24bis (nieuw)

Een nieuw artikel 24bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 24bis. — *Art. 1278 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 1 juli 1974, 30 juni 1994 en 20 mei 1997, wordt vervangen als volgt :*

« § 1. *Onverminderd de artikelen 318, 320, 1400, 8°, en 1407, laatste lid, van het Burgerlijk Wetboek, heeft het vonnis waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken alleen gevolg ten aanzien van de partijen onderling en in de toekomst.*

Die gevolgen hebben pas uitwerking op het ogenblik waarop de beslissing waarbij de ontbinding van de echtverbintenis wordt uitgesproken, in kracht van gewijsde is getreden en is overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand.

Het vonnis waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken, treedt pas in kracht van gewijsde wanneer er niet langer gewoon beroep noch voorziening in cassatie kan tegen worden ingesteld.

Ingeval een van de echtgenoten overlijdt voordat het vonnis waarbij de echtscheiding is uitgesproken, in kracht van gewijsde is gegaan, wordt de echtverbintenis ingevolge overlijden ontbonden.

Ingeval hij na die datum overlijdt, wordt de echtverbintenis ingevolge echtscheiding ontbonden.

§ 2. *Sous réserve de ce qui est prévu à l'article 1400, 8°, et 1400, dernière phrase de l'alinéa 1er, le divorce n'a d'effets à l'égard des tiers qu'à dater de la transcription du divorce dans les registres de l'état civil, et pour l'avenir seulement.*

En conséquence, le divorce des époux ne modifie pas leurs droits et obligations à l'égard des tiers, pour ce qui est des droits et obligations nés ou conclus avant la transcription du divorce dans les registres de l'état civil. »

Justification

Dans le droit actuel, les effets du divorce quant aux biens se produisent à des dates différentes selon que l'on se place au niveau des relations entre époux ou au niveau des tiers.

Vis-à-vis de ces derniers, la transcription est la seule date retenue.

Entre époux au contraire, une fiction de rétroactivité situe les effets du divorce quant aux biens au jour de la demande, dans le cas du divorce pour cause déterminée (art 1278 du CJ) et au jour de la première comparution dans le cas du divorce par consentement mutuel (article 1304, alinéa 2, du Code judiciaire).

Cette différence se fonde sur l'idée qu'il serait inéquitable qu'un époux profite des biens acquis par son conjoint ou subisse le passif créé par lui pendant la durée de la procédure en divorce, c'est-à-dire pendant une période où l'affectio societatis fait défaut.

Cet objectif n'est pas critiquable comme tel, mais la protection recherchée est souvent aléatoire dans la mesure où la rétroactivité ne concerne pas les tiers qui peuvent donc, pour toute la durée de l'instance, exiger l'application des règles du régime matrimonial, notamment quant au règlement du passif.

Pour mettre fin à cette contradiction, l'article 1278 du Code judiciaire est modifié afin de retenir, tant entre époux que vis-à-vis des tiers, une seule et même date — celle de la transcription —, quant aux effets du divorce au plan personnel et patrimonial.

Cet amendement est à mettre en rapport avec les amendements modifiant les articles 1400 et 1407 du Code civil qui déclarent propres, en régime de communauté, les dettes, les biens, droits et revenus acquis par un époux pendant la procédure, à la condition que celle-ci aboutisse à la dissolution du mariage.

Ce caractère propre s'impose entre époux et vis à vis des tiers, ce qui rend nécessaire à l'égard de ceux-ci, une publicité de la requête en divorce. Cette publicité est organisée par l'amendement introduisant un nouvel article 1254bis du Code judiciaire.

§ 2. *Onverminderd hetgeen is bepaald in de artikelen 1400, 8°, en 1407, in fine, van het Burgerlijk Wetboek, heeft de echtscheiding ten aanzien van derden alleen gevolg vanaf de datum van overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand, en alleen in de toekomst.*

Bijgevolg wijzigt de echtscheiding van de echtgenoten geenszins hun rechten en verplichtingen ten aanzien van derden met betrekking tot de rechten en verplichtingen die zijn ontstaan of overeengekomen vóór de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand. »

Verantwoording

In het vigerende recht gaan de gevolgen van de echtscheiding ten aanzien van de goederen in op uiteenlopende data, naar gelang het gaat om de echtgenoten dan wel jegens derden.

Ten aanzien van derden heeft de echtscheiding uitsluitend gevolg vanaf de dag waarop ze is overgeschreven.

Tussen de echtgenoten onderling wordt het gevolg van de echtscheiding ten aanzien van de goederen evenwel geacht retroactief in te gaan op de dag waarop het verzoek tot echtscheiding is ingediend (echtscheiding op grond van bepaalde feiten, artikel 1278 van het Gerechtelijk Wetboek) dan wel op de dag waarop de echtgenoten voor het eerst voor de rechter verschijnen (echtscheiding met onderlinge toestemming, artikel 1304, tweede lid, van hetzelfde Wetboek).

Dat onderscheid stoelt op de gedachte dat het niet billijk zou zijn dat een echtgenoot voordeel haalt uit de door zijn partner verworven goederen dan wel de door die persoon aangegane schulden draagt tijdens de echtscheidingsprocedure, zijnde een periode waarin er geen affectio societatis is.

Die doelstelling valt op zich niet te betwisten. De nagestreefde bescherming is evenwel vaak onzeker, aangezien de retroactiviteit niet geldt ten aanzien van derden. Tijdens het hele geding kunnen zij dus de toepassing eisen van de regels inzake het huwelijksstelsel, met name inzake de regeling van het passief.

Om komaf te maken met die tegenstelling, wordt voorgesteld artikel 1278 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen. Aldus heeft de echtscheiding zowel tussen echtgenoten als ten aanzien van derden op dezelfde datum — die van de overschrijving — gevolg op persoonlijk en vermogensrechtelijk gebied.

Dit amendement hangt samen met de amendementen die de artikelen 1400 en 1407 van het Burgerlijk Wetboek wijzigen, waarin de goederen, rechten en inkomsten die een echtgenoot tijdens de procedure verwerft, eigen worden verklaard, ofschoon de betrokkene is gehuwd onder het stelsel van de gemeenschap van goederen. Voorwaarde is wel dat de echtscheidingsprocedure leidt tot de ontbinding van het huwelijk.

Die eigenheid geldt zowel tussen echtgenoten onderling als ten aanzien van derden, zodat deze laatsten in kennis moeten worden gesteld van de indiening van het verzoek tot echtscheiding. Die kennisgeving wordt geregeld bij artikel 1254bis (nieuw) van het Gerechtelijk Wetboek.

N° 11 DE MMES de T' SERCLAES ET DEFRAIGNE

Art. 33

Remplacer le § 4 de cet article par ce qui suit :

« § 4. *L'article 301, § 7, du même Code, tel que modifié par l'article 7 de la présente loi, est applicable aux pensions alimentaires après divorce, telles qu'elles avaient été définitivement fixées ou convenues avant l'entrée en vigueur de la présente loi.* »

Justification

Il n'est pas légitime de voir appliquer les dispositions de la nouvelle loi (pension limitée à la durée du mariage) aux divorces prononcés avant l'entrée en vigueur de cette dernière. Il est, en effet, inéquitable de revenir sur des droits acquis dans un tout autre contexte, à savoir la pension sanction réparant une faute, ou des droits acquis par convention « négociée » (divorce par consentement mutuel).

Par ailleurs, il faut garder à l'esprit que le montant de la pension ainsi que sa durée ont été fixés à l'époque en fonction d'un équilibre à respecter suivant les circonstances de la cause. Cet équilibre ne doit pas, sous prétexte de l'entrée en vigueur d'une loi novatrice, être rompu, créant ainsi des situations totalement inhumaines.

Cependant, tout comme le Code civil en prévoit le principe actuellement, il faut laisser la possibilité au juge de revoir une pension, même fixée par une décision définitive avant l'entrée en vigueur de la loi, si elle n'est plus adaptée suite à des circonstances nouvelles et indépendantes de la volonté des parties.

En effet, une pension alimentaire doit pouvoir être revue, par exemple, lorsque son débiteur arrive à la retraite et dispose, dès lors, d'entrées financières nettement moindres. Ceci devrait être possible même en cas de divorce par consentement mutuel, sauf disposition contraire dans les conventions.

Nathalie de T' SERCLAES.
Christine DEFRAIGNE.

N° 12 DE M. WILLEMS ET MME HERMANS

Art. 32

Compléter l'article proposé par un 5°, rédigé comme suit :

« 5° *l'article 1016bis, inséré par la loi du 20 mai 1987* »

Nr. 11 VAN DE DAMES de T' SERCLAES EN DEFRAIGNE

Art. 33

Paragraaf 4 van dit artikel vervangen als volgt :

« § 4. *Artikel 301, § 7, van hetzelfde Wetboek zoals gewijzigd bij artikel 7 van deze wet, is van toepassing op de uitkeringen tot levensonderhoud na echtscheiding, zoals ze definitief waren vastgelegd of overeengekomen voor de inwerkingtreding van deze wet.* »

Verantwoording

Het is niet rechtmatig de bepalingen van de nieuwe wet (uitkering beperkt tot de duur van het huwelijk) toe te passen op echtscheidingen die werden uitgesproken voor de inwerkingtreding van die wet. Het is immers onrechtvaardig terug te komen op rechten die in een volledig andere context verworven zijn, te weten de sanctionerende uitkering die een fout herstelt, of rechten die verworven werden met een « onderhandelde » overeenkomst (echtscheiding met onderlinge toestemming).

Tevens mag men niet uit het oog verliezen dat het bedrag van de uitkering, alsook de looptijd ervan indertijd werden vastgelegd afhankelijk van een evenwicht dat naar gelang van de omstandigheden in acht moet worden genomen. Dat evenwicht mag onder het voorwendsel van de inwerkingtreding van een vernieuwende wet niet worden verstoord omdat op die manier volstrekt onmenselijke situaties in het leven kunnen worden geroepen.

Men moet echter, zoals dat beginsel momenteel ook in het Burgerlijk Wetboek aanwezig is, de rechter de mogelijkheid laten een uitkering te herzien, zelfs wanneer die door een definitieve beslissing is vastgelegd voor de inwerkingtreding van de wet, wanneer ze niet langer aangepast is, als gevolg van nieuwe omstandigheden die los staan van de wil van de partijen.

Het moet immers mogelijk zijn een onderhoudsuitkering te herzien, bijvoorbeeld wanneer de schuldenaar ervan met pensioen gaat en bijgevolg over duidelijk lagere financiële inkomsten beschikt. Dat moet zelfs mogelijk zijn bij een echtscheiding met onderlinge toestemming, tenzij in de overeenkomsten anders is bepaald.

Nr. 12 VAN DE HEER WILLEMS EN MEVROUW HERMANS

Art. 32

Het voorgestelde artikel aanvullen met een 5°, luidende :

« 5° *Artikel 1016bis van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij wet van 20 mei 1987, wordt opgeheven.* »

Justification

Le divorce pour cause déterminée est supprimé. Toutefois, il est frappant de constater que la procédure concrète du constat d'adultère est toujours maintenue, y compris dans les propositions qui vont le plus loin et dans le projet de loi en discussion, qui tend réellement à abolir le principe de la faute en droit du divorce et qui, notamment, ne considère plus la cause actuelle de divorce qu'est l'adultère que comme un comportement dénotant une désunion irrémédiable des époux.

Si, dans un tel contexte, l'adultère n'est plus considéré comme une faute mais plutôt comme un révélateur de la désunion irrémédiable et définitive du mariage, il s'impose de revoir aussi l'administration de la preuve en matière d'adultère.

Concrètement, les dispositions de l'article 1016*bis* du Code judiciaire, qui fixent les règles de procédure applicables au constat d'adultère, ne sont plus de notre époque.

L'époux qui veut faire constater l'adultère de son conjoint doit s'adresser par requête au président du tribunal de première instance compétent. Le président du tribunal peut désigner un huissier de justice et lui permettre de pénétrer, accompagné d'un officier de police ou d'un agent de police et d'un serrurier, dans un ou plusieurs lieux déterminés pour y procéder aux constatations nécessaires révélant l'adultère.

Comme aucun constat ne peut avoir lieu entre 9 heures du soir et 5 heures du matin, la plupart des flagrants délits sont enregistrés à 5 heures du matin. Lorsque la personne recherchée n'est pas ou n'est plus trouvée sur place, l'huissier de justice inspecte généralement l'ensemble du logement. Il vérifie par exemple si le lit a été occupé récemment à droite comme à gauche, si des vêtements du conjoint concerné sont présents dans l'habitation, si sa trousse de toilette se trouve dans la salle de bains, etc.

Le constat d'adultère par huissier de justice est souvent vécu comme une humiliation.

Certes, le délit d'adultère a été supprimé de la loi pénale depuis 1987. Il n'empêche que, pour avoir été réveillées au petit matin par un huissier de justice, flanqué d'un agent de police et d'un serrurier, les personnes «prises en flagrant délit» ont le sentiment du contraire.

Les moyens classiques, tels que les écrits et les témoignages, devraient suffire pour établir la preuve de l'adultère, invoqué comme révélateur de la désunion durable et irrémédiable des époux.

Du reste, dans notre société informatisée, de plus en plus de personnes apportent la preuve de l'adultère de leur conjoint en interceptant des courriels, des sms ou des conversations dans les forums de discussion accessibles sur internet.

Verantwoording

De echtscheiding op grond van bepaalde feiten wordt geschrapt. Het is echter opmerkelijk dat zelfs in de meest verregaande voorstellen en in het voormelde wetsontwerp, waarin men werkelijk wil evolueren naar een afschaffing van het foutbeginsel in het echtscheidingsrecht en waarin onder meer de huidige echtscheidingsgrond overspel enkel nog gekwalificeerd wordt als een gedrag dat duidt op de duurzame ontwrichting van het huwelijk, men de concrete procedure tot vaststelling van overspel behoudt.

Indien in deze context overspel niet langer als een fout wordt beschouwd, maar eerder als een signaal van de duurzame en blijvende ontwrichting binnen een huwelijk, is ook de bewijsvoering inzake overspel aan herziening toe.

Concreet gezien, zijn de bepalingen van artikel 1016*bis* van het Gerechtelijk Wetboek, waarin de procedureregels voor het vaststellen van overspel zijn opgenomen, niet meer van deze tijd.

De echtgenoot die het overspel van de andere echtgenoot wil laten vaststellen, dient zich bij verzoekschrift te richten tot de voorzitter van de bevoegde rechtbank van eerste aanleg. De voorzitter van de rechtbank kan een gerechtsdeurwaarder aanstellen en hem toelaten, om in het gezelschap van een politie-officier of politieagent en een slotenmaker, een bepaalde plaats of plaatsen te betreden om er de nodige vaststellingen te doen die wijzen op overspel.

Vermits geen vaststellingen mogen worden gedaan tussen 21 uur 's avonds en 5 uur 's morgens, hebben de meeste betrapingen plaats om 5 uur 's ochtends. Indien men de gezochte persoon ter plaatse niet (meer) aantreft, wordt vaak de volledige woning geïnspecteerd. Er wordt bijvoorbeeld nagegaan of het bed recentelijk aan beide zijden beslapen is geweest, of er zich kledij van de betrokken echtgenoot in huis bevindt, of zijn of haar toiletgerief in de badkamer aangetroffen wordt, enz.

De vaststelling van overspel door een gerechtsdeurwaarder is vaak een vernederende vertoning.

Het plegen van overspel is weliswaar sedert 1987 uit de strafwet gelicht. Toch houden heel wat «betrapten» er, na het ochtendlijk bezoek van een gerechtsdeurwaarder, een politieagent en een slotenmaker, een tegenovergesteld gevoel aan over.

De gebruikelijke bewijsmiddelen, zoals bijvoorbeeld geschriften en getuigenverklaringen, zouden moeten volstaan om het bewijs te leveren van overspel als uiting van de duurzame en onherstelbare ontwrichting van het huwelijk.

In onze geïnformatiseerde samenleving leveren ook steeds meer echtgenoten het bewijs van overspel van hun echtgenoot aan de hand van onderschept e-mailverkeer, sms-berichten of conversaties in de zogenaamde chatboxen op het internet.

Luc WILLEMS.
Margriet HERMANS.

N° 13 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 2

À l'article 229 proposé, apporter les modifications suivantes :

A) au § 2, supprimer les mots « ou qu'elle est répétée à deux reprises conformément à l'article 1255, § 1er, du Code judiciaire ».

B) au § 3, supprimer les mots « ou à deux reprises conformément à l'article 1255, § 2, du Code judiciaire. ».

Justification

Le projet de loi permet de divorcer respectivement après trois ou six mois de mariage. Ce n'est pas souhaitable. Il convient de limiter les risques de tentatives de mariages de complaisance et de prévoir une période de réflexion.

N° 14 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 4

Supprimer le 5°.

Justification

Le projet de loi a pour effet que plus aucune durée minimale de mariage n'est requise pour pouvoir divorcer par consentement mutuel. Les époux pourraient dès lors introduire une demande de divorce par consentement mutuel le jour même du mariage et immédiatement après la célébration de celui-ci. Même lorsque les partenaires décident ensemble de mettre fin à leur relation, un certain délai de réflexion s'avère utile. Un délai minimal est d'ailleurs nécessaire pour lutter efficacement contre les mariages fictifs. Conformément à la proposition des états généraux de la famille de 2004, le présent sous-amendement prévoit une durée minimale de mariage d'un an.

N° 15 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 4bis (nouveau)

Insérer un article 4bis, rédigé comme suit :

« Art. 4bis. — À l'article 276 du même Code, les mots « deux ans » sont remplacés par les mots « un an ».

Justification

Le projet de loi a pour effet que plus aucune durée minimale de mariage n'est requise pour pouvoir divorcer par consentement

Nr. 13 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 2

In het voorgestelde artikel 229, de volgende wijzigingen aanbrengen :

A) in § 2, de woorden « of wanneer de aanvraag tot tweemaal toe werd gedaan overeenkomstig artikel 1255, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek » **doen vervallen;**

B) in § 3, de woorden « of wanneer de aanvraag tot tweemaal toe werd gedaan overeenkomstig artikel 1255, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek » **doen vervallen.**

Verantwoording

Het wetsontwerp maakt scheidingen mogelijk na drie maanden, respectievelijk zes maanden huwelijk. Dit is niet wenselijk. Risico's op pogingen tot schijnhuwelijken moeten worden beperkt en een reflectieperiode ingebouwd.

Nr. 14 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 4

Het 5° doen vervallen.

Verantwoording

Het wetsontwerp leidt ertoe dat er geen enkele minimale huwelijksduur meer vereist is om te kunnen scheiden door onderlinge toestemming. Echtgenoten zouden dus op de huwelijksdag zelf en onmiddellijk na de voltrekking ervan, een verzoek tot echtscheiding door onderlinge toestemming kunnen indienen. Ook wanneer partners gezamenlijk beslissen een einde te maken aan hun relatie, heeft een zekere reflectieperiode nut. Een minimale termijn is trouwens nodig wil men schijnhuwelijken afdoende bestrijden. Overeenkomstig het voorstel van de staten-generaal van het Gezin van 2004 stelt voorliggend subamendement een minimale huwelijksduur van één jaar voor.

Nr. 15 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 4bis (nouveau)

Een artikel 4bis invoegen, luidende :

« Art. 4bis. — In artikel 276 van hetzelfde Wetboek worden de woorden « twee jaar » vervangen door de woorden « één jaar ».

Verantwoording

Het wetsontwerp leidt ertoe dat er geen enkele minimale huwelijksduur meer vereist is om te kunnen scheiden door

mutuel. Les époux pourraient dès lors introduire une demande de divorce par consentement mutuel le jour même du mariage et immédiatement après la célébration de celui-ci. Même lorsque les partenaires décident ensemble de mettre fin à leur relation, un certain délai de réflexion s'avère utile. Un délai minimal est d'ailleurs nécessaire pour lutter efficacement contre les mariages fictifs. Conformément à la proposition des états généraux de la famille de 2004, le présent sous-amendement prévoit une durée minimale de mariage d'un an.

N° 16 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 7

À l'article 301 proposé, apporter les modifications suivantes :

A) au § 2, remplacer l'alinéa 1er par l'alinéa suivant :

« § 2. Le tribunal peut accorder à l'un des époux, sur les biens et les revenus de l'autre époux, une pension permettant aux deux époux d'assurer leur existence dans des conditions équivalentes à celles dont ils bénéficiaient durant la vie commune. »;

B) remplacer le § 3 par la disposition suivante :

« § 3. Pour déterminer le montant de la pension alimentaire, le tribunal tient notamment compte :

1° de l'entretien et de l'éducation des enfants;

2° de l'âge et de l'état de santé des époux;

3° de leurs possibilités d'acquérir des revenus après la dissolution du mariage, eu égard au choix opéré pendant le mariage en ce qui concerne l'éducation des enfants, ainsi qu'à la formation que les époux ont reçue et à la profession qu'ils ont exercée pendant le mariage;

4° des besoins et des nécessités des deux époux au moment où le divorce est prononcé;

5° de la durée du mariage. »

C) remplacer les §§ 4 à 6 par les dispositions suivantes :

« § 4. Le tribunal qui accorde la pension constate que celle-ci est adaptée de plein droit aux fluctuations de l'indice des prix à la consommation.

Le montant de base de la pension correspond à l'indice des prix à la consommation du mois au cours duquel le jugement ou l'arrêt prononçant le divorce est coulé en force de chose jugée, à moins que le tribunal en décide autrement. Tous les douze mois, le montant de la pension est adapté de plein droit en fonction de la hausse ou de la baisse de l'indice des prix à la consommation du mois correspondant. Ces modifica-

onderlinge toestemming. Echtgenoten zouden dus op de huwelijksdag zelf en onmiddellijk na de voltrekking ervan, een verzoek tot echtscheiding door onderlinge toestemming kunnen indienen. Ook wanneer partners gezamenlijk beslissen een einde te maken aan hun relatie, heeft een zekere reflectieperiode nut. Een minimale termijn is trouwens nodig wil men schijnhuwelijken afdoende bestrijden. Overeenkomstig het voorstel van de staten-generaal van het Gezin van 2004 stelt voorliggend subamendement een minimale huwelijksduur van één jaar voor.

Nr. 16 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 7

In het voorgestelde artikel 301, de volgende wijzigingen aanbrengen :

A) § 2, eerste lid, vervangen als volgt :

« § 2. De rechtbank kan aan één van de echtgenoten, uit de goederen en de inkomsten van de andere echtgenoot, een uitkering toekennen die de beide echtgenoten toelaat in hun bestaan te voorzien op een gelijkwaardige wijze als tijdens het samenleven. »;

B) § 3 vervangen als volgt :

« § 3. Bij het bepalen van de onderhoudsuitkering houdt de rechtbank onder meer rekening met :

1° het onderhoudsbehoeften van de kinderen;

2° de leeftijd en de gezondheidstoestand van de echtgenoten;

3° hun mogelijkheden om inkomsten te verwerven na de ontbinding van het huwelijk, rekening houdend met de tijdens het huwelijk gemaakte keuze inzake opvoedingsproject en met de opleiding en het beroep dat de echtgenoten tijdens het huwelijk hebben uitgeoefend;

4° de noden en behoeften van beide echtgenoten op het ogenblik waarop de scheiding uitgesproken wordt;

5° de duur van het huwelijk. »

C) de §§ 4 tot 6 vervangen als volgt :

« § 4. De rechtbank die de uitkering toekent stelt vast dat deze van rechtswege aangepast wordt aan de schommelingen van het indexcijfer van de consumptieprijzen.

Het basisbedrag van de uitkering stemt overeen met het indexcijfer van de consumptieprijzen van de maand gedurende welke het vonnis of het arrest dat de echtscheiding uitsprekt, kracht van gewijsde heeft verkregen, tenzij de rechtbank er anders over beslist. Om de twaalf maanden wordt het bedrag van de uitkering van rechtswege aangepast in verhouding tot de verhoging of de verlaging van het indexcijfer van

tions sont appliquées à la pension dès l'échéance qui suit la publication au Moniteur belge de l'indice nouveau à prendre en considération.

Le tribunal peut, dans certains cas, appliquer un autre système d'adaptation de la pension au coût de la vie. »

D) remplacer le § 7 par la disposition suivante :

« Même en cas de divorce par consentement mutuel, et sauf dans ce cas si les parties ont convenu expressément le contraire, le tribunal peut augmenter la pension si, par suite de circonstances indépendantes de la volonté du bénéficiaire de la pension, celle-ci n'est plus suffisante et ce dans une mesure importante pour sauvegarder la situation prévue au § 2. Si, par suite d'une modification sensible de la situation du bénéficiaire, le montant de la pension ne se justifie plus, le tribunal peut réduire ou supprimer la pension.

Ceci vaut également en cas de modification sensible de la situation du débiteur de la pension par suite de circonstances indépendantes de sa volonté. »

E) insérer un § 7bis, libellé comme suit :

« § 7bis. La pension est accordée pour une durée déterminée ou jusqu'au décès de l'un des deux conjoints. Pour déterminer cette durée, le juge tient compte des circonstances de fait. »

Justification

Le mariage est un engagement durable dans lequel les deux conjoints prennent, d'un commun accord, des décisions quant à leur propre avenir (situation professionnelle, éducation des enfants, etc.) qui ont des répercussions considérables. La fin du mariage ne supprime pas purement et simplement les obligations entre les partenaires et à l'égard des enfants. L'intérêt des enfants et le choix concernant leur éducation demeurent des éléments essentiels. Cela signifie également qu'après le mariage, les partenaires restent fondamentalement tenus, l'un envers l'autre et envers les enfants, d'assurer leur existence et leur éducation. Les choix effectués à l'époque conjointement par les deux époux influent en effet sur les possibilités de s'assurer un revenu, y compris après le mariage. Le juge doit tenir compte de tous ces éléments pour fixer le montant de la pension alimentaire.

L'arrêt n° 48/2000 du 3 mai 2000 de la Cour d'arbitrage souligne que la limitation de la pension alimentaire accordée entre partenaires après un divorce pour cause déterminée (elle ne peut excéder le tiers des revenus de l'époux débiteur de la pension : article 301, § 4, du Code civil) est discriminatoire, étant donné qu'en cas de séparation de fait, la pension alimentaire n'est soumise à aucune limitation (article 307bis du Code civil). Nous proposons de ne pas prévoir de limitation dans l'amendement. S'il est vrai qu'une pension alimentaire égale au tiers des revenus peut paraître

de consumptieprijzen van de overeenstemmende maand. Deze wijzigingen worden op de uitkeringen toegepast vanaf de vervalddag die volgt op de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van het in aanmerking te nemen nieuwe indexcijfer.

De rechtbank kan nochtans in bepaalde omstandigheden een ander systeem van aanpassing van de uitkering aan de kosten van levensonderhoud toepassen. »

D) § 7 vervangen als volgt :

« Zelfs in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming, en uitgezonderd indien de partijen in dat geval uitdrukkelijk het tegenovergestelde zijn overeengekomen, kan de rechtbank de uitkering verhogen indien deze ingevolge omstandigheden onafhankelijk van de wil van de uitkeringsgerechtigde, in ruime mate ontoereikend is geworden om de in § 2 bedoelde toestand te waarborgen. Indien de toestand van de uitkeringsgerechtigde een ingrijpende wijziging heeft ondergaan zodat het bedrag van de uitkering niet meer verantwoord is, kan de rechtbank de uitkering verminderen of opheffen.

Dit geldt eveneens bij ingrijpende wijziging van de toestand van de uitkeringsplichtige ingevolge omstandigheden onafhankelijk van zijn wil. »

E) een § 7bis invoegen, luidende :

« § 7bis. De uitkering wordt toegekend voor een bepaalde duur of tot aan het overlijden van één van beide echtgenoten. De rechter houdt bij het bepalen van de duur rekening met de feitelijke omstandigheden. »

Verantwoording

Een huwelijk is een duurzaam engagement, waarin beide partners, in gezamenlijk overleg, beslissingen nemen over de eigen toekomst (arbeidssituatie, keuze over de opvoeding van de kinderen, ...) die verstrekkende gevolgen hebben. Ook wanneer aan het huwelijk een einde komt, blijven er verantwoordelijkheden jegens mekaar en de kinderen bestaan die niet zomaar kunnen worden uitgewist. Het belang van de kinderen en het gekozen opvoedingsprogramma blijven een centraal gegeven. Dit betekent ook dat de partners na het huwelijk principieel ten opzichte van elkaar en de kinderen ertoe gehouden zijn in te staan voor het levensonderhoud en de opvoeding. De gemeenschappelijke keuzes, die men destijds gemaakt heeft, hebben immers een invloed op de mogelijkheden om zelf een inkomen te verwerven, ook na het huwelijk. De rechter moet met al deze gegevens rekening houden om een onderhoudsuitkering te bepalen.

Het arrest van het Arbitragehof van 3 mei 2000 nr. 48/ 2000 stelt dat de maximumgrens van de alimentatie tussen partners na echtscheiding op grond van feiten (niet meer dan 1/3 van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot : artikel 301, § 4, Burgerlijk Wetboek) discriminatoir is ten opzichte van de afwezigheid van een maximumgrens van de alimentatie bij echtscheiding op grond van feitelijke scheiding (artikel 307bis Burgerlijk Wetboek). Het amendement opteert ervoor geen maximumgrens te bepalen. Een alimentatie van 1/3 van de

très élevée et très lourde à supporter — les parties doivent en outre s'efforcer de parvenir à l'autonomie —, une pension alimentaire supérieure au tiers des revenus peut, dans les cas exceptionnels et extrêmes, s'avérer équitable (par exemple, dans le cas d'un mariage de longue durée au cours duquel les enfants ont été éduqués par un seul parent qui, durant toute sa vie, n'a pas exercé d'activité professionnelle et que son conjoint a abandonné pour un autre partenaire, de sorte que le parent resté seul ne dispose (donc) d'aucun revenu). Le tribunal pourra évaluer la situation en se basant sur des éléments concrets.

Le projet de loi précise que, sauf quelques exceptions, la durée de la pension ne peut être supérieure à la durée du mariage. L'auteur estime toutefois que le juge doit avoir la liberté de déterminer la durée et le montant de la pension alimentaire éventuelle sur la base des circonstances de fait (telles que le degré d'autonomie, le choix éducatif opéré durant le mariage, l'âge des parties, la durée du mariage, les possibilités financières et professionnelles des parties, etc.). Il va sans dire qu'en cas de modification des circonstances, le montant (par exemple, en cas de perte de revenus) ou la durée (par exemple, si le créancier alimentaire vit avec un nouveau partenaire) de la pension peuvent être modifiés d'un commun accord ou par décision de justice. L'état de besoin ne constitue pas un critère suffisant pour l'octroi d'une pension alimentaire. Cela peut donner lieu à des situations inéquitables. Il semble plus recommandé d'assurer la solidarité en fonction des choix effectués.

N° 17 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 18

À l'article 1255 proposé, apporter les modifications suivantes :

A) au § 1er, alinéa 3, supprimer les mots «ou trois mois après la première comparution des parties»;

B) au § 2, alinéa 2, supprimer les mots «ou six mois après la première audience».

Justification

Le projet de loi autorise les divorces après respectivement trois et six mois de mariage. Cela n'est pas souhaitable. Il convient de limiter les risques de tentative de mariages de complaisance et de prévoir une période de réflexion.

inkomsten kan weliswaar zeer hoog en zeer zwaar voorkomen — partijen dienen bovendien zelfredzaamheid te beogen -maar in uitzonderlijke en extreme gevallen kan een hogere alimentatie dan 1/3 van de inkomsten billijk voorkomen (bijvoorbeeld in het geval van een langdurig huwelijk waarin de kinderen door één ouder, die gedurende zijn/haar hele leven niet professioneel actief is geweest en dus geen inkomen heeft, opgevoed worden en waarbij hij/zij verlaten werd door de andere echtgenoot voor een andere partner terwijl die ene ouder zelf alleen blijft en (dus) over geen inkomen beschikt). De rechtbank kan dit toetsen aan de hand van feitelijke gegevens.

Het wetsontwerp stelt dat de duur van de uitkering niet langer mag zijn dan de duur van het huwelijk, behoudens een aantal uitzonderingen. De indiener meent evenwel dat de rechter de vrijheid moet hebben om in functie van de feitelijke omstandigheden (zoals onder meer de zelfredzaamheid, de keuze inzake opvoedingsproject tijdens het huwelijk, de leeftijd van de partijen, de duur van het huwelijk, de financiële en de professionele mogelijkheden van de partijen, ...) de termijn en de hoogte te bepalen van de eventuele alimentatie. Het spreekt voor zich dat in geval van gewijzigde omstandigheden de hoogte (bijvoorbeeld bij inkomensverlies) of de duur (bijvoorbeeld bij samenwonen van de alimentatiegerechtigde met een nieuwe partner) veranderd kunnen worden in onderling akkoord of bij vonnis. De staat van behoefte als criterium voor de toekenning van alimentatie is onvoldoende. Dit kan leiden tot onbillijke situaties. Solidariteit in functie van gemaakte keuzes komt meer aanbevolen voor.

Nr. 17 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 18

In het voorgestelde artikel 1255 de volgende wijzigingen aanbrengen :

A) in § 1, derde lid, de woorden «of drie maanden na de eerste verschijning van de partijen» doen vervallen;

B) in § 2, tweede lid, de woorden «of zes maanden na de eerste zitting» doen vervallen.

Verantwoording

Het wetsontwerp maakt scheidingen mogelijk na drie maanden, respectievelijk zes maanden huwelijk. Dit is niet wenselijk. Risico's op pogingen tot schijnhuwelijken moeten worden beperkt en een reflectieperiode ingebouwd.

Hugo VANDENBERGHE.

N° 18 DE MME NYSSENS

Art. 2

Remplacer l'article 229 proposé comme suit :

« Art. 229. Chacun des époux peut demander le divorce pour cause de désunion irrémédiable :

1° si la demande en divorce est introduite conjointement par les deux époux;

2° si les époux vivent séparés de fait depuis 2 ans. »

Justification

1. Faut-il supprimer toutes les différentes causes de divorce et n'instaurer qu'une seule cause de divorce : la divorce pour cause de désunion irrémédiable ?

Certains défendent en effet une « théorie moniste » en cours dans de nombreuses législations européennes, où une seule cause de divorce existe : la faillite de l'union conjugale.

Selon notre point de vue, il faut maintenir un système pluraliste. Les époux doivent avoir le choix entre différentes procédures de divorce.

Ce système pluraliste est plus « intelligible » et correspond à une volonté « populaire » de ne pas traiter de la même façon les diverses situations vécues qui conduisent deux époux à divorcer : l'adultère, des sévices, un accord, une séparation de fait, ..., considérant qu'il pourrait être gravement inéquitable de vouloir les traiter de la même manière. (Cfr. Les propos de M. T. Meulders : « Sans doute, le dénominateur commun de tous les divorces est-il l'échec du mariage. Mais les circonstances de cet échec diffèrent. Il y a des faillites simples et des banqueroutes frauduleuses, des cas où les époux sont tous deux las de leur union, et d'autres où l'un des deux seulement veut s'affranchir tandis que l'autre espère encore. Des cas où le défendeur est jeune et bien portant, d'autres où il est âgé, malade ou invalide » (1)).

La France a aussi conservé, lors de sa récente réforme du divorce en 2003, le pluralisme.

2. Faut-il instituer le divorce sans faute, pour cause de désunion irrémédiable ?

Dans le cadre du divorce pour séparation de fait, l'idée de départ du législateur était de permettre aux époux, n'ayant pas de faute grave à se reprocher ou ne souhaitant pas en faire état, de divorcer par la simple vérification d'une séparation d'une certaine durée.

Dans les faits cependant, toute la procédure en divorce basée sur la séparation de fait est empoisonnée par le débat sur la responsabilité de la séparation. L'enjeu consiste pour les époux, soit à obtenir, soit à ne pas payer la pension alimentaire après divorce dont la charge incombe en principe à l'époux qui impose le divorce à l'autre.

(1) M.T. Meulders, « La personne, la famille et le droit, Trois décennies de mutations en Occident », Bruylant, Bruxelles, 1999, p. 60. Voyez aussi en ce sens Bettina Poelemans, Scheiden op maat. Pleidooi voor een gematigde hervorming van het echtscheidingsrecht, Gand, Mys en Breesch, 1992, p. 24, n°s 50 et 51, citée par la proposition VUdu 9 avril 2001.

Nr. 18 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 2

Het ontworpen artikel 299 vervangen als volgt :

« Art. 229. — Ieder der echtgenoten kan de echtscheiding vorderen op grond van duurzame ontwrichting :

1° indien beide echtgenoten de vordering tot echtscheiding gezamenlijk indienen;

2° indien de echtgenoten sedert twee jaar feitelijk gescheiden leven. »

Verantwoording

1. Moet men alle verschillende echtscheidingsgronden afschaffen en nog slechts één enkele echtscheidingsgrond invoeren, met name de echtscheiding op grond van duurzame ontwrichting ?

Sommigen verdedigen immers een « monistische theorie », welke geldt in tal van Europese wetgevingen, die één enkele echtscheidingsgrond kennen : het failliet van de echtelijke band.

De indiener vindt dat een pluralistisch systeem moet worden behouden. Echtgenoten moeten de keuze hebben tussen verschillende echtscheidingsprocedures.

Dat pluralistische systeem is « begrijpelijker » en stemt overeen met een « populair » streven om de diverse situaties die echtgenoten ertoe aanzetten uit de echt te scheiden (overspel, mishandeling, een akkoord, een feitelijke scheiding enz.) niet op dezelfde manier te behandelen omdat er wordt van uitgegaan dat zulks zeer onbillijk zou zijn. Daarbij wordt verwezen naar wat M. T. Meulders heeft gezegd : « de gemeenschappelijke noemer bij alle echtscheidingsgevallen is ongetwijfeld het op de klippen lopen van het huwelijk. Daarbij verschillen wel de omstandigheden : er zijn eenvoudige faillissementen en frauduleuze faillissementen; gevallen waarin beide echtgenoten hun huwelijk beu zijn, en andere waarin maar één van hen zich vrij wil maken, terwijl de andere nog hoopt; gevallen waarin de verweerder jong en gezond is, en andere waarin die oud, ziek of gehandicapt is » (1).

Ook Frankrijk heeft ter gelegenheid van de recente hervorming van de echtscheiding in 2003 het pluralisme gehandhaafd.

2. Moet de schuldloze echtscheiding, op grond van duurzame ontwrichting worden ingesteld ?

In het kader van de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding is de wetgever uitgegaan van de idee de echtgenoten die elkaar geen zware fout te verwijten hebben of die er geen gewag wensen van te maken, toe te staan uit de echt te scheiden door de loutere verificatie van een scheiding van een bepaalde duur.

In werkelijkheid is de hele echtscheidingsprocedure op grond van de feitelijke scheiding echter vergiftigd door het debat over de verantwoordelijkheid voor de scheiding. Voor de echtgenoten is het erom te doen ofwel de alimentatie na echtscheiding, die in principe ten laste komt van de echtgenoot die aan de andere de echtscheiding oplegt, te verkrijgen, ofwel ze niet te moeten betalen.

(1) M.-T. Meulders, La personne, la famille et le droit, Trois décennies de mutations en Occident, Bruylant, Brussel, 1999, blz. 60. Zie tevens : Bettina Poelemans, Scheiden op maat. Pleidooi voor een gematigde hervorming van het echtscheidingsrecht, Gent, Mys en Breesch, p. 24, nrs. 50 en 51 in het VU-voorstel van 9 april 2002.

Actuellement en effet, il y a une présomption de responsabilité de la séparation dans le chef de l'époux qui sollicite le divorce :

— l'époux qui, après une séparation de fait, sollicite le divorce est présumé responsable de l'échec conjugal et, de ce fait, doit porter la responsabilité de la séparation;

— il peut renverser la présomption s'il apporte la preuve que la séparation de fait est imputable aux fautes et aux manquements (1) de l'autre époux.

La volonté du législateur a clairement été de faire bénéficier, dans le cadre du divorce pour cause de séparation de fait, d'un régime privilégié l'époux auquel le divorce est imposé, éventuellement contre son gré.

Nous considérons qu'il y a lieu d'abandonner cette présomption de culpabilité à charge du demandeur en divorce qui repose sur une idée contestable selon laquelle le divorce est dans la majorité des cas demandé par l'époux coupable de la rupture de la vie commune. Elle est en contradiction avec le fondement même du divorce pour cause de séparation de fait, qui est celui d'un divorce sans faute.

L'article 232 du Code civil qui définit les conditions du divorce pour cause de séparation de fait de plus de 2 ans prévoit déjà que le divorce pour cause de séparation de fait n'est admissible que si il ressort de la situation de séparation qu'il y a « désunion irrémédiable » entre les époux.

Le législateur de 1974 a en effet refusé que la seule séparation de fait des époux durant une période déterminée ne devienne une cause automatique de divorce. Il a ainsi imposé une condition supplémentaire au divorce, soumise au souverain pouvoir d'appréciation du juge qui a pour mission de vérifier s'il ne subsiste pas, malgré tout, une chance de réconciliation.

Cette condition « de désunion irrémédiable » n'a jamais joué de rôle significatif. Les juges s'en sont désintéressés. Il leur apparaissait évident que lorsqu'un époux introduit une demande en divorce après x années de séparation de fait, il y avait peu de chance qu'ils se réconcilient.

Nous estimons qu'elle pourrait recevoir un « souffle nouveau ». Ce serait l'occasion de supprimer définitivement la faute du divorce pour cause de séparation de fait et de transformer le divorce pour séparation de fait en divorce pour cause de désunion irrémédiable.

Ainsi, en remplacement du divorce pour cause de séparation de fait et à côté du divorce pour faute et du divorce par consentement mutuel, la procédure en divorce pour cause de désunion irrémédiable permettrait aux époux d'obtenir le divorce sans devoir imputer l'échec du mariage à l'un d'entre eux et sans devoir nécessairement être d'accord sur toutes les conséquences du divorce.

(1) « Les fautes et manquements ne doivent pas avoir la gravité qu'on exige de faits susceptibles de constituer des injures graves justifiant le divorce », Brux. (3ème Ch.), 24 mars 1998, Divorce 2000/4, p. 58.

Er is thans immers een vermoeden dat de echtgenoot die de echtscheiding vraagt, verantwoordelijk is voor die scheiding :

— de echtgenoot die na een feitelijke scheiding de echtscheiding aanvraagt, is geacht verantwoordelijk te zijn voor het mislukken van het huwelijk en moet daarom de verantwoordelijkheid voor de scheiding dragen;

— hij kan het vermoeden omkeren als hij het bewijs levert dat de feitelijke scheiding te wijten is aan de fouten en de gebreken (1) van de andere echtgenoot.

De wetgever heeft duidelijk de bedoeling gehad om, in het kader van de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding, te voorzien in een bevoorrechte regeling voor de echtgenoot aan wie de echtscheiding wordt opgelegd, eventueel tegen zijn wil.

Volgens ons moet worden afgezien van dat vermoeden van schuld ten laste van degene die de echtscheiding vraagt. Dat vermoeden berust immers op een aanvechtbaar idee, namelijk dat de echtscheiding in de meeste gevallen wordt gevraagd door de echtgenoot die schuldig is aan de breuk in het gemeenschappelijk leven. Die idee staat haaks op de grondslag zelf van de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding, met name die van de schuldloze echtscheiding.

Artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek, dat de voorwaarden voor de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding van meer dan twee jaar vaststelt, bepaalt reeds dat de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding van meer dan twee jaar alleen kan worden aanvaard indien uit de situatie van scheiding een « duurzame ontwrichting » van het huwelijk blijkt.

De wetgever van 1974 heeft immers niet gewild dat de partners automatisch uit de echt kunnen scheiden, zodra zij gedurende een bepaalde periode gescheiden hebben geleefd. Aldus wordt de echtscheiding onderworpen aan een bijkomende voorwaarde, waarover de rechter soeverein kan oordelen. Hij heeft namelijk tot taak na te gaan of er ondanks alles geen kans op verzoening blijft bestaan.

Als voorwaarde heeft die « duurzame ontwrichting » nooit zwaar gewogen. De rechters hebben er gaandeweg de aandacht voor verloren. Zij vonden het vanzelfsprekend dat er weinig kans op verzoening was als een van de echtgenoten na een aantal jaren feitelijke scheiding een echtscheidingsverzoek formuleerde.

Wij zijn van oordeel dat de voorwaarde « nieuw leven » zou kunnen worden ingeblazen. Het zou de gelegenheid zijn om definitief af te stappen van de schuld van de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding en om die echtscheiding om te vormen tot een echtscheiding op grond van duurzame ontwrichting.

Zo zou, ter vervanging van de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding en naast de echtscheiding op grond van schuld en de echtscheiding door onderlinge toestemming, de echtscheidingsprocedure op grond van duurzame ontwrichting de echtgenoten de mogelijkheid bieden de echtscheiding te verkrijgen zonder een van hen de schuld te geven van het mislukken van het huwelijk en zonder het noodzakelijkerwijs eens te moeten zijn over alle gevolgen van de echtscheiding.

(1) « Les fautes et manquements ne doivent pas avoir la gravité qu'on exige de faits susceptibles de constituer des injures graves justifiant le divorce », Brussel (3e kamer), 24 maart 1998, Echtscheiding 2000/4, blz. 58.

Le divorce pourrait alors être demandé :

— soit par les deux époux sur requête conjointe dès lors qu'ils sont d'accord pour divorcer, sans considération des faits à l'origine de la séparation, mais ne parviennent pas à régler immédiatement toutes les conséquences du divorce (1);

— soit sur requête unilatérale, après une séparation de fait de 2 ans.

Il nous semble en effet nécessaire de ménager un délai d'attente de deux années avant d'autoriser l'époux demandeur en divorce à « imposer » de manière unilatérale celui-ci à l'autre. Ce délai permet de ménager l'époux en désaccord avec le principe du divorce.

En continuant à exiger 2 ans de séparation, on encourage les époux à divorcer par consentement mutuel.

N° 19 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° ...)

Art. 2

À l'article 229 proposé, apporter les modifications suivantes :

A) Remplacer le § 2 comme suit : « *La désunion irrémédiable est établie lorsqu'il s'est écoulé plus de 2 ans depuis la séparation de fait des époux* ».

B. Supprimer le § 3.

Justification

Le projet de loi permet que le divorce soit prononcé après trois mois ou six mois de mariage, selon que la requête soit introduite conjointement ou de manière unilatérale. Ceci n'est pas souhaitable. Il est indispensable de laisser aux parties un temps de réflexion, particulièrement lorsque le divorce est prononcé contre le gré d'un des époux. Ce temps de réflexion est nécessaire tant pour aménager la situation des enfants, que celles des parties. Les principes de droit européen de la famille sur le divorce et les pensions alimentaires entre époux divorcés établis par la CEFL (Commission for European Family Law) préconisent de permettre le divorce, sans le consentement de l'un des époux, s'ils vivent séparés de fait depuis un an.

(1) À titre d'information, pour répondre aux besoins des époux ne s'entendant que sur le principe du divorce et pas sur ses effets, la France a créé en 1975 le divorce sur demande acceptée. Cette dernière forme de divorce n'a cependant pas été fort utilisée par les époux. L'ambiguïté de son fondement entre la faute et le consentement mutuel (de même que les défauts techniques de sa procédure) a nui à sa diffusion.

De echtscheiding zou derhalve kunnen worden gevorderd :

— hetzij door beide echtgenoten op gemeenschappelijk verzoek als ze het eens zijn om uit de echt te scheiden, zonder rekening te houden met de feiten waaraan de scheiding te wijten is, maar die er niet in slagen onmiddellijk alle gevolgen van de echtscheiding te regelen (1);

— hetzij op eenzijdig verzoek, na een feitelijke scheiding van twee jaar.

Het lijkt ons immers nodig te voorzien in een wachttijd van twee jaar alvorens de echtgenoot die de echtscheiding vordert toe te staan die eenzijdig « op te leggen » aan de andere. Dat biedt de mogelijkheid de echtgenoot die tegen het principe van de echtscheiding gekant is te ontzien.

Door een feitelijke scheiding van twee jaar te blijven eisen, zet men de echtgenoten ertoe aan met onderlinge toestemming uit de echt te scheiden.

Nr. 19 VAN MEVROUW NYSSENS

(subsidiair amendement)

Art. 2

Het ontworpen artikel 229 wijzigen als volgt :

A. Paragraaf 2 vervangen als volgt : « *De onherstelbare ontwrichting wordt vastgesteld wanneer meer dan twee jaar verstreken is sinds de feitelijke scheiding van de echtgenoten* ».

B. Paragraaf 3 doen vervallen.

Verantwoording

Het wetsontwerp staat toe dat een echtscheiding wordt uitgesproken na drie of na zes maanden huwelijk, al naargelang het verzoekschrift gezamenlijk of unilateraal werd ingediend. Dit is niet wenselijk. De partijen moeten absoluut bedenktijd krijgen, vooral wanneer een van de echtgenoten geen echtscheiding wil. Deze bedenktijd is nodig om de toestand van zowel de kinderen als van de partijen in orde te brengen. De beginselen van het Europees gezinsrecht met betrekking tot de echtscheiding en de onderhoudsuitkeringen tussen gescheiden echtgenoten die door de CEFL (Commission for European Family Law) zijn opgesteld, bevelen aan om de echtscheiding zonder instemming van een van de echtgenoten toe te staan wanneer zij sinds één jaar feitelijk gescheiden leven.

(1) Ter inlichting : Frankrijk heeft in 1975, om in te spelen op de noden van de echtgenoten die het alleen eens zijn over het principe van de echtscheiding en niet over de gevolgen ervan, de « divorce sur demande acceptée » in het leven geroepen. De echtgenoten hebben echter maar weinig gebruik gemaakt van die vorm van echtscheiding. De verspreiding ervan heeft te lijden gehad van de dubbelzinnigheid tussen de schuld en de onderlinge toestemming (alsmede van de technische gebreken van de procedure ervan).

N° 20 DE MME NYSSSENS

Art. 4

Apporter à cet article les modifications suivantes :

- A) Supprimer le 1°.**
- B) Supprimer le 5°.**

Justification

A) Voir justification sous amendement n° 21.

B) L'abrogation de l'article 276 du Code civil a pour effet que plus aucune durée minimale de mariage n'est requise pour pouvoir divorcer par consentement mutuel. A la limite, les époux pourraient le jour même de la célébration du mariage introduire une demande de divorce par consentement mutuel.

Même lorsque les parties décident ensemble de mettre fin à leur relation, un certain délai de réflexion est nécessaire. Par ailleurs, un délai minimal est nécessaire pour combattre les mariages fictifs. Notons que lors de la modification en juillet 2006 de la loi du 15 décembre 1980 relative à l'accueil des étrangers sur le territoire, la procédure de regroupement familial, plus particulièrement en ce qui concerne le conjoint marié ou le partenaire, a été rendue plus sévère. Désormais, le couple devra justifier pendant une période de 3 ans d'une véritable communauté de vie sans quoi le conjoint ou partenaire venu rejoindre son conjoint ou son partenaire sur le territoire belge verra son titre de séjour prendre fin automatiquement.

N° 21 DE MME NYSSSENS

Art. 3bis (nouveau)

Insérer un article 3bis nouveau rédigé comme suit :

« Article 3bis

« Art. 231. — L'article 231 du même code est remplacé par la disposition suivante :

Chacun des époux peut demander le divorce pour cause de faits, imputables à l'autre époux, qui constituent une violation grave ou répétée des devoirs et obligations nés du mariage et qui rendent intolérable le maintien de la vie commune ».

Nr. 20 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 4

Dit artikel wijzigen als volgt :

- A) het 1° doen vervallen;**
- B) het 5° doen vervallen.**

Verantwoording

A) Zie verantwoording bij amendement nr. 21.

B) De opheffing van artikel 276 van het Burgerlijk Wetboek heeft tot gevolg dat geen enkele minimumduur voor het huwelijk meer vereist is om met onderlinge toestemming te scheiden. De echtgenoten zouden zelfs de dag zelf van hun huwelijk reeds een verzoek tot echtscheiding met onderlinge toestemming kunnen indienen.

Zelfs wanneer de partijen samen beslissen om een einde te maken aan hun relatie is een zekere bedenktijd vereist. Die minimumtermijn is trouwens ook nodig om schijnhuwelijken tegen te gaan. Bij de wijziging in juli 2006 van de vreemdelingenwet van 15 december 1980, werd de gezinsherenigingsprocedure, inzonderheid wat betreft de gehuwde echtgenoot of de partner, strenger gemaakt. Het koppel moet nu kunnen aantonen dat het drie jaar werkelijk heeft samengewoond, anders wordt de verblijfsvergunning van de herenigde echtgenoot of partner die naar België is gekomen automatisch ingetrokken.

Nr. 21 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 3bis (nieuw)

Een artikel 3bis nieuw invoegen, luidend :

« Artikel 3bis

« Art. 231. — Artikel 231 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Ieder der echtgenoten kan de echtscheiding vorderen op grond van aan de andere echtgenoot te wijten feiten welke grove en herhaalde schendingen inhouden van de verplichtingen die uit het huwelijk zijn ontstaan en die verder samenleven ondraaglijk maken. ».

Justification

1. Faut-il supprimer le divorce basé sur le comportement fautif d'un des époux ?

Des auteurs de plus en plus nombreux pensent que considérer comme une faute le non-respect des obligations nées du mariage repose sur une conception du mariage dépassée (1). Ils sont partisans d'une suppression du divorce pour cause déterminée.

Il est vrai que la transformation de la représentation sociale et psychologique de la relation de couple a modifié radicalement la représentation de la séparation et du divorce. Un divorce tend aujourd'hui davantage à être perçu comme l'échec, voire même l'achèvement d'une relation que comme la conséquence de la violation de l'engagement contracté par un des époux lors de la célébration du mariage (2).

On tend aujourd'hui socialement à déculpabiliser les époux divorçant et à ne plus considérer, en droit, comme une faute la volonté exprimée par un des époux de ne plus poursuivre la vie commune avec son conjoint.

Nous pensons que la suppression du divorce basé sur le comportement fautif d'un des époux n'est pas souhaitable :

— cette conception se heurte à la signification juridique actuellement attribuée au mariage. La signification juridique du mariage laisse toujours aujourd'hui à chaque époux le droit d'attendre de son conjoint qu'il respecte ses obligations de cohabitation, de fidélité, d'assistance et de secours tant que dure leur union et qu'il assume ses responsabilités acceptées lors de son engagement par le mariage. Supprimer entièrement la faute dans le cadre des procédures en divorce impliquerait de devoir préalablement revoir la définition du mariage, ce que nous ne souhaitons pas. En outre, même si l'on réduisait le mariage à un simple contrat civil, il serait assez paradoxal qu'il soit le seul contrat sans responsabilité contractuelle (3);

— ce n'est pas en extirpant la notion de « faute » de la procédure en divorce que l'on va aplanir les tensions entre les conjoints divorçant et éviter les divorces conflictuels. Présupposer qu'en supprimant le divorce pour faute, on va pacifier les conflits, semble « relever d'une conception angélique des rapports humains ». Il est à craindre que des époux souhaitant se livrer bataille ne le fassent en tout état de cause en reportant leurs conflits sur un autre terrain, celui des enfants (4);

(1) Voyez à ce sujet J.-L. Renchon, « La portée juridique du mariage », Rapport du Groupe de travail, Considérations relatives à une « Réforme du droit du divorce », Journée d'étude sur le Droit du divorce, Chambre des Représentants, 8 décembre 2000 et sur les effets d'ordre public du mariage, voyez M.-T. Meulders, « La personne, la famille et le droit — Trois décennies de mutations en Occident », Bruylant, Bruxelles, 1999

(2) Sur ce point et sur toute la problématique de la réforme du divorce, voyez le rapport du groupe de travail relatif aux « Considérations juridiques relatives à une réforme du droit du divorce », rédigé par A. Heyvaert, J.-L. Renchon et A. Ch. Van Gysel. Voyez notamment à propos de l'évolution de la conception du mariage, le texte de J.-L. Renchon consacré à la portée juridique du mariage, pp. 5, 6, et 7.

(3) Van Gysel, Rapport au Comité d'avis pour l'émancipation sociale du 16 mai 2002, p. 20. Voir aussi le rapport du Sénat en France : si on adhère à une conception contractuelle du mariage, la faute doit demeurer une cause de sa résiliation.

(4) France, Rapport du Sénat.

Verantwoording

1. Moet de echtscheiding op grond van schuldig gedrag van één van de echtgenoten worden opgeheven ?

Steeds meer auteurs zijn van oordeel dat het niet-nakomen van de verbintenissen die door het huwelijk zijn ontstaan, niet langer als een fout kan worden beschouwd, omdat zulks op een achterhaalde opvatting van het huwelijk berust (1). Zij pleiten ervoor de echtscheiding op grond van bepaalde feiten op te heffen.

Het is een feit dat de gewijzigde sociale en psychologische perceptie van de partnerrelatie aanleiding heeft gegeven tot een ingrijpende wijziging van de perceptie van de (echt)scheiding. Een echtscheiding wordt tegenwoordig eerder gezien als de mislukking, en zelfs als het sluitstuk van een relatie, dan als het gevolg van de schending door één van de echtgenoten van de bij het huwelijk aangegane verbintenis (2).

Volgens de huidige maatschappelijke trend worden de uit de echt scheidende echtgenoten niet langer met schuld beladen; als één van de echtgenoten te kennen geeft dat hij een einde wenst te maken aan het samenleven met zijn partner, is men ook in rechte geneigd zulks niet langer als een fout te beschouwen.

De indiener acht het niet wenselijk de echtscheiding op grond van foutief gedrag van een van de echtgenoten af te schaffen :

— Die opvatting is in strijd met de juridische betekenis die heden ten dage aan het huwelijk wordt toegekend. Volgens die juridische betekenis van het huwelijk heeft iedere echtgenoot thans nog steeds het recht van zijn wederhelft te verwachten dat hij zijn verplichtingen inzake samenwonen, trouw, bijstand en hulp nakomt zolang het huwelijk duurt, en dat hij de verantwoordelijkheid opneemt waartoe hij zich bij het aangaan van het huwelijk heeft verbonden. De fout volledig afschaffen in het kader van de echtscheidingsprocedures zou impliceren dat men vooraf de definitie van het huwelijk zou moeten herzien, en dat wensen wij niet. Trouwens, zelfs al werd het huwelijk teruggebracht tot een gewone burgerrechtelijke overeenkomst, dan zou het paradoxaal de enige overeenkomst zonder contractuele aansprakelijkheid zijn (3).

— spanningen tussen uit de echt scheidende echtgenoten en echtscheidingen zullen niet worden voorkomen door het begrip « fout » te schrappen in de echtscheidingsprocedure. Ervan uitgaan dat de conflicten zullen worden bedaar door de echtscheiding op grond van fout af te schaffen, lijkt voort te vloeien uit een engelachtige opvatting van de menselijke betrekkingen. Gevreesd moet worden dat echtgenoten die elkaar willen bevechten dat in ieder geval doen door hun conflicten naar een ander terrein te verplaatsen, met name naar de kinderen (4);

(1) Zie terzake J.-L. Renchon, « De juridische draagwijdte van het huwelijk », Verslag van de werkgroep, Beschouwingen bij een hervorming van het echtscheidingsrecht, Studiedag « echtscheidingsrecht », Kamer van volksvertegenwoordigers, 8 december 2000, en over de gevolgen van openbare orde van het huwelijk, zie M.-T. Meulders, « La personne, la famille et le droit — Trois décennies de mutations en Occident », Bruylant, Brussel, 1999.

(2) Wat dat punt en de gehele problemstelling van de hervorming van de echtscheiding betreft, wordt verwezen naar het verslag van de werkgroep « Juridische beschouwingen bij een hervorming van het echtscheidingsrecht », opgesteld door A. Heyvaert, J.-L. Renchon en A. Ch. Van Gysel. Voor nadere gegevens over de evolutie van de opvatting van het huwelijk, zie meer bepaald de tekst van J.-L. Renchon inzake de juridische draagwijdte van het huwelijk, blz. 5, 6 en 7.

(3) Van Gysel, Rapport aan het Adviescomité voor de maatschappelijke emancipatie van 16 mei 2002, blz. 20. Zie ook het rapport van de Franse Senaat : zo men instemt met een contractuele opvatting van het huwelijk, moet de fout een oorzaak van ontbinding blijven.

(4) Frankrijk, Verslag aan de Senaat.

— certains pensent qu'il y a moyen de rendre le divorce moins douloureux en empêchant les époux de se « battre » sur la faute que l'un entre eux aurait commise. Ce n'est pas évident : une rupture est toujours douloureuse. Le fait qu'elle soit associée à un rituel (un divorce) aurait un effet plutôt curatif qu'aggravant (1);

— les experts le reconnaissent (2) : le maintien du divorce pour faute correspond à une attente. Il est important pour l'époux qui a des griefs importants et légitimes à formuler contre son conjoint de pouvoir demander justice. Refuser de se prononcer sur les torts de ce conjoint reviendrait à commettre une véritable déni de justice;

— certains pensent qu'un divorce rapide évite les problèmes par la suite. Ce n'est pas exact non plus. On a effectivement constaté une forte augmentation du nombre d'affaires dont sont saisis, après un divorce par consentement mutuel, le tribunal de la jeunesse (concernant la garde des enfants et le droit de visite) ou la justice de paix (concernant les pensions alimentaires);

— dans toutes les propositions de loi qui suppriment la culpabilité des époux, la notion de « faute » réapparaît à un moment ou à un autre, notamment lorsqu'elles tentent de régler la question de la pension alimentaire;

— certains partisans de la suppression du divorce pour faute considèrent que l'époux indéniablement coupable d'actes fautifs comme des actes de violence, ...doit être sanctionné par des voies spécifiques, pénales ou indemnitaires mais distinctes du divorce. Nous estimons cependant que ce type de sanction risque de mener les époux dans des voies encore plus contentieuses renforçant plus encore que la procédure de divorce pour faute, les sentiments de haine et de rancœur chez les époux (3).

Nous pensons que la réforme des causes de divorce ne doit aucunement déresponsabiliser les conjoints dès lors que l'un d'eux viole gravement ou de façon régulière ses devoirs et ses obligations nés du mariage.

Nous estimons donc qu'il faut maintenir la possibilité pour un des époux de demander le divorce aux torts de l'autre qui, par son comportement gravement fautif, en porte l'entière responsabilité, par exemple en cas de violences, d'abus sexuels, d'abandon de famille, ... ou dans d'autres cas.

Exemples :

Civ. Liège (1er Ch.), 17 mars 1997 : « Le fait de s'adonner à la boisson, d'avoir un comportement violent à l'égard de son épouse et de tiers, de négliger ses obligations familiales au point d'être condamné pour abandon de famille, justifie que le divorce soit prononcé aux torts du mari ».

Civ. Tournai, 30 juin 1997, JLMB, 1997, 1584 : « Le viol commis par l'époux sur la nièce de son épouse pendant la vie commune des époux est constitutif à la fois d'adultère et d'excès, sévices ou injures graves ».

(1) Versluys, op.cit., p. 5. « Les personnes impliquées dans un divorce doivent avoir l'occasion d'évoquer les humiliations qu'elles ont dû affronter ». « Il doit y avoir de la marge pour un affrontement ».

(2) Voir Versluys et Van Gysel, Rapport au Comité d'avis pour l'émancipation sociale

(3) Dans ce sens, voyez les conclusions du Rapport Dekeuwer sur la réforme du droit de la famille en France, « Rénover le droit de la famille? », p. 79.

— sommigen denken dat de echtscheiding minder pijnlijk kan worden gemaakt door te verhinderen dat de echtgenoten « vechten » over de fout die een van hen zou hebben gemaakt. Dat is niet evident : een breuk is steeds pijnlijk. Dat er een ritueel (een echtscheiding) aan te pas kan komen, is veeleer helend dan pijnlijk (1);

— de deskundigen zijn het erover eens (2) : de handhaving van de echtscheiding op grond van schuld beantwoordt aan een verwachting. Het is voor de echtgenoot die over zijn partner aanzienlijke en gegronde grieven te formuleren heeft van belang dat hij gerechtigheid kan vragen. Weigeren zich over de fout van die echtgenoot uit te spreken, zou neerkomen op een echte rechtswijgering;

— sommigen denken dat een snelle echtscheiding problemen voorkomt nadien. Dat klopt evenmin. Men heeft immers een sterke toename vastgesteld van het aantal rechtszaken die na echtscheidingen met onderlinge toestemming voor de jeugdrechtsbank (over het hoofdverblijf en het omgangrecht tegenover de kinderen), of voor de vrederechter (over de onderhoudsgelden) komen;

— in alle wetsvoorstellen die de schuld van de echtgenoten afschaffen, duikt het begrip « fout » vroeg of laat weer op, meer bepaald als ze de kwestie van de alimentatie pogen te regelen;

— sommige voorstanders van de opheffing van de echtscheiding op grond van schuld zijn van mening dat de echtgenoot die zich onmiskenbaar schuldig heeft gemaakt aan foutieve handelingen, zoals geweldpleging enzovoort, een specifieke straf verdient (strafrechtelijk dan wel door het opleggen van een schadevergoeding), maar dan wel los van de echtscheiding. Wij vrezen echter dat dergelijke sancties het conflict tussen de echtgenoten nog meer zal aanscherpen, en dat de haat- en wrokgevoelens van de echtgenoten ten top zullen worden gedreven, meer nog dan in het kader van een procedure tot echtscheiding op grond van schuld (3).

Volgens ons mag de hervorming van de echtscheidingsgronden een echtgenoot die zijn huwelijkse verplichtingen ernstig of geregeld schendt, geenszins in staat stellen zich aan zijn verantwoordelijkheid te onttrekken.

Daarom moet o. i. een van de echtgenoten de mogelijkheid behouden de echtscheiding te vragen wegens de schuld van de andere, die door zijn zwaar foutief gedrag daarvoor de volle verantwoordelijkheid draagt, bijvoorbeeld wegens gewelddaden, seksueel misbruik, familieverlating enzovoort.

Voorbeelden :

De burgerlijke rechtbank van Luik (1e kamer) acht het op 17 maart 1997 volkomen gerechtvaardigd dat een echtscheiding ten nadele van een man wordt uitgesproken indien die zich overgeeft aan de drank, zich gewelddadig gedraagt ten aanzien van zijn vrouw en derden en zijn familiale verplichtingen verwaarloost, wat hem zelfs een veroordeling op grond van familieverlating heeft opgeleverd.

Volgens de burgerlijke rechtbank van Doornik (30 juni 1997, JLMB, 1997, blz. 1584) heeft een echtgenoot die tijdens het samenwonen met zijn echtgenote haar nichtje heeft verkracht, zich schuldig gemaakt zowel aan overspel als aan ernstige gewelddaden, mishandeling of grove belediging.

(1) Versluys, op.cit., blz. 5. « Mensen die verwikkeld zijn in een echtscheiding-procedure, moeten evenwel de kans krijgen om de vernederingen die ze hebben moeten slikken, ter sprake te brengen (...) Er moet ruimte zijn voor strijd ».

(2) Zie Versluys en Van Gysel, Rapport aan het Adviescomité voor de maatschappelijke emancipatie.

(3) Zie in dat verband de conclusies van het Verslag-Dekeuwer over de hervorming van het familierecht in Frankrijk, « Rénover le droit de la famille? », blz. 79.

Liège, 11 décembre 1995, Rev. trim. dr. fam., 1996, 343 : « Il y a cause de divorce lorsque l'épouse, condamnée par le juge pénal pour non-représentation d'enfant, a agi de façon délibérée pour séparer les enfants de leur père ».

Il faut néanmoins aménager le divorce pour faute dans une perspective plus restrictive et limiter les causes fautives à certains cas, moins larges que ceux qui sont actuellement énumérés dans le Code Civil. En lieu et place des notions d'excès, de sévices et d'injures graves (1) assez largement interprétée par la jurisprudence (2), nous proposons une définition qui fait référence aux devoirs et aux obligations nées du mariage. Nous proposons le texte suivant inspiré du droit français : « Chacun des époux peut demander le divorce pour cause de faits, imputables à l'autre époux, qui constituent une violation grave ou répétée des devoirs et obligations nés du mariage et qui rendent intolérable le maintien de la vie commune ».

Cette définition met fin à la classification traditionnelle des cas de divorce en causes péremptoires présumées offensantes (article 229 du Code civil) et en injures dont la gravité doit être démontrée par le demandeur (231 du Code civil).

2. Que devient l'adultère dans ce contexte ?

L'adultère est, en vertu de l'article 229 du Code civil, une cause péremptoire de divorce. Un arrêt de la Cour de cassation rendu le 30 janvier 1936 a toutefois mis fin à la théorie de l'adultère comme cause péremptoire de divorce et a ouvert aux juges « la faculté d'apprécier non la gravité du fait en lui-même mais son caractère offensant (pour le conjoint), dans les circonstances particulières de la cause (3).

Malgré la jurisprudence constante de la Cour de cassation, on constate que les juridictions de fond ont toujours tendance à considérer l'adultère comme injurieux, sauf circonstances exceptionnelles. Le tribunal civil de Charleroi considère que le caractère injurieux de l'adultère est la règle et que seul un ensemble de circonstances déterminantes et exceptionnelles peuvent ôter à l'adultère son caractère injurieux (4).

La définition nouvelle que nous proposons du comportement fautif d'un époux qui justifie un divorce pour cause déterminée permet de supprimer le caractère péremptoire de l'adultère.

(1) Ont été reconnus comme injures graves, avoir caché à son conjoint l'existence d'enfants issus d'une union précédente, l'ivrognerie ou la toxicomanie persistantes, le refus injustifié de réintégrer la résidence conjugale, ...

(2) La notion d'injures graves est effectivement trop largement interprétée par la jurisprudence. Certains tribunaux qualifient de « fautifs » des comportements qui ne devraient plus être considérés comme tels. Voyez par exemple la décision du Tribunal Civ. Liège (2ème Chambre), 8 juin 2000 : « En adressant à son épouse un courrier dans lequel il avoue son homosexualité refoulée, tout en précisant que cette homosexualité est purement passive et intellectuelle, l'époux, bien que guidé par un souci d'être honnête, n'a pu ignorer qu'il blessait profondément son épouse. Cet époux est dès lors coupable d'injures graves à l'égard de son épouse ».

(3) La Cour de cassation a répété à plusieurs reprises qu'il convient de prendre en considération toutes les circonstances particulières propres à la cause et que celles-ci ne sont pas nécessairement limitées au cas de la connivence et à celui de la tolérance de l'époux qui se prétend offensé.

(4) Civ. Charleroi, 27 février 1990, Rev. rég. dr., 1990, p. 340, note : « L'adultère comme cause péremptoire de divorce ».

Volgens een vonnis in Luik van 11 december 1995 (Rev. trim. dr. fam., 1996, blz. 343) is er sprake van een echtscheidingsgrond wanneer de echtgenote, die door de strafrechter is veroordeeld op grond van de niet-naleving van het bezoekrecht, vrijwillig aldus heeft gehandeld om de kinderen van hun vader te scheiden.

De echtscheiding op grond van schuld moet echter worden aangepast in een beperkender perspectief en de schuldgronden moeten tot bepaalde gevallen worden beperkt, die minder ruim zijn dan die welke thans in het Burgerlijk Wetboek worden opgesomd. In plaats van de begrippen « geweldddaden », « mishandeling » en « grove beledigingen (1) », die door de rechtsprekende instanties nogal ruim worden geïnterpreteerd (2), suggereren wij een definitie die verwijst naar de taken en plichten die het huwelijk met zich brengt. Wij stellen de volgende tekst voor, waarvoor het Franse recht model heeft gestaan : « Ieder der echtgenoten kan de echtscheiding vorderen op grond van aan de andere echtgenoot te wijten feiten welke grove en herhaalde schendingen inhouden van de verplichtingen die uit het huwelijk zijn ontstaan en die verder samenleven ondraaglijk maken. ».

Die definitie maakt een einde aan de traditionele classificatie van de gevallen van echtscheiding in afdoende gronden die als beledigend worden beschouwd (artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek) en beledigingen waarvan de ernst moet worden aangetoond door de eiser (artikel 231 van het Burgerlijk Wetboek).

2. *Quid* met het overspel in die context ?

Overspel is krachtens artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek een afdoende grond tot echtscheiding. Een arrest van het Hof van Cassatie van 30 januari 1936 heeft echter een einde gemaakt aan de theorie van het overspel als afdoende grond tot echtscheiding en heeft de rechters de mogelijkheid geboden niet de ernst van het feit op zich te beoordelen maar het beledigend karakter ervan (voor de echtgenoot), in de bijzondere omstandigheden van de zaak (3).

Ondanks de vaste rechtspraak van het Hof van Cassatie stelt men vast dat de feitenrechters nog steeds geneigd zijn overspel als beledigend te beschouwen, behalve in uitzonderlijke omstandigheden. De burgerlijke rechtbank van Charleroi gaat ervan uit dat het beledigend karakter van overspel de regel is en dat het dat karakter alleen door een geheel van doorslaggevende en uitzonderlijke omstandigheden kan verliezen (4).

De nieuwe definitie die wij voorstellen voor het schuldig gedrag van een echtgenoot dat een echtscheiding op grond van bepaalde feiten rechtvaardigt, maakt het mogelijk de afdoende grond van het overspel af te schaffen.

(1) Als grove beledigingen werden erkend : het verhullen aan de echtgeno(o)t(e) van het bestaan van kinderen uit een vorige relatie, aanhoudende dronkenschap of drugsverslaving, de ongerechtvaardigde weigering om in de echtelijke woning terug te keren, ...

(2) De rechtspraak geeft inderdaad een te ruime uitlegging aan het begrip « grove beledigingen ». Sommige rechtbanken bestempelen als « foutief », gedragingen die niet meer als zodanig zouden moeten worden aangemerkt. Zie bijvoorbeeld de beslissing van de burgerlijke rechtbank van Luik (2e kamer) van 8 juni 2000 : « En adressant à son épouse un courrier dans lequel il avoue son homosexualité refoulée, tout en précisant que cette homosexualité est purement passive et intellectuelle, l'époux, bien que guidé par un souci d'être honnête, n'a pu ignorer qu'il blessait profondément son épouse. Cet époux est dès lors coupable d'injures graves à l'égard de son épouse ».

(3) Het Hof van Cassatie heeft herhaaldelijk aangegeven dat alle bijzondere omstandigheden van de zaak in aanmerking moeten worden genomen en dat ze niet noodzakelijk beperkt zijn tot de gevallen van verstandhouding en tot dat van tolerantie van de echtgenoot die beweert beledigd te zijn.

(4) Burgerlijke rechtbank Charleroi, 27 februari 1990, Rev. rég. dr., blz. 340, voetnoot : « L'adultère comme cause péremptoire de divorce. ».

Toutefois, nous conservons la possibilité de faire constater l'adultère par huissier de justice (1). En dehors du constat par huissier de justice, en effet, il est assez difficile de prouver un adultère sauf à fournir des témoignages à produire devant le tribunal.

Remarque : On pourrait toutefois assortir le constat d'huissier de nouvelles conditions pour le rendre plus humain. On pourrait par exemple prévoir que les conjoints qui demandent le constat doivent encore cohabiter ou ne peuvent être séparés de fait depuis plus de deux ans (2).

N° 22 DE MME NYSSENS

Art. 4bis (nouveau)

Insérer un article 4bis nouveau rédigé comme suit :

« Article 4bis

Dans l'article 276 du même Code, les mots « deux ans » sont remplacés par les mots « un an ».

Justification

Voir sous amendement n° 20 à l'article 4.

Le présent amendement prévoit une durée minimale de mariage de 1 an, ce qui est conforme à la proposition des États Généraux de la famille de 2004.

N° 23 DE MME NYSSENS

Art. 5

Remplacer l'article 299 proposé comme suit :

« Art. 299. — Tous les avantages que les époux s'étaient faits, soit par contrat de mariage, soit depuis le mariage contracté, restent acquis après le mariage, sauf convention contraire.

Toutefois, l'époux contre lequel le divorce aura été prononcé de manière exclusive en vertu de l'article 231 perdra tous les avantages que l'autre époux lui avait faits, soit par leur contrat de mariage, soit depuis le mariage contracté, sauf accord de l'autre époux quant à la conservation de certains avantages. ».

(1) L'article 1016bis du Code judiciaire, qui permet de constater l'adultère, n'est pas contraire à l'article 8, § 1, de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, qui consacre le respect de la vie privée et du domicile. Voir Cass. 29 janvier 1999, Journ. Procès, 1999, n° 375, p. 30, note J. Kirkpatrick, « La preuve de l'adultère comme cause de divorce et le droit au respect de la vie privée et du domicile », p. 32 et 33.

(2) Idée de M. Versluys, op.cit., p. 14.

Wij behouden niettemin de mogelijkheid om overspel te laten vaststellen door een gerechtsdeurwaarder (1). Behalve via de vaststelling door een gerechtsdeurwaarder is het immers vrij moeilijk om overspel te bewijzen, behalve als men aan de rechtbank getuigenissen kan voorleggen.

Opmerking : aan de vaststelling door een gerechtsdeurwaarder zouden echter nieuwe voorwaarden kunnen worden gekoppeld om ze menselijker te maken. Er zou bijvoorbeeld kunnen worden bepaald dat de echtgenoten die de vaststelling vragen nog moeten samenwonen of niet meer dan twee jaar feitelijk gescheiden mogen zijn (2).

Nr. 22 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 4bis (nieuw)

Een nieuw artikel 4bis invoegen, luidende :

« Artikel 4bis

In artikel 276 van hetzelfde Wetboek worden de woorden « twee jaar » vervangen door de woorden « één jaar ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 20 op artikel 4.

Overeenkomstig het voorstel van de Staten-generaal van het Gezin van 2004 stelt dit amendement een minimale huwelijksduur van één jaar voor.

Nr. 23 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 5

Het voorgestelde artikel 299 vervangen als volgt :

« Art. 299. — Alle voordelen die de echtgenoten elkaar hadden verleend, hetzij bij hun huwelijkscontract, hetzij sinds het aangaan van het huwelijk, blijven behoudens andersluidend beding verworven na het huwelijk.

Desalniettemin verliest de echtgenoot ten aanzien van wie op uitsluitende wijze, krachtens artikel 231 de echtscheiding wordt uitgesproken, alle voordelen die de andere echtgenoot hem had verleend, hetzij bij hun huwelijkscontract, hetzij sinds het aangaan van het huwelijk; zulks geldt niet indien de andere echtgenoot instemt met het behoud van bepaalde voordelen. ».

(1) Artikel 1016bis van het Gerechtelijk Wetboek, dat de mogelijkheid biedt overspel vast te stellen, is niet in strijd met artikel 8, § 1, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat het principe van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en van de woning bekrachtigt. Zie Cassatie, 29 januari 1999, Journ. procès, 1999, nr. 375, blz. 30, nota J. Kirkpatrick, *La preuve de l'adultère comme cause de divorce et le droit au respect de la vie privée et du domicile*, blz. 32 en 33.

(2) Idee van Versluys, op.cit., blz. 14.

Justification

Dans les hypothèses où la faute disparaît, la perte des avantages matrimoniaux ne doit plus frapper le conjoint qui n'est par hypothèse plus fautif. Il ne se justifie pas par ailleurs de retirer ces avantages à un conjoint dans l'hypothèse où le divorce est prononcé contre le gré de celui-ci. En définitive, il ne se justifie de retirer ces avantages au conjoint que si le divorce est prononcé à ses torts.

N° 24 DE MME NYSSENS

Art. 6

Remplacer cet article par ce qui suit:

« Art. 6

À l'article 300 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

A) à l'alinéa 1er, les mots « sur la base de l'article 231 » sont insérés entre les mots « le divorce » et les mots « conservera le bénéfice »;

B) un alinéa, rédigé comme suit, est inséré entre l'alinéa 1er et l'alinéa 2 : « Lorsque le divorce est prononcé pour cause de désunion irrémédiable sur la base de l'article 229, chacun des époux conservera le bénéfice des institutions contractuelles faites à son profit par son conjoint. ».

Justification

Voir amendement n° 23 à l'article 5.

Les articles 299 et 300 du Code civil, relatifs aux avantages faits par un époux à l'autre dans le cadre d'un contrat de mariage ou pendant le mariage et aux institutions contractuelles sont aménagés afin de limiter leur application au divorce obtenu pour faute de l'autre.

Le principe est que tous les avantages restent acquis sauf convention contraire. Toutefois, l'époux contre lequel le divorce aura été prononcé de manière exclusive en vertu de l'article 231 perdra tous les avantages que l'autre époux lui avait faits, sauf accord de l'autre époux quant à la conservation de certains avantages.

Actuellement, les avantages sont perdus hormis le cas du divorce par consentement mutuel. Nous continuons à appliquer cette logique en limitant la perte des avantages au seul cas possible de « divorce fautif », à savoir le divorce pour cause déterminée prononcé aux torts exclusifs d'un des époux.

Nous adaptons aussi le système des institutions contractuelles.

Verantwoording

Als de schuld verdwijnt, moet een echtgenoot die per definitie geen schuld treft, niet langer de huwelijksvoordelen verliezen. Het is evenmin gerechtvaardigd deze voordelen af te nemen van een echtgenoot die niet heeft ingestemd met de scheiding. Het is niet gerechtvaardigd een echtgenoot deze voordelen te ontzeggen tenzij de scheiding tegen hem wordt uitgesproken.

Nr. 24 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 6

Dit artikel vervangen als volgt:

« Art. 6

In artikel 300 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A) in het eerste lid worden tussen de woorden « echtgenoot die » en de woorden « de echtscheiding », de woorden « op grond van artikel 231 » ingevoegd;

B) tussen het eerste en het tweede lid wordt een nieuw lid ingevoegd, luidende : « Wanneer de echtscheiding op grond van artikel 229 wordt uitgesproken wegens duurzame ontwrichting, behoudt elke echtgenoot het voordeel van de contractuele erfstellingen te zijnen voordele gedaan door de andere echtgenoot. ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 23 op artikel 5.

De artikelen 299 en 300 van het Burgerlijk Wetboek hebben betrekking op de voordelen die een van de echtgenoten in het kader van een huwelijkscontract of tijdens het huwelijk aan de andere heeft verleend, alsmede op de contractuele erfstellingen. Die artikelen worden aangepast teneinde de toepassing ervan te beperken tot gevallen waarin de echtscheiding werd verkregen op grond van de schuld van de andere echtgenoot.

Het principe is dat alle voordelen behouden blijven, behoudens andersluidende overeenkomst. De echtgenoot ten aanzien van wie op uitsluitende wijze, krachtens artikel 231 de echtscheiding wordt uitgesproken, verliest echter alle voordelen die de andere echtgenoot hem had verleend, tenzij de andere echtgenoot instemt met het behoud van bepaalde voordelen.

Momenteel zijn de voordelen verloren behalve bij een echtscheiding door onderlinge toestemming. De indiener trekt deze logica verder door het verlies van de voordelen te beperken tot het enige mogelijke geval van « echtscheiding door schuld », namelijk de echtscheiding op grond van bepaalde feiten, uitgesproken uitsluitend ten nadele van een van de echtgenoten.

Wij passen eveneens het systeem van de contractuele erfstellingen aan.

N° 25 DE MME NYSSENS

Art. 7

Au § 2, alinéa premier, de l'article 301 proposé, remplacer les mots «accorder à la demande de l'époux dans le besoin, une pension alimentaire à charge de l'autre époux» par les mots «accorder, à la demande de l'époux, une pension à charge de l'autre époux, destinée à compenser autant que possible la disparité que la rupture du mariage crée dans les conditions de vie respectives des époux».

Justification

Les effets alimentaires du divorce sont profondément liés à la culpabilité des époux.

Dans l'état actuel de la législation relative au divorce pour faute, seul l'époux «innocent» dispose du droit à une pension alimentaire après divorce, dont le fondement est mixte puisqu'il s'agit à la fois d'une indemnité pour le préjudice subi en raison de la faute de l'autre et d'un droit alimentaire à pouvoir assurer son existence dans des conditions équivalentes à celles qui existaient durant la vie commune (1).

Dans le cadre du divorce après séparation de fait de plus de deux ans, l'article 306 du Code civil attribue le bénéfice de la pension alimentaire à l'époux «contre lequel» le divorce est demandé, l'époux demandant le divorce étant présumé fautif.

Le versement d'une telle pension se justifie parce que le mariage a des effets bien au-delà du divorce et que la dissolution du mariage ne peut mettre fin du jour au lendemain à certains devoirs que les époux ont l'un envers l'autre et envers leurs enfants. Mais elle ne peut pas être considérée comme le moyen de maintenir une forme de protection sociale en faveur de l'un des époux.

Le versement d'une pension alimentaire après divorce doit aujourd'hui être envisagé comme un palliatif aux déséquilibres financiers entre ex-époux qui sont engendrés par la rupture du mariage et qui peuvent être la conséquence des choix communs des époux au cours du mariage plutôt que comme une indemnité destinée à réparer le préjudice de l'époux offensé.

Elle doit permettre de rétablir un équilibre rompu du fait des choix pris en commun par les époux pendant la vie commune. Les choix effectués conjointement par les deux époux pendant le mariage influent effectivement sur les possibilités de s'assurer un revenu après le mariage. Il n'est pas rare que l'un des époux «sacrifie» (du moins partiellement) sa carrière à celle de l'autre ou à l'éducation des enfants. Si ce «sacrifice» a fait perdre à l'un des époux des chances de carrière ou d'évolution professionnelle ou des droits à la retraite, il est équitable de rétablir ces droits «perdus» dans l'intérêt de la famille en imposant à l'époux, dont la situation a été privilégiée, le versement d'une pension alimentaire.

(1) Voy. art. 301 du Code civil.

Nr. 25 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 7

In het voorgestelde artikel 301, § 2, eerste lid, de woorden «op verzoek van de behoeftige echtgenoot een uitkering tot levensonderhoud toestaan ten laste van de andere echtgenoot» vervangen door de woorden «op verzoek van de echtgenoot een uitkering toestaan ten laste van de andere echtgenoot, die het verschil in de respectieve levensomstandigheden van de echtgenoten veroorzaakt door de beëindiging van het huwelijk zoveel mogelijk moet compenseren».

Verantwoording

De gevolgen met betrekking tot het onderhoud zijn diepgaand verbonden met de schuld van de echtgenoten.

Bij de huidige stand van de wetgeving in verband met echtscheiding op grond van een fout beschikt alleen de «onschuldige» echtgenoot over het recht op een uitkering tot onderhoud na de echtscheiding; de grondslag daarvan is gemengd, aangezien het tegelijk gaat om een vergoeding voor het geleden nadeel als gevolg van de fout van de andere en om een recht op onderhoud om hem in staat stellen in zijn bestaan te voorzien op een gelijkwaardige wijze als tijdens het samenleven (1).

In het kader van de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding na meer dan twee jaar kent artikel 306 van het Burgerlijk Wetboek het voordeel van de uitkering tot onderhoud toe aan de echtgenoot «tegen wie» de echtscheiding wordt gevraagd, waarbij de echtgenoot die de echtscheiding vraagt geacht wordt de schuldige te zijn.

De betaling van een dergelijke uitkering is gerechtvaardigd, omdat het huwelijk gevolgen heeft tot ver na de echtscheiding en de ontbinding van het huwelijk van vandaag op morgen geen einde kan maken aan bepaalde taken van de echtgenoten ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de kinderen. Die ontbinding mag echter niet worden beschouwd als het middel om een vorm van sociale bescherming te behouden ten opzichte van een van de echtgenoten.

De storting van een uitkering tot onderhoud na de scheiding moet thans worden gezien als een overbrugging van de financiële ongelijkheden tussen de ex-echtgenoten, die ontstaan als gevolg van de echtelijke breuk en die het gevolg kunnen zijn van gemeenschappelijke keuzes van de echtgenoten tijdens het huwelijk, veeleer dan als een vergoeding om het nadeel van de beledigde echtgenoot te compenseren.

Zij moet het mogelijk maken een evenwicht te herstellen dat verbroken is als gevolg van de gemeenschappelijke keuzes van de echtgenoten tijdens het leven in gemeenschap. De door beide echtgenoten samen verrichte keuzes tijdens het huwelijk beïnvloeden daadwerkelijk de mogelijkheden om zich een inkomen na het huwelijk te verzekeren. Het komt niet zelden voor dat een van beide echtgenoten zijn loopbaan «opoffert» (althans gedeeltelijk) aan die van de andere of aan de opvoeding van het kind. Als die «opoffering» een van beide echtgenoten kansen in verband met een carrière of met de ontwikkeling van het beroep of met pensioenrechten heeft doen verliezen, is het billijk die verloren rechten in het belang van het gezin te herstellen, door aan de echtgenoot van wie de situatie werd bevoordeeld, de betaling van een uitkering tot onderhoud op te leggen.

(1) Zie artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek.

N° 26 DE MME NYSSENS

Art. 7

Remplacer le §2, alinéa 2, de l'article 301 proposé, par ce qui suit : « *Aucune pension ne peut être accordée en application du présent article à l'époux contre lequel le divorce aura été prononcé de manière exclusive en vertu de l'article 231* ».

Justification

Le juge doit pouvoir toutefois refuser l'octroi de la pension alimentaire à l'époux jugé responsable du divorce car il aurait commis des faits constitutifs de violations graves ou répétées des devoirs et obligations nés du mariage et qui rendent impossible la poursuite de la vie commune. On peut considérer dans ce cas que l'époux est victime d'un comportement gravement fautif de son conjoint, comportement qui est de nature à justifier qu'il ne soit plus lui-même tenu d'exécuter les engagements souscrits lors du mariage et, notamment les engagements alimentaires.

N° 27 DE MME NYSSENS

Art. 7

Remplacer l'article 301, §3, proposé comme suit :

« §3. *Le tribunal fixe le montant de la pension en prenant en considération notamment :*

1° la durée du mariage;

2° l'âge et l'état de santé des époux;

3° leurs qualifications et leurs situations professionnelles;

4° les conséquences résultant des choix professionnels faits pendant la vie commune pour l'éducation et du temps qu'il faudra encore y consacrer, et des choix professionnels faits par un époux en faveur de la carrière de l'autre et au détriment de la sienne;

5° le patrimoine estimé ou prévisible des époux tant en capital qu'en revenus, après liquidation du régime matrimonial;

6° leurs droits prévisibles respectifs en matière de pensions de retraite.

Le tribunal peut subordonner l'octroi de la pension à des conditions fixées par lui.

Il peut accorder la pension à titre temporaire et fixer un montant dégressif.

Nr. 26 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 7

Het tweede lid van het ontworpen artikel 301, §2, vervangen als volgt : « *De echtgenoot die op grond van het vonnis krachtens artikel 231 als enige schuld heeft aan de echtscheiding, heeft geen recht op een uitkering als bedoeld in dit artikel.* »

Verantwoording

De rechter moet bij machte zijn te weigeren dat een uitkering tot levensonderhoud wordt toegekend aan de echtgenoot die verantwoordelijk wordt geacht voor de echtscheiding, op grond van feiten die ernstige of herhaalde schendingen zijn van de rechten en plichten die voortvloeien uit het huwelijk, en de voortzetting van het samenleven onmogelijk maken. In dergelijke gevallen mag worden gesteld dat de echtgenoot het slachtoffer is van een in hoge mate schuldig gedrag van zijn partner. Zulks kan wettigen dat hijzelf niet langer verplicht is de verbintenissen na te komen die zijn aangegaan bij het huwelijk, met name de verplichting om een uitkering tot levensonderhoud te betalen.

Nr. 27 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 7

Het ontworpen artikel 301, §3, vervangen als volgt :

« §3. *De rechtbank stelt het bedrag van de uitkering vast met inachtneming van inzonderheid :*

1° de duur van het huwelijk;

2° de leeftijd en de gezondheidstoestand van de echtgenoten;

3° hun bekwaamheden en respectieve beroepssituatie;

4° de gevolgen van de tijdens het samenleven, met het oog op de opvoeding gemaakte beroepskeuzes en van de tijd die daar nog aan zal moeten worden besteed, alsmede van de beroepskeuzes die een echtgenoot ten gunste van de loopbaan van de andere echtgenoot heeft gemaakt ten koste van zijn eigen loopbaan;

5° het na de vereffening van het huwelijksstelsel geraamde of voorzienbare vermogen van de echtgenoten in kapitaal en in inkomsten;

6° hun respectieve voorzienbare rechten wat de rustpensioenen betreft.

De rechtbank kan de toekenning van de uitkering onderwerpen aan door haar bepaalde voorwaarden.

Ze kan de uitkering tijdelijk toekennen en een degressief bedrag bepalen.

La pension ne peut excéder le tiers des revenus du conjoint débiteur ».

Justification

La pension alimentaire doit être fixée par le juge compte tenu :

- des besoins des époux au moment où le divorce est prononcé;
- de leurs biens et revenus au moment où le divorce est prononcé;
- de leurs possibilités d'en acquérir.

Pour pouvoir déterminer les possibilités pour un époux d'acquérir des revenus, le juge doit prendre en considération les choix qui ont été opérés pendant le mariage en ce qui concerne l'éducation des enfants, la formation que les époux ont reçue, la profession qu'ils ont exercée pendant le mariage. Il doit aussi prendre en considération l'âge, l'état de santé des époux et les enfants à éduquer. La pension alimentaire doit ainsi être accordée à l'époux qui ne dispose pas de revenus suffisants pour assurer sa subsistance et qui ne peut raisonnablement en acquérir pour des raisons qui pourraient être clairement énumérées dans la loi : absence de revenus suffisants pour assurer à l'un des ex-époux sa subsistance, incapacité d'acquérir des revenus futurs en raison de l'âge, de l'état de santé, de carences irréversibles en termes de formation professionnelle

En aucun cas, le montant de la pension alimentaire ne peut excéder le tiers des revenus de l'époux débiteur de la pension. Cette modification répond à un arrêt de la Cour d'arbitrage (arrêt n° 48/2000; *Moniteur belge* du 5 juillet 2000, 2e éd., pp. 23843 et 23844) qui a jugé que l'article 307*bis* violait les articles 10 et 11 de la Constitution. Cet article ne prévoit pas en effet de limiter au tiers des revenus du débiteur le montant de la pension alimentaire à verser par le débiteur d'aliments dans le cadre d'un divorce pour cause de séparation de fait, limite qui est en revanche imposée au montant de la pension alimentaire versée dans le cadre d'un divorce pour cause déterminée en vertu de l'article 301, § 4, du Code civil.

La pension alimentaire peut être versée pour une durée déterminée. Il ne semble en effet pas inéquitable aujourd'hui d'encourager chacun des époux à assurer eux-mêmes autant que possible et aussi rapidement que possible leur subsistance après divorce et de limiter dans le temps, si les conditions le permettent, les rapports juridiques entre les ex-époux.

Le versement de la pension alimentaire pourrait cependant parfaitement être prolongé jusqu'au décès de l'époux dans certaines circonstances, par exemple dans le cas d'un mariage de longue durée ou au cours duquel les enfants ont été éduqués par un des parents qui y a consacré une partie, voire la totalité de sa vie professionnelle, etc. Le juge évaluera chaque situation. Il est également prévu que le juge peut imposer au débiteur de la pension le paiement d'un capital, sous quelque forme que ce soit. Actuellement, il n'y a aucune possibilité pour le créancier alimentaire d'obtenir le paiement d'un capital si le débiteur ne l'accepte pas. Le présent projet crée cette possibilité qui peut être une solution dans les situations où le juge estime précisément qu'il ne serait pas opportun que la pension alimentaire soit payée pendant un trop long délai.

De uitkering mag niet hoger zijn dan één derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot. ».

Verantwoording

De rechter kan de uitkering tot onderhoud vaststellen met inachtneming van :

- de behoeften van de echtgenoten op het ogenblik dat de echtscheiding wordt uitgesproken;
- hun goederen en inkomsten op het ogenblik dat de echtscheiding wordt uitgesproken;
- hun mogelijkheden om die te verwerven.

Om te bepalen welke mogelijkheden een echtgenoot heeft om inkomsten te verwerven, moet de rechter de keuzes in aanmerking kunnen nemen die tijdens het huwelijk werden gemaakt inzake de opvoeding van de kinderen, alsmede de opleiding die de ouders hebben genoten en het beroep dat zij tijdens het huwelijk hebben uitgeoefend. Voorts moet hij rekening houden met de leeftijd, met de gezondheidstoestand van de echtgenoten en met de op te voeden kinderen. De uitkering tot onderhoud moet aldus worden toegekend aan de echtgenoot die niet over voldoende inkomsten beschikt om in zijn levensonderhoud te voorzien, en voor wie dat levensonderhoud redelijkerwijs buiten bereik ligt om redenen welke duidelijk in de wet zouden kunnen worden opgesomd : er zijn onvoldoende inkomsten voorhanden opdat een van de echtgenoten in zijn levensonderhoud kan voorzien, de betrokkene is niet bij machte in de toekomst inkomsten te genereren wegens zijn leeftijd, zijn gezondheidstoestand, onomkeerbare tekorten wat diens beroepsopleiding betreft enzovoort.

In geen geval mag het bedrag van de uitkering tot onderhoud hoger zijn dan één derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot. Die wijziging komt tegemoet aan een arrest van het Arbitragehof (arrest nr. 48/2000, *Belgisch Staatsblad* van 5 juli 2000, tweede uitgave, blz. 23843 en 23844), waarin het hof oordeelde dat artikel 307*bis* de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt. Dat artikel voorziet immers niet in een beperking tot een derde van de inkomsten van de uitkeringsplichtige van het bedrag van de uitkering tot onderhoud die de tot uitkering gehouden echtgenoot moet betalen in het kader van een echtscheiding op grond van feitelijke scheiding, terwijl die beperking wel geldt voor het bedrag van de uitkering tot onderhoud die krachtens artikel 301, § 4, van het Burgerlijk Wetboek wordt betaald in het kader van een echtscheiding op grond van bepaalde feiten.

De uitkering tot onderhoud kan voor een bepaalde duur worden betaald. Kennelijk is het thans immers niet onbillijk elk van de echtgenoten aan te moedigen om na de echtscheiding zoveel en zo spoedig mogelijk in hun levensonderhoud te voorzien, noch de rechtsbanden tussen de ex-echtgenoten in de tijd te beperken zo de omstandigheden het toestaan.

De betaling van de uitkering tot onderhoud zou in bepaalde omstandigheden evenwel probleemloos kunnen worden verlengd tot het overlijden van de echtgenoot, bijvoorbeeld bij een langdurig huwelijk of een huwelijk tijdens hetwelk één van de echtgenoten de kinderen heeft opgevoed en daar een deel of zelfs zijn hele beroepsleven aan heeft besteed, enzovoort. De rechter zal elke situatie beoordelen. Voorts is erin voorzien dat de rechter de uitkeringsplichtige kan opleggen, in welke vorm ook, een kapitaal uit te keren. Momenteel heeft de uitkeringsgerechtigde geen enkele mogelijkheid de uitbetaling van een kapitaal te verkrijgen indien de uitkeringsplichtige daar niet mee instemt. Dit wetsontwerp voorziet in die mogelijkheid, die een oplossing kan bieden in situaties waarin de rechter precies oordeelt dat het niet wenselijk ware de uitkering tot onderhoud gedurende een te lange tijdsspanne te betalen.

N° 28 DE MME NYSSSENS

Art. 7

Supprimer le § 4 de l'article 301 proposé.

Justification

Nous préférons intégrer l'élément relatif à la durée du mariage dans les critères dont le juge doit tenir compte, plutôt qu'adopter le principe général selon lequel la durée de la pension ne peut être supérieure à la durée du mariage.

N° 29 DE MME NYSSSENS

Art. 7

Supprimer le § 5 de l'article 301 proposé.

Justification

Compte tenu de la définition que nous adoptons de la pension alimentaire et des critères dont le juge doit tenir compte, nous pensons que la notion d'état de besoin est trop restrictive dans l'appréciation du montant de la pension alimentaire.

N° 30 DE MME NYSSSENS

Art. 7

Compléter le § 8 de l'article 301 proposé comme suit :

« Lorsque les circonstances le permettent, le juge peut également imposer au débiteur de la pension le paiement d'un capital, sous quelle que forme que ce soit, y compris l'octroi d'un droit en pleine propriété ou en usufruit sur un ou plusieurs biens mobiliers ou immobiliers des époux. ».

Justification

Il est également prévu que le juge peut imposer au débiteur de la pension le paiement d'un capital, sous quelque forme que ce soit. Actuellement, il n'y a aucune possibilité pour le créancier alimentaire d'obtenir le paiement d'un capital si le débiteur ne l'accepte pas. Le présent projet crée cette possibilité qui peut être une solution dans les situations où le juge estime précisément qu'il ne serait pas opportun que la pension alimentaire soit payée pendant un trop long délai.

Nr. 28 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 7

Paragraaf 4 van het ontworpen artikel 301 doen vervallen.

Verantwoording

De indiener geeft er de voorkeur aan het aspect betreffende de duur van het huwelijk op te nemen bij de criteria waarmee de rechter rekening moet houden, in plaats van het algemene beginsel aan te nemen dat de duur van de uitkering die van het huwelijk niet mag overschrijden.

Nr. 29 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 7

Paragraaf 5 van het ontworpen artikel 301 doen vervallen.

Verantwoording

Gelet op de definitie van uitkering tot levensonderhoud waaraan de indiener haar goedkeuring hecht alsmede op de criteria waarmee de rechter rekening moet houden, acht de indiener het begrip « staat van behoefte » te restrictief bij de beoordeling van het bedrag van de uitkering tot levensonderhoud.

Nr. 30 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 7

Paragraaf 8 van het ontworpen artikel 301 aanvullen als volgt :

« Wanneer de omstandigheden het mogelijk maken, kan de rechter de schuldenaar van de uitkering de betaling opleggen van een kapitaal, ongeacht in welke vorm, met inbegrip van de toekenning van een recht in volle eigendom of in vruchtgebruik op een of meer roerende of onroerende goederen van de echtgenoten. ».

Verantwoording

Er is ook bepaald dat de rechter de schuldenaar van de uitkering de betaling kan opleggen van een kapitaal, ongeacht in welke vorm. Momenteel kan de schuldeiser van de uitkering op geen enkele wijze de betaling verkrijgen van een kapitaal als de schuldenaar daar niet mee instemt. Dit wetsontwerp voorziet wel in die mogelijkheid, die een oplossing kan bieden in situaties waarin de rechter precies oordeelt dat het niet wenselijk is de uitkering tot levensonderhoud gedurende een te lange tijdspanne te betalen.

N° 31 DE MME NYSSSENS

Art. 18

À l'article 1255, proposé, apporter les modifications suivantes :

A) Remplacer le § 1er comme suit :

« § 1. S'il est établi que les parties sont séparées de fait depuis plus de deux ans, le juge prononce le divorce.

Lorsqu'il prononce le divorce, le juge homologue le cas échéant les accords intervenus entre parties; »

B) supprimer les §§ 2 et 3;

C) renuméroter le § 4 en un § 2;

D) supprimer le § 5;

E) au § 6, supprimer les mots «et sauf si la demande est fondée sur l'article 229 § 2».

Justification

Voir sous amendement n° 18 à l'article 2.

N° 32 DE MME NYSSSENS

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 31)

Art. 18

Apporter à l'article 1255, proposé les modifications suivantes :

A) Au § 1er, alinéa 3, supprimer les mots «ou trois mois après la première comparution des parties»;

B) au § 2 alinéa 2, supprimer les mots «ou six mois après la première audience».

Justification

Voir justification sous amendement n° 18 à l'article 2.

Clotilde NYSSSENS.

Nr. 31 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 18

Het ontworpen artikel 1255 wijzigen als volgt :

A) § 1 vervangen als volgt :

« § 1. Als vaststaat dat de partijen sinds meer dan twee jaar feitelijk gescheiden zijn, spreekt de rechter de echtscheiding uit.

Wanneer de rechter de echtscheiding uitspreekt, homologeert hij in voorkomend geval de tussen de partijen gesloten akkoorden. ».

B) de §§ 2 en 3 doen vervallen.

C) § 4 vernummeren tot § 2.

D) § 5 doen vervallen.

E) in § 6 de woorden «en behalve indien de vordering gegrond is op artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek,» doen vervallen.

Verantwoording

Zie amendement nr. 18 op artikel 2.

Nr. 32 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subsidiair amendement op amendement nr. 31)

Art. 18

Het voorgestelde artikel 1255 wijzigen als volgt :

A) In § 1, derde lid, de woorden «, of drie maanden na de eerste verschijning van de partijen» doen vervallen;

B) In § 2, tweede lid, de woorden «, of zes maanden na de eerste zitting» doen vervallen.

Verantwoording

Zie verantwoording bij amendement nr. 18 op artikel 2.

N° 33 DE MME NYSSSENS

Art. 18

À l'article 1255, § 7, proposé apporter les modifications suivantes :

A) Insérer entre le mot «représenté» et le mot «par» les mots «en tant que défendeur»

B) Supprimer les mots «général ou spécial».

Justification

À l'heure actuelle, le divorce peut être demandé par l'un des époux si la séparation de fait de plus de deux ans est la conséquence de l'état de démence ou de l'état grave de déséquilibre mental dans lequel se trouve l'autre époux.

La personne dans un état de démence est donc toujours défendeur à la cause.

Il est important de préciser que le représentant du malade mental ne peut pas agir comme demandeur en divorce, ce qui serait contraire à la solution actuelle et poserait la question de la stricte personnalité de l'action en divorce.

Au surplus, le projet renvoie encore à l'intervention de «l'administrateur provisoire général ou spécial» institués par la loi du 18 juin 1850 sur le régime des aliénés, abrogée depuis 1991.

N° 34 DE MME NYSSSENS

Art. 23

Supprimer cet article.

Justification

Il est préférable de maintenir le délai de droit commun de 3 mois pour se pourvoir en cassation. La justification de la réduction du délai à 1 mois est qu'il convient de décourager les recours dilatoires. Toutefois, une réduction n'est justement pas une suppression et la loi risque de manquer son but puisqu'il est concevable de se décider rapidement à introduire un recours dilatoire ... En cas de pourvoi — qui prendra sans doute plusieurs années — quel est l'intérêt et la nécessité d'introduire des règles de procédure exceptionnelles ?

N° 35 DE MME NYSSSENS

Art. 33

Supprimer le § 4 de cet article.

Justification

Cette disposition prévoit que la limitation de la pension alimentaire à la durée du mariage sera aussi applicable à des

Nr. 33 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 18

In het voorgestelde artikel 1255, § 7 de volgende wijzigingen aanbrengen :

A) Tussen het woord «hij» en het woord «vertegenwoordigd» de woorden «als verweerder» invoegen;

B. De woorden «algemene of bijzondere» doen vervallen.

Verantwoording

Momenteel kan een van de echtgenoten de echtscheiding vorderen als de feitelijke scheiding van meer dan twee jaar het gevolg is van een toestand van krankzinnigheid of een diepe geestesstoornis van de andere echtgenoot.

De krankzinnige persoon is dus steeds de verweerder.

Het is belangrijk te verduidelijken dat de vertegenwoordiger van de geesteszieke de echtscheiding niet kan aanvragen, aangezien dat strijdig is met de huidige oplossing en met de persoonlijke vordering tot echtscheiding.

Bovendien verwijst het ontwerp nog naar de interventie van de «algemene of bijzondere voorlopig bewindvoerder», ingevoerd bij de wet van 18 juni 1850 op de behandeling van krankzinnigen, opgeheven sedert 1991.

Nr. 34 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 23

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Het is beter de termijn van drie maanden uit het gemeen recht te behouden voor de termijn om zich in cassatie te voorzien. De termijn van een maand wordt gerechtvaardigd omdat op die manier vertragende beroepen worden ontmoedigd. Een verkorting is uiteraard geen opheffing, en dus zou men zich kunnen haasten om snel beroep in te stellen. Als het beroep blijft bestaan — dat jaren kan aanslepen — wat is dan het nut van het invoeren van nieuwe bijzondere procedureregels ?

Nr. 35 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 33

In dit artikel § 4 doen vervallen.

Verantwoording

Deze bepaling stelt dat de beperking van de alimentatie tot de duur van het huwelijk ook van toepassing zal zijn op reeds

pensions alimentaires déjà accordées, sous réserve que ce terme débutera lors de l'entrée en vigueur de la loi en projet.

Cette disposition porte atteinte au principe de l'autorité de la chose jugée sous la loi ancienne. En vertu de ce principe, les décisions rendues avant l'entrée en vigueur de la loi en ce qui concerne les pensions alimentaires ne peuvent être remises en cause. Si la durée de la pension alimentaire n'a pas été fixée par le passé en vertu de la législation en vigueur, il n'est pas admissible qu'elle puisse être par la suite limitée à la durée du mariage, et ce, à dater de l'entrée en vigueur de la nouvelle loi. Une telle remise en cause surprendrait de manière inéquitable les parties dont les droits auraient été fixés en vertu de l'ancienne législation.

En outre, la disposition projetée introduit une distinction injustifiée puisque selon qu'il s'agit des conditions d'ouverture ou d'exclusion du droit à la pension alimentaire ou de la durée des pensions alimentaires, le principe du respect de l'autorité de la chose jugée sous la loi ancienne s'applique (dans le premier cas) ou ne s'applique pas (dans le second cas).

N° 36 DE MME NYSSENS

Art. 18

Remplacer le § 6, alinéa 3, de l'article 1255 proposé comme suit :

« Le juge tente de concilier les parties et leur donne toutes informations utiles sur la procédure. Sans préjudice de l'article 1734, il remet sans délai aux parties qui n'ont pas déjà tenté une médiation le texte des articles 1730 à 1737, ainsi qu'une brochure d'information sur la médiation rédigée par les pouvoirs publics et une liste des médiateurs agréés spécialisés dans les matières familiales et établis dans l'arrondissement judiciaire concerné. Il ordonne, dans ce cas, la surséance à la procédure et enjoint aux parties de prendre toutes informations utiles auprès d'un médiateur agréé de leur choix. La durée de la surséance ne peut être supérieure à un mois ».

Justification

La médiation — tant judiciaire qu'extra-judiciaire — augmente les chances d'aboutir à un règlement définitif du conflit globalement satisfaisant pour les parties et d'assurer un meilleur respect de l'accord élaboré. Or, il s'avère que la médiation est souvent méconnue des parties.

Le présent amendement vise à ce que le juge lui-même remette aux parties, dans la mesure où elles n'ont pas déjà tenté une médiation, une brochure d'information sur la médiation et la liste des médiateurs agréés spécialisés dans les matières familiales et établis dans leur arrondissement judiciaire, et à ce qu'il ordonne d'office la surséance à la procédure pour obliger les parties, non pas à suivre une médiation, mais à s'informer auprès d'un médiateur agréé de leur choix.

toegekende alimentatie, op voorwaarde dat de termijn aanvangt bij de inwerkingtreding van deze wet.

Deze bepaling doet afbreuk aan het gezag van gewijsde onder de vorige wet. Het principe is dat beslissingen genomen voor de inwerkingtreding van de wet betreffende de alimentatie, niet kunnen worden herzien. Als de alimentatie in het verleden door de geldende wetgeving niet werd beperkt in de tijd, kan zij nu ook niet vanaf de datum van inwerkingtreding van de nieuwe wet, worden beperkt tot de duur van het huwelijk. Dit zou onbillijk zijn jegens de partijen die hun rechten hebben verkregen krachtens de oude wetgeving.

Bovendien voert de voorgestelde bepaling een ongerechtvaardigd onderscheid in aangezien in het ene geval (voor de voorwaarden voor het al dan niet recht hebben op alimentatie) de kracht van gewijsde van de oude wet wel wordt gerespecteerd en in het andere geval (voor de duur van de alimentatie) niet.

Nr. 36 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 18

In het voorgestelde artikel 1255, § 6, het derde lid vervangen als volgt :

« De rechter poogt de partijen te verzoenen en verstrekt hun alle nuttige inlichtingen over de rechtspleging. Onverminderd artikel 1734 geeft hij de partijen die nog geen bemiddeling hebben geprobeerd onverwijld de tekst van de artikelen 1730 tot 1737, alsook een informatiebrochure over de bemiddeling die door de overheid is opgesteld en een lijst van erkende bemiddelaars die gespecialiseerd zijn in familiezaken en die in het betreffende gerechtelijk arrondissement gevestigd zijn. In dat geval beveelt hij de schorsing van de procedure en gelast hij de partijen alle mogelijke informatie in te winnen bij een erkende bemiddelaar van hun keuze. De duur van de schorsing mag niet meer bedragen dan één maand. »

Verantwoording

Bemiddeling — zowel in de gerechtelijke als de buitengerechtelijke vorm — verhoogt de kansen om te komen tot een voor beide partijen aanvaardbare, definitieve regeling van het conflict en staat borg voor een betere naleving van de opgestelde overeenkomst. Vele partijen weten echter niet van het bestaan van bemiddeling af.

Dit amendement strekt ertoe te bepalen dat de rechter zelf aan partijen die nog geen bemiddeling hebben geprobeerd een informatiebrochure geeft over bemiddeling, alsook een lijst van erkende bemiddelaars die gespecialiseerd zijn in familiezaken en die in het betrokken gerechtelijk arrondissement gevestigd zijn. In dat geval schorst hij de procedure om de partijen te verplichten, niet om bemiddeling te proberen, maar om zich te informeren bij een erkende bemiddelaar van hun keuze.

N° 37 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 18)

Art. 2

Remplacer l'article 229 proposé comme suit :

« Art. 229.

§ 1. *Le divorce est prononcé pour cause de désunion irrémédiable entre les époux.*

§ 2. *La désunion irrémédiable est établie lorsqu'elle est expressément reconnue et acceptée par les deux époux et que les deux époux sollicitent conjointement le divorce.*

§ 3. *La désunion irrémédiable est également établie lorsqu'il s'est écoulé plus de deux ans depuis la séparation de fait des époux.*

La séparation de fait des époux pourra être établie par toutes voies de droit, l'aveu et le serment exceptés, et notamment par la production de certificats de domicile démontrant des inscriptions à des adresses différentes.

§ 4. *Outre les hypothèses visées aux § 2 et § 3, le juge peut aussi prononcer le divorce pour cause de désunion irrémédiable lorsque le comportement d'un des époux à l'égard d'un des membres de la famille ou d'une tierce personne justifie que le mariage soit dissout, contre le gré de cet époux, avant l'expiration d'un délai de deux ans de séparation de fait ».*

Justification

Comme le souligne le professeur Jean-Louis Renchon, dans la situation juridique actuelle, un des époux ne peut pas obtenir que le juge impose à l'autre époux le divorce — c'est-à-dire la cessation des effets juridiques du mariage — aussi longtemps qu'il ne parvient pas à établir l'existence d'un comportement fautif grave dans le chef de l'autre époux ou aussi longtemps qu'un délai de séparation de fait de deux ans ne s'est pas écoulé.

L'époux qui ne s'est pas rendu coupable d'une faute grave est dès lors assuré, lorsque la vie commune est sur le point de se rompre ou est rompue, qu'il pourra continuer à bénéficier du régime juridique spécifique du statut du mariage au moins pendant deux ans, si l'autre conjoint est désireux d'aboutir à un divorce.

En cas de rupture de la vie commune et éventuellement d'introduction d'une procédure en divorce, l'impact réel, pour l'époux économique et financièrement moins aisé, de ce régime juridique spécifique du mariage est, en pratique, double :

— d'une part, la protection garantie par le statut du mariage au logement principal de la famille permet à l'époux qui est resté y résider, le plus généralement avec les enfants, d'être (pratiquement) assuré qu'il pourra continuer à y résider et que son conjoint ne

Nr. 37 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair amendement op amendement nr. 18)

Art. 2

Het ontworpen artikel 229 vervangen als volgt :

« Art. 229.

§ 1. *De echtscheiding wordt uitgesproken op grond van de onherstelbare ontwrichting tussen de echtgenoten.*

§ 2. *De onherstelbare ontwrichting staat vast wanneer ze uitdrukkelijk erkend en aanvaard wordt door beide echtgenoten en wanneer beide echtgenoten gezamenlijk de echtscheiding vorderen.*

§ 3. *De onherstelbare ontwrichting staat ook vast wanneer er meer dan twee jaar verlopen is sinds de feitelijke scheiding van de echtgenoten.*

De feitelijke scheiding van beide echtgenoten kan worden vastgesteld met alle wettelijke middelen, behalve de bekentenis en de eed, met name door de overlegging van getuigschriften van woonplaats die de inschrijving op verschillende adressen bewijzen.

§ 4. *Behalve in de gevallen bedoeld in de §§ 2 en 3, kan de rechter de echtscheiding ook uitspreken wegens onherstelbare ontwrichting wanneer het gedrag van een van de echtgenoten ten opzichte van een van de familieleden of van een derde persoon de ontbinding van het huwelijk rechtvaardigt tegen de wil van die echtgenoot en voor een termijn van twee jaar feitelijke scheiding verstreken is. ».*

Verantwoording

Zoals professor Jean-Louis Renchon opmerkt hiervan de huidige juridische situatie één van de echtgenoten niet verkrijgen dat de rechter de andere echtgenoot de echtscheiding — dat wil zeggen de beëindiging van de juridische gevolgen van het huwelijk — oplegt, zolang hij er niet in slaagt het bestaan te bewijzen van zwaar schuldig gedrag van de andere echtgenoot of zolang er geen termijn van twee jaar feitelijke scheiding verstreken is.

Bijgevolg is de echtgenoot die zich niet schuldig heeft gemaakt aan een zware fout er zeker van dat hij, wanneer het gemeenschappelijk leven op het punt staat te breken of gebroken is, de specifieke juridische regeling van de huwelijksstatus gedurende minstens twee jaar zal kunnen blijven genieten, indien de andere echtgenoot een echtscheiding wil verkrijgen.

Bij het beëindigen van het gemeenschappelijk leven en wanneer men eventueel een echtscheidingsprocedure inleidt, zijn de gevolgen van die specifieke juridische huwelijksregeling voor de economisch en financieel minst goeode echtgenoot dubbel :

— enerzijds biedt de door de huwelijksstatus gewaarborgde bescherming van de voornaamste gezinswoning de echtgenoot die er is blijven wonen, meestal met de kinderen, de (bijna) zekerheid dat hij er zal kunnen blijven wonen en dat zijn echtgenoot die

pourra pas mettre en vente ou provoquer la vente de ce logement aussi longtemps que le divorce ne sera pas intervenu;

— d'autre part, le «devoir de secours» (art. 231 C. civ.) auquel les époux se sont engagés lors de la conclusion du mariage est une obligation alimentaire étendue (fondamentalement différente, en droit belge, de la pension alimentaire après divorce) qui permet à l'époux moins aisé d'obtenir que son conjoint mette à sa disposition et à la disposition de ses enfants, sans devoir payer aucun loyer ou indemnité d'occupation, le logement principal de la famille ou tout autre logement appartenant aux époux ou à l'un d'entre eux, qu'il doive continuer à payer les charges d'un prêt hypothécaire, d'un loyer, du remboursement d'un prêt personnel, d'un impôt ou de toute autre dette, qu'il doive mettre à la disposition de son conjoint tel ou tel bien mobilier (par ex. une voiture), ou telle ou telle somme d'argent aux fins d'acquérir tel ou tel nouveau bien mobilier.

Ce dispositif, dès lors qu'il procède du statut du mariage, cesse de plein droit de sortir ses effets à partir du jour où le mariage est dissous par le divorce.

C'est au surplus dans ce contexte qu'il convient de comprendre la répartition des compétences que le législateur a opérée entre deux juges différents lors de l'introduction d'une procédure en divorce.

Il y a d'une part le juge qui prononce le divorce et qui statue éventuellement sur les mesures consécutives au divorce. C'est le tribunal de première instance.

Il y a d'autre part le juge qui statue sur les «mesures provisoires» et, notamment, sur toutes les mesures liées au statut du mariage (attribution du logement principal de la famille, exécution du devoir de secours entre époux ...) pour toute la période qui s'écoulera depuis le jour de la demande en divorce jusqu'au jour où le divorce sera définitivement prononcé en raison de la faute d'un des époux ou de l'écoulement d'une séparation de fait de plus de deux ans. Ce juge est le président du tribunal statuant en référé.

Cette répartition des compétences entre le tribunal et le président du tribunal se justifiait parce qu'en principe, il y a lieu d'ordonner le plus rapidement possible, dans un premier temps, les mesures provisoires de l'instance en divorce, et qu'il y a lieu ensuite, dans un second temps, de statuer sur l'existence ou non d'une cause de divorce, en manière telle que les mesures provisoires ordonnées par un juge seront censées produire leurs effets jusqu'à ce qu'un autre juge puisse se prononcer sur le bien-fondé de la demande en divorce.

Le projet permet désormais à un époux d'imposer le divorce à son conjoint — c'est-à-dire la cessation de tous les effets juridiques du mariage — dans les circonstances suivantes :

— soit en persuadant le juge, dès l'audience d'introduction d'une procédure en divorce, que la désunion est irrémédiable, au sens où «elle rend raisonnablement impossible la poursuite de la vie commune et la reprise de celle-ci» (art. 229, § 1, C. civ. et art. 1255, § 5, C. jud. en projet);

— soit dès qu'une séparation de fait d'un an est intervenue entre les époux (art. 229, § 3, C. civ. et art. 1255, § 2, al. 1, C. jud. en projet);

— soit dès une seconde audience, fixée six mois après l'audience d'introduction de la procédure en divorce, même si les époux n'étaient pas encore séparés de fait lors de l'introduction de la procédure (art. 229, § 3, C. civ. et art. 1255, § 2, al. 2, C. jud. en projet).

woning niet zal kunnen verkopen of de verkoop ervan uitlokken zolang de echtscheiding geen feit is;

— anderzijds is de «verplichting tot bijstand» (art. 213 BW) waartoe de echtgenoten zich bij het sluiten van het huwelijk verbonden hebben, een uitgebreide onderhoudsplicht (die in het Belgisch recht fundamenteel verschilt van de onderhoudsuitkering na echtscheiding) die de minst gegoede echtgenoot de mogelijkheid biedt te verkrijgen dat zijn echtgenoot hem en zijn kinderen de voornaamste gezinswoning of elke andere woning die eigendom is van de echtgenoten of van één van hen ter beschikking stelt zonder dat daarvoor een huur of een woonvergoeding moet worden betaald, dat hij doorgaat met het afbetalen van een hypotheecaire lening, met het betalen van huur, met het terugbetalen van een persoonlijke lening, het betalen van een belasting of elke andere schuld, dat hij bepaalde roerende goederen (bijvoorbeeld een auto) of bepaalde geldbedragen ter beschikking stelt om nieuwe roerende goederen aan te kopen.

Aangezien die regeling voortvloeit uit de huwelijksstatus, heeft ze van rechtswege geen gevolgen meer zodra het huwelijk door de echtscheiding ontbonden wordt.

Het is bovendien in die context dat de verdeling van de bevoegdheden moet worden begrepen die de wetgever tot stand heeft gebracht tussen twee verschillende rechters bij het inleiden van een echtscheidingsprocedure.

Eenzijds is er de rechter die de echtscheiding uitsprekt en die eventueel beslist over de maatregelen die op de echtscheiding volgen. Dat is de rechtbank van eerste aanleg.

Anderzijds is er de rechter die beslist over de «voorlopige maatregelen», bijvoorbeeld over alle maatregelen in verband met de huwelijksstatus (toewijzing van de voornaamste gezinswoning, uitvoering van de bijstandsplicht tussen echtgenoten ...) voor de hele periode tussen de dag van de vordering tot echtscheiding en de dag waarop de echtscheiding definitief wordt uitgesproken wegens de schuld van één van de echtgenoten of de dag waarop een feitelijke scheiding van langer dan twee jaar verstreken is. Dat is de in kortgeding rechtsprekende voorzitter van de rechtbank.

Die verdeling van de bevoegdheden tussen de rechtbank en de voorzitter van de rechtbank was gegrond omdat in principe zo snel mogelijk de voorlopige maatregelen van het echtscheidingsgeding moeten worden bevolen en dat vervolgens, als tweede punt, moet worden beslist over de vraag of er al dan niet een echtscheidingsgrond bestaat, zodat de door een rechter bevolen voorlopige maatregelen verondersteld worden hun uitwerking te hebben tot een andere rechter zich kan uitspreken over de gegrondheid van de vordering tot echtscheiding.

Door het ontwerp kan een echtgenoot voortaan zijn echtgenoot de echtscheiding — dat wil zeggen de beëindiging van alle juridische gevolgen van het huwelijk -opleggen in de volgende omstandigheden :

— hetzij door de rechter er van bij de inleidende zitting van een echtscheidingsprocedure van te overtuigen dat de ontwrichting onherstelbaar is, in de zin dat «de voortzetting van het samenleven tussen de echtgenoten en de hervatting ervan redelijkerwijs onmogelijk is geworden ingevolge die ontwrichting» (ontworpen art. 229, § 1, Burgerlijk Wetboek, en ontworpen art. 1255, § 5, Gerechtelijk Wetboek);

— hetzij na een jaar feitelijke scheiding tussen de echtgenoten (ontworpen art. 229, § 3, Burgerlijk Wetboek, en ontworpen art. 1255, § 2, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek);

— hetzij tijdens een tweede terechtzitting, die zes maanden na de inleidingszitting van de echtscheidingsprocedure plaatsvindt, zelfs als de echtgenoten nog niet feitelijk gescheiden zijn op het ogenblik dat de procedure wordt ingeleid (voorgesteld artikel 229,

Dans la première hypothèse, un époux pourrait se retrouver divorcé contre son gré, dès après la première audience de la procédure, si le juge estime en conscience devoir considérer que la désunion entre les époux est irrémédiable.

Dans la troisième hypothèse, un époux pourrait se retrouver divorcé contre son gré, dès après une deuxième audience fixée six mois après la première audience, si son conjoint le «requiert» (art. 1255, § 2, al. 2, C. jud. en projet) sans que le juge ne dispose, semble-t-il, d'aucun pouvoir d'appréciation quelconque.

Dès lors, par rapport à la situation actuelle, un des époux pourra perdre la protection du statut du mariage (protection du logement principal de la famille et modalités du devoir de secours entre époux) approximativement sept mois après que son conjoint aurait pris l'initiative de demander le divorce, même si les époux n'étaient pas encore séparés lors de la demande en divorce.

Pour prendre l'exemple d'une femme (mais les hommes peuvent se retrouver exactement dans la même situation) qui a ralenti, réduit ou parfois arrêté son activité professionnelle, pour toutes sortes de raisons (éducation des enfants, aide à l'activité professionnelle de son mari, déménagement de toute la famille à l'étranger en raison d'une expatriation professionnelle du mari ...), alors que son mari a poursuivi sa carrière et bénéficié de promotions successives, on devra désormais lui dire, si son mari lui a annoncé, un soir en rentrant, qu'il avait chargé son avocat d'introduire une procédure en divorce, que sept mois plus tard, elle aura perdu tout droit de continuer à résider gratuitement avec les enfants dans le logement de la famille et d'obtenir l'exécution par son mari de son devoir de secours sous ses différentes modalités (remboursement du prêt hypothécaire ou de toute autre charge, mise à disposition d'un véhicule ou d'une somme d'argent, ...).

Sans doute, cette femme pourra-t-elle encore éventuellement obtenir, après un divorce aussi rapide, une pension alimentaire après divorce, mais, dans l'état actuel du projet, il ne s'agit que d'une stricte pension alimentaire, limitée à un tiers des revenus du débiteur et destinée, à la différence du devoir de secours entre époux, à couvrir «l'état de besoin» (même si le texte dit «au moins l'état de besoin», en manière telle qu'on ne sait pas vraiment quel sera le critère. Il semble de toute manière que le juge ne puisse, dans l'état actuel du texte, continuer à lui allouer l'occupation gratuite du logement de la famille ou contraindre le débiteur de la pension à payer telle ou telle charge ou dette ou à mettre à la disposition de son conjoint un bien mobilier ou une somme d'argent en capital.

Par ailleurs, le maintien de la dissociation des compétences entre le tribunal et le président du tribunal conduira à la situation tout à fait paradoxale que le juge du divorce prononcera le divorce sans lui-même se préoccuper de savoir si le président du tribunal a déjà pu statuer sur les mesures provisoires de la procédure en divorce qui, elles-mêmes, de toute manière, ne sortiront leurs effets que pendant la période particulièrement limitée de la procédure en divorce, et qu'il pourrait même advenir qu'elles ne soient pas encore prononcées lorsque le tribunal prononcera le divorce et qu'elles auraient déjà cessé de produire tout effet à partir du jour du divorce.

Comment peut-on expliquer ou justifier qu'on veuille cela en Belgique, d'autant que l'objectif initial de la réforme était d'«humaniser» le divorce et qu'on ne voit pas ce qu'il y a d'«humain» à vouloir priver délibérément un des époux, dans un délai aussi court, d'une protection sociale et économique qui non seulement avait été voulue et contractée par les deux époux lorsqu'ils s'étaient mariés mais qui, surtout, est humainement et

§ 3, Burgerlijk Wetboek en artikel 1255, § 2, tweede lid Gerechtelijk Wetboek).

In het eerste geval kan een echtgenoot vanaf de eerste terechtzitting tegen zijn wil uit de echt gescheiden zijn, als de rechter naar eer en geweten oordeelt dat het huwelijk onherstelbaar ontworcht is.

In het derde geval kan een echtgenoot tegen zijn wil uit de echt gescheiden zijn, vanaf de tweede terechtzitting, die plaatsvindt zes maanden na de eerste, als zijn echtgenoot daarom «verzoekt» (voorgesteld artikel 1255, § 2, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek). De rechter lijkt dan over geen enkele beoordelingsbevoegdheid te beschikken.

Anders dan in de huidige situatie, kan een van de echtgenoten de bescherming van de huwelijksstatus verliezen (bescherming van de voornaamste woonplaats van het gezin en aspecten van de wederzijdse hulpverplichting van de echtgenoten) ongeveer zeven maanden nadat zijn echtgenoot het initiatief heeft genomen om de echtscheiding te vorderen, zelfs als zij nog niet feitelijk gescheiden waren op het ogenblik dat die vordering is ingesteld.

Laten wij het voorbeeld nemen van een vrouw (maar mannen kunnen zich in exact dezelfde situatie bevinden) die haar beroepsactiviteit heeft vertraagd, verminderd of zelfs stopgezet om allerlei redenen (opvoeding van de kinderen, hulp bij de beroepsactiviteit van haar man, verhuizing van het hele gezin naar het buitenland vanwege het beroep van de man...), terwijl haar man zijn loopbaan heeft voortgezet en promotie heeft gemaakt. Voortaan zal zij te horen krijgen dat, wanneer haar man haar op een avond bij zijn thuiskomst aankondigt dat hij zijn advocaat heeft opgedragen om een echtscheidingsprocedure in te stellen, zij zeven maanden later geen recht meer zal hebben om met haar kinderen gratis in de gezinswoning te verblijven of om haar man te vragen dat hij hulpverplichting op een andere manier nakomt (terugbetaling van de hypothecaire lening of andere lasten, terbeschikkingstelling van een wagen of een geldsom, ...).

Deze vrouw kan eventueel na deze bliksemsnelle echtscheiding wel een onderhoudsuitkering krijgen maar zoals de tekst nu is geformuleerd is dit een zuivere onderhoudsuitkering, die beperkt blijft tot een derde van het inkomen van de schuldenaar en die, in tegenstelling tot de verplichte hulp tussen echtgenoten, enkel bedoeld is om een staat van behoefte te dekken (in de tekst staat momenteel «tenminste de staat van behoefte», zodat niet duidelijk is welk criterium juist moet worden gehanteerd). Volgens de huidige voorgestelde tekst kan de rechter haar hoe dan ook niet toestaan om gratis te blijven wonen in de gezinswoning noch de schuldenaar van de uitkering dwingen om een bepaalde last of schuld te betalen of zijn ex-echtgenoot een roerend goed of een geldsom ter beschikking te stellen.

Bovendien zal het behoud van de gescheiden bevoegdheden van de rechtbank en de voorzitter van de rechtbank tot de volstrekt paradoxale situatie leiden dat de echtscheidingsrechter de echtscheiding kan uitspreken zonder zich te moeten afvragen of de voorzitter van de rechtbank al uitspraak heeft gedaan over de voorlopige maatregelen in het kader van de echtscheidingsprocedure. De voorlopige maatregelen hebben hoe dan ook ook slechts gevolgen tijdens de bijzonder korte periode van de echtscheidingsprocedure, zodat het niet ondenkbaar is dat zij nog niet zijn vastgesteld op het ogenblik dat de rechtbank de echtscheiding uitsprekt en dus al geen uitwerking meer hebben vanaf de dag van de echtscheiding.

Hoe kan men uitleggen of verantwoorden dat het dat is wat men in België wil, temeer daar de hervorming oorspronkelijk tot doel had de echtscheiding «menselijker» te maken. Wat is er «menselijk» aan het feit om op zo korte termijn opzettelijk een van de echtgenoten te ontdoen van een sociale en economische bescherming die beide echtgenoten niet alleen gewenst en op zich genomen hebben door te trouwen, maar die vooral op menselijk en

psychologiquement indispensable lorsqu'un époux, parfois après vingt ans ou trente ans de vie commune, subit l'épreuve douloureuse d'une rupture et d'un bouleversement de son existence et doit dès lors pouvoir disposer, pendant le temps nécessaire pour se reconstruire et se réorienter, d'un minimum de sécurité et de stabilité?

Une telle réforme pourrait en outre avoir des effets très pervers.

Dans les situations conjugales où une disparité économique importante se serait créée entre les époux, et où l'époux économiquement fort, préoccupé par ses propres intérêts, entendrait se libérer le plus rapidement possible des obligations contractées lors du mariage, l'avocat qu'il consultera ne pourra qu'être amené à lui donner le conseil — inhumain mais exactement conforme à ce que prévoirait la loi — d'introduire aussitôt une procédure judiciaire en divorce, de manière à avoir la garantie que, quelques mois plus tard, le divorce soit automatiquement prononcé et que son conjoint ne puisse plus alors faire valoir aucune des protections juridiques liées à l'existence d'un mariage.

Cet époux y aura d'ailleurs d'autant plus intérêt que la pension après divorce — qui ne constituera plus que le seul droit de l'époux économiquement faible après le divorce — sera en principe limitée à la durée du mariage et que dès lors tout mois perdu avant l'introduction d'une demande en divorce pourrait représenter un mois supplémentaire de pension après divorce.

A-t-on seulement aperçu ce que le système proposé pourrait induire de proprement machiavélique, alors qu'on sait plus que jamais combien il est important, au contraire, d'aider les époux qui sont confrontés à une rupture de la vie commune à ne pas se lancer immédiatement dans une procédure judiciaire et à prendre le temps d'organiser pas à pas la séparation et le divorce, dans le respect des préoccupations et des besoins de chacun d'entre eux et de leurs enfants, comme peuvent le proposer, par exemple, les médiateurs familiaux.

N° 38 DE MME NYSSENS

Art. 17

Remplacer le § 1er, alinéa 1er, de l'article 1254 proposé comme suit :

« La demande en divorce pour cause de désunion irrémédiable peut être introduite par une requête prévue aux articles 1034bis et suivants ».

Justification

Voir sous amendement n° 37 à l'article 2

N° 39 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire aux amendements n°s 31 et 32)

Art. 18

Apporter à l'article 1255 proposé les modifications suivantes :

A) Supprimer les §§ 1 à 5.

psychologisch vlak onmisbaar is wanneer een echtgenoot na soms twintig of dertig jaar samenleven, de pijnlijke beproeving van een breuk en een omwenteling in zijn of haar bestaan moet ondergaan, en dus voor de periode waarin hij of zij zich moet herstellen en heroriënteren over een minimum aan veiligheid en stabiliteit moet kunnen beschikken?

Bovendien zou deze hervorming wel eens heel kwalijke neveneffecten kunnen hebben.

In een huwelijksrelatie waarin een grote economische kloof gegroeid is tussen de echtgenoten en waarin de economisch sterke echtgenoot uit eigenbelang zich zo snel mogelijk wil ontdoen van de verplichtingen die uit het huwelijk voortvloeien, zal de advocaat die hij of zij raadpleegt niet anders kunnen dan hem de raad te geven — een onmenselijke raad, maar perfect in overeenstemming met wat de wet zou bepalen — onmiddellijk een gerechtelijke echtscheidingsprocedure op te starten om er zeker van te zijn dat de echtscheiding enkele maanden later automatisch wordt uitgesproken en dat de andere echtgenoot geen enkele aanspraak meer kan maken op de juridische bescherming die het huwelijk biedt.

Deze echtgenoot zal er des te meer belang bij hebben daar de uitkering tot onderhoud na het huwelijk — het enige recht dat de economisch zwakke echtgenoot nog zal hebben na de echtscheiding — in principe beperkt wordt tot de duur van het huwelijk, en dat elke verloren maand vóór de vordering tot echtscheiding dus een bijkomende maand uitkering na het huwelijk kan betekenen.

Beseft men wel tot welke machiavellistische toestanden de voorgestelde wet kan leiden? Meer dan ooit weet men immers hoe belangrijk het is om echtgenoten die op het punt staan te scheiden intengendeel te helpen — bijvoorbeeld via gezinsbemiddelaars — om zich niet meteen in een gerechtelijke procedure te storten, en de tijd te nemen om stap voor stap de echtscheiding te organiseren, zodat de noden en belangen van elke partner en van hun kinderen in acht genomen worden.

Nr. 38 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 17

Paragraaf 1, eerste lid, van het ontworpen artikel 1254 vervangen als volgt :

« De vordering tot echtscheiding wegens duurzame ontwrichting kan worden ingesteld bij verzoekschrift zoals bepaald in de artikelen 1034bis en volgende ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 37 op artikel 2.

Nr. 39 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair amendement op de amendementen nr. 31 en 32)

Art. 18

Het ontworpen artikel 1255 wijzigen als volgt :

A) de §§ 1 tot 5 doen vervallen.

B) Remplacer le § 6 qui devient le § 1er comme suit :

« 1er. Sauf circonstances exceptionnelles, la comparution personnelle de la partie demanderesse est requise lors de la première comparution.

En toutes hypothèses, cette audience a lieu en chambre du conseil.

Sans préjudice de l'article 1734, le juge tente de concilier les parties. Il leur donne toutes informations utiles sur la procédure et en particulier sur l'intérêt de recourir à la médiation telle que prévue à la septième partie du présent Code. Il peut ordonner la surséance de la procédure afin de permettre aux parties de recueillir toutes informations utiles à cet égard »;

C) Remplacer le § 7, qui devient le § 2 rédigé comme suit :

« 2. Si l'un des époux est dans un état de démence ou dans un état grave de déséquilibre mental, il est représenté en tant que défendeur par son tuteur, son administrateur provisoire ou, à défaut, par un administrateur ad hoc désigné préalablement par le président du tribunal à la requête de la partie demanderesse ».

Justification

Voir sous amendement n°s 37 et 38 à l'article 2.

N° 40 DE MME NYSSSENS

Art. 17

À l'article 1254 proposé, supprimer la dernière phrase du § 1er, alinéa 4.

Justification

Le présent amendement, ainsi que les amendements aux articles 19, 20 et le nouvel article 24bis visent à simplifier la procédure de divorce en concentrant entre les mains du juge qui sera appelé à prononcer le divorce la compétence de statuer sur toutes les mesures accessoires du divorce, tant pendant la durée de la procédure qu'après le divorce.

Ce serait donc le juge du tribunal de première instance qui a reçu les époux lors de l'audience d'introduction et qui pourrait désormais être amené à prononcer très rapidement le divorce, par exemple lorsqu'il serait saisi alors que le délai de séparation de fait serait pratiquement expiré, qui ordonnerait lui-même tant les mesures provisoires que les mesures consécutives au divorce, sans devoir renvoyer les parties devant un autre juge parce qu'elles ne s'accorderaient pas sur les mesures provisoires de la procédure. Cette solution présente comme premier avantage de ne plus contraindre des époux qui ne s'accordent pas à mener deux procès parallèles devant deux juges différents, alors que les époux qui s'accordent peuvent faire acter leur accord sur les mesures

B) Paragraaf 6 wordt § 1 en wordt vervangen als volgt :

« § 1. Behoudens uitzonderlijke omstandigheden, is, in geval van gezamenlijke vordering zoals bedoeld in § 1, de persoonlijke verschijning van de partijen tijdens de eerste verschijning vereist.

In elke hypothese, heeft de zitting plaats in raadkamer.

Onverminderd artikel 1734, poogt de rechter de partijen te verzoenen. Hij verstrekt hen alle nuttige inlichtingen over de rechtspleging en met name over het nut een beroep te doen op de bemiddeling zoals bepaald in het zevende deel van dit Wetboek. Hij kan de schorsing van de procedure bevelen teneinde de partijen de mogelijkheid te bieden alle nuttige inlichtingen dienaangaande in te winnen ».

C) Paragraaf 7 wordt § 2 en wordt vervangen als volgt :

« 2. Als een echtgenoot zich in een toestand van krankzinnigheid of van diepe geestesgestoordheid bevindt, wordt hij vertegenwoordigd door zijn voogd, zijn voorlopig bewindvoerder of, bij gebreke daarvan, door een beheerder ad hoc voorafgaandelijk door de voorzitter van de rechtbank aangewezen op verzoek van de eisende partij. ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 37 en 38 op artikel 2.

Nr. 40 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 17

In het ontworpen artikel 1254, de laatste zin van § 1, vierde lid, doen vervallen.

Verantwoording

Dit amendement wil, net als de amendementen op de artikelen 19, 20 en het nieuwe artikel 24bis, de echtscheidingsprocedure vereenvoudigen door de rechter die de echtscheiding moet uitspreken ook de bevoegdheid te verlenen om te beslissen over alle bijkomende maatregelen, zowel in de loop van de procedure als na de echtscheiding.

De rechter van de rechtbank van eerste aanleg die de echtgenoten tijdens de inleidingszitting heeft ontvangen en die dus heel snel de echtscheiding zou kunnen uitspreken (bijvoorbeeld indien de feitelijke scheidingstermijn op dat ogenblik reeds bijna verstreken is), zou dus zelf zowel de voorlopige maatregelen als de maatregelen na de echtscheiding bevelen. Hij zal de partijen dus niet naar een andere rechter moeten doorverwijzen indien zij het onderling niet eens raken over de voorlopige maatregelen van de procedure. Het eerste voordeel van deze oplossing is dat de echtgenoten die het oneens zijn niet langer genoodzaakt worden om twee parallelle gedingen voor twee verschillende rechters te voeren, terwijl de echtgenoten die het wel eens zijn hun overeen-

provisaires devant le juge qui les reçoit dans le cadre de la procédure en divorce.

Au surplus, cette solution est presque nécessairement commandée par la réforme.

Si le juge du divorce est amené à prononcer rapidement le divorce, sans plus se préoccuper *a priori* de l'existence d'une faute, on voit mal pourquoi il devrait renvoyer les parties devant un autre juge pour statuer sur les mesures provisoires, avec le risque que les mesures provisoires ne seraient elles-mêmes ordonnées qu'après que le juge aurait déjà prononcé le divorce.

Enfin, cette solution permettrait au juge du divorce d'assurer lui-même la cohérence et la continuité entre les mesures ordonnées pour la durée de la procédure et les mesures ordonnées à partir du jour du divorce.

On observera d'ailleurs que l'article 1257 du Code judiciaire en projet prévoit déjà que le juge du divorce pourrait entériner, après l'expiration d'un délai de trois mois, les mesures provisoires qui auraient été ordonnées par le juge des référés.

C'est, à vrai dire, paradoxal, car, dans la procédure telle qu'elle est proposée par le projet, le juge du divorce se sera plus que vraisemblablement déjà prononcé sur le divorce après l'expiration d'un délai de trois mois consécutif aux mesures qui auraient été ordonnées par le juge des référés.

Autant, par conséquent, laisser le même juge disposer de la compétence d'ordonner les mesures provisoires et, éventuellement, de les entériner dans le jugement de divorce, sans d'ailleurs l'enfermer dans un quelconque délai d'attente.

N° 41 DE MME NYSSENS

Art. 19

Remplacer l'article 1256, alinéa 3, proposé par ce qui suit :

« À défaut d'accord ou en cas d'accord partiel, le juge ordonne lui-même les mesures provisoires relatives à la personne, aux aliments et aux biens des époux ou de leurs enfants ».

Justification

Voir sous amendement n° 40.

N° 42 DE MME NYSSENS

Art. 19

Compléter l'article 1256 proposé par un alinéa 4 (nouveau), rédigé comme suit :

« Lorsqu'il prononcera ultérieurement le divorce, le juge pourra par ailleurs indiquer dans son jugement, à la demande de l'une ou l'autre des parties, si les

komst over de voorlopige maatregelen kunnen laten optekenen voor de rechter die hen ontvangt in het raam van de echtscheidingsprocedure.

Bovendien noopt de hervorming bijna noodzakelijkerwijze tot deze oplossing.

Indien de rechter van de echtscheiding snel de echtscheiding moet uitspreken, zonder eerst te moeten nagaan of er sprake is van een fout, is er geen reden om de partijen nog door te verwijzen naar een andere rechter om te beslissen over de voorlopige maatregelen, met het risico dat de voorlopige maatregelen zelf bevolen worden nadat de rechter de echtscheiding reeds heeft uitgesproken.

Ten slotte kan de rechter op deze manier zelf toezien op de samenhang en de continuïteit tussen de maatregelen die voor de duur van de procedure worden bevolen en de maatregelen die vanaf de dag van de echtscheiding worden bevolen.

Ontwerpartikel 1257 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt trouwens reeds dat de rechter die de echtscheiding uitspreekt, na een termijn van drie maanden de voorlopige maatregelen die de rechter in kortgeding heeft bevolen, kan bevestigen.

Dit is eigenlijk paradoxaal, want in de procedure die het ontwerp voorstelt, zal de rechter van de echtscheiding bijna zeker reeds uitspraak gedaan hebben over de echtscheiding na de termijn van drie maanden die volgt op de maatregelen die de rechter in kort geding bevolen heeft.

Bijgevolg blijkt het aangewezen om dezelfde rechter de bevoegdheid te verlenen om de voorlopige maatregelen te bevelen, en in voorkomend geval te bekrachtigen in het echtscheidingsvonnis, zonder hem bovendien te binden aan een bepaalde wachttijd.

Nr. 41 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 19

In het ontworpen artikel 1256, het derde lid vervangen als volgt :

« Bij gebrek aan een overeenkomst of in geval van een gedeeltelijke overeenkomst, beveelt de rechter zelf voorlopige maatregelen betreffende de persoon, het levensonderhoud en de goederen van de echtgenoten of van hun kinderen. ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 40.

Nr. 42 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 19

Aan het ontworpen artikel 1256 een vierde lid (nieuw) toevoegen, luidende :

« Wanneer de rechter later de echtscheiding uitspreekt, kan hij tevens in zijn vonnis op verzoek van een van beide partijen vermelden of de voorlopige

mesures provisoires qu'il avait précédemment ordonnées continueront à poursuivre leurs effets après la dissolution du mariage. Il pourra, également, à la demande de l'une ou l'autre partie, ordonner les mesures accessoires au divorce qui sortiraient leurs effets dès après la dissolution du mariage ».

Justification

Voir sous amendement n°40.

N° 43 DE MME NYSSSENS

Art. 20

Supprimer l'article 1257 proposé.

Justification

Voir sous amendement n° 40.

N° 44 DE MME NYSSSENS

Art. 24bis (nouveau)

Insérer un article 24bis (nouveau) rédigé comme suit :

« Art. 24bis.

« L'article 1280, alinéa premier, du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Le juge saisi de la demande en divorce connaît en tout état de cause, à la demande soit des parties ou de l'une d'elles, soit du procureur du Roi, des mesures provisoires relatives à la personne, aux aliments et aux biens tant des parties que des enfants ».

Justification

Voir sous amendement n° 40.

N° 45 DE MME NYSSSENS

(Amendement subsidiaire aux amendements n°s 25 à 29)

Art. 7

Remplacer l'article 301, § 1er, proposé comme suit :

« § 1er. Lorsque le divorce a été sollicité par un des époux pour cause de désunion irrémédiable, les époux peuvent convenir à tout moment des modalités selon

maatregelen die hij voordien bevolen had, hun werking blijven hebben na de ontbinding van het huwelijk. Ook kan hij op verzoek van een van beide partijen bijkomende maatregelen bij de echtscheiding bevelen die werking hebben zodra het huwelijk ontbonden wordt. ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 40.

Nr. 43 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 20

Het ontworpen artikel 1257 doen vervallen.

Verantwoording

Zie amendement nr. 40.

Nr. 44 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 24bis (nieuw)

Een artikel 24bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 24bis.

« Artikel 1280, eerste lid, van hetzelfde wetboek wordt vervangen als volgt :

« De rechter bij wie het verzoek tot echtscheiding aanhangig is gemaakt neemt in iedere stand van het geding, op verzoek van beide partijen, van één van beide partijen of van de procureur des Konings, kennis van de voorlopige maatregelen die betrekking hebben op de persoon, op het levensonderhoud en op de goederen zowel van de partijen als van de kinderen. ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 40.

Nr. 45 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subsidiair amendement op de amendementen nrs. 25 tot 29)

Art. 7

In het voorgestelde artikel 301, § 1, vervangen als volgt :

« § 1. Wanneer de echtscheiding door een van de echtgenoten aangevraagd wordt wegens onherstelbare ontwrichting, kunnen de echtgenoten op elk

lesquelles un des conjoints exécutera une obligation alimentaire après divorce au profit de l'autre époux. Les époux veillent à déterminer dans leurs conventions la durée de cette obligation alimentaire et les modalités selon lesquelles elle pourrait être révisée ».

Justification

Les amendements à l'article 7 du projet visent à laisser au juge un pouvoir d'appréciation plus important à propos des modalités d'exécution de l'obligation alimentaire après divorce, afin qu'il puisse tenir compte de la diversité des situations familiales et, notamment, des situations où, au fil du temps, l'organisation concrète de la vie familiale par les époux a créé une disparité économique et financière irréversible entre les époux.

Ce pouvoir d'appréciation laissé au juge implique qu'il puisse fixer lui-même la durée de l'obligation alimentaire, sans être *a priori* tenu par un délai qui pourrait se révéler très injuste dans certaines situations où le mariage n'aurait pas été de très longue durée (d'autant qu'il n'est pas tenu compte de la durée de la vie commune qui a précédé le mariage) mais aurait malgré tout contribué à créer une disparité économique et financière irréversible entre les époux.

Ce pouvoir d'appréciation laissé au juge implique qu'il puisse aussi fixer des modalités d'exécution de l'obligation alimentaire qui ne soient pas exclusivement celles d'une rente ou d'une pension alimentaire. On songe, par exemple, au paiement d'une somme d'argent en capital destinée à permettre à l'époux économiquement moins aisé de financer partiellement une acquisition immobilière. On songe à l'attribution, pendant une certaine période, de l'occupation gratuite d'un logement.

N° 46 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire aux amendements n°s 25 à 29)

Art. 7

Remplacer l'article 301, § 2, al. 1 et 2 proposé comme suit :

« § 2. À défaut de la convention visée au § 1er, le tribunal peut, dans le jugement prononçant le divorce ou lors d'une décision ultérieure, accorder, à la demande d'un des époux, une pension alimentaire à charge de l'autre époux ou statuer sur d'autres modalités d'exécution de l'obligation alimentaire après divorce.

Le tribunal peut refuser de faire droit à la demande si le défendeur prouve que le demandeur a commis une faute grave ayant rendu impossible la poursuite de la vie commune ».

Justification

Voir sous amendement n° 45 à l'article 7.

ogenblik overeenkomen omtrent de wijze waarop een van de echtgenoten een onderhoudsplicht ten gunste van de andere echtgenoot zal uitvoeren na de echtscheiding. De echtgenoten zorgen ervoor dat ze in hun overeenkomsten de looptijd van die onderhoudsplicht en de wijze waarop ze kan worden herzien bepalen. ».

Verantwoording

De amendementen op artikel 7 van het ontwerp strekken ertoe om de rechter meer beoordelingsbevoegdheid te geven in verband met de nadere regeling tot uitvoering van de onderhoudsplicht na echtscheiding, opdat hij rekening kan houden met de diversiteit van de gezinssituaties en, meer bepaald met situaties waarin met het verstrijken van de tijd de concrete organisatie van het gezinsleven door de echtgenoten een onomkeerbare economische en financiële ongelijkheid tussen de echtgenoten tot stand heeft gebracht.

Die beoordelingsbevoegdheid van de rechter impliceert dat hij zelf de duur van de onderhoudsplicht kan bepalen, zonder vooraf gebonden te zijn aan een termijn die in bepaalde situaties niet gewettigd kan blijken, wanneer het huwelijk niet zeer lang geduurd heeft (temeer daar geen rekening wordt gehouden met de periode waarin men voor het huwelijk heeft samengewoond), maar toch heeft bijgedragen tot het ontstaan van een onomkeerbare economische en financiële ongelijkheid tussen de echtgenoten.

Die beoordelingsbevoegdheid van de rechter impliceert ook dat hij zelf de wijze van uitvoering van de onderhoudsplicht kan bepalen, waarbij het niet uitsluitend om een rente of een onderhoudsuitkering hoeft te gaan. Het kan bijvoorbeeld gaan om een geldsom die de economisch minst goeode echtgenoot in de gelegenheid moet stellen een aankoop van vastgoed gedeeltelijk te financieren. Het kan gaan om het kosteloos ter beschikking stellen van een woning gedurende een bepaalde periode.

Nr. 46 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair amendement op de amendementen nrs. 25 tot 29)

Art. 7

In het voorgestelde artikel 301, § 2, het eerste en het tweede lid vervangen als volgt :

« § 2. Bij gebrek aan overeenkomst zoals bedoeld in § 1, kan de rechtbank in het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt of bij een latere beslissing, op verzoek van een van de echtgenoten een uitkering tot levensonderhoud toestaan ten laste van de andere echtgenoot of over een andere uitvoeringswijze van de onderhoudsplicht na de echtscheiding beslissen.

De rechtbank kan het verzoek om een uitkering weigeren indien de verweerder bewijst dat verzoeker een zware fout heeft begaan die elk verder samenleven onmogelijk heeft gemaakt. ».

Verantwoording

Zie bij amendement nr. 45 op artikel 7.

N° 47 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire aux amendements n°s 25 à 29)

Art. 7

Remplacer l'article 301, §3, proposé comme suit :

« § 3. Le tribunal fixe les modalités précises d'exécution de l'obligation alimentaire après divorce.

Il tient compte des revenus et possibilités des conjoints et de la dégradation significative de la situation économique du bénéficiaire. Pour apprécier cette dégradation, le juge se fonde notamment sur la durée du mariage, l'âge et l'état de santé des parties, leur comportement durant le mariage à propos de l'organisation de la vie familiale, la charge des enfants pendant la vie commune ou après celle-ci. Le juge peut décider le cas échéant que la pension sera dégressive et déterminer dans quelle mesure elle le sera.

Lorsque le tribunal alloue une pension alimentaire, celle-ci ne peut excéder le tiers des revenus du conjoint débiteur ».

Justification

Voir sous amendement n° 45 à l'article 7.

N° 48 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire aux amendements n°s 25 à 29)

Art. 7

Remplacer l'article 301, §4, proposé comme suit :

« § 4. Le tribunal détermine dans son jugement la durée de l'obligation alimentaire après divorce, en tenant compte, notamment, de la durée du mariage et, éventuellement, de la durée de la vie commune entre les époux qui a précédé la conclusion du mariage.

Si le tribunal l'estime opportun, il peut, après avoir fixé une durée limitée à l'obligation alimentaire après divorce, indiquer dans son jugement que la situation pourra être réévaluée à l'expiration de cette durée et que l'obligation pourra éventuellement être prolongée ».

Nr. 47 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair amendement op de amendementen nrs. 25 tot 29)

Art. 7

Het voorgestelde artikel 301, §3, vervangen als volgt :

« § 3. De rechtbank legt de precieze nadere regels vast van de uitvoering van de onderhoudsplicht na de echtscheiding.

Zij houdt rekening met de inkomsten en mogelijkheden van de echtgenoten en met de aanzienlijke terugval van de economische situatie van de uitkeringsgerechtigde. Om die terugval te waarderen, baseert de rechter zich met name op de duur van het huwelijk, de leeftijd van partijen, hun gedrag tijdens het huwelijk inzake de organisatie van hun noden en het ten laste nemen van de kinderen tijdens het samenleven of daarna. De rechter kan indien nodig beslissen dat de uitkering degressief zal zijn en in welke mate.

Wanneer de rechter een onderhoudsuitkering toekent, mag zij niet hoger liggen dan een derde van het inkomen van de uitkeringsplichtige echtgenoot ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 45 op artikel 7.

Nr. 48 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair amendement op de amendementen nrs. 25 tot 29)

Art. 7

Het voorgestelde artikel 301, §4, vervangen als volgt :

« § 4. De rechtbank stelt in haar vonnis de duur vast van de onderhoudsplicht na de echtscheiding, en houdt daarbij in het bijzonder rekening met de duur van het huwelijk, en in voorkomend geval, met de duur van het samenwonen van de echtgenoten vóór hun huwelijk.

Indien de rechtbank het aangewezen acht, kan zij na het bepalen van een beperkte duur voor de onderhoudsplicht na de echtscheiding, in haar vonnis aangeven dat de toestand na afloop van deze termijn herbekeken kan worden en dat de onderhoudsplicht eventueel verlengd kan worden ».

Justification

Voir sous amendement n° 45 à l'article 7.

N° 49 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire l'amendement n° 33)

Art. 33

Remplacer le § 4 de cet article comme suit :

« § 4. *L'article 301, § 7, du même Code, tel que modifié par l'article 7 de la présente loi, est applicable aux pensions alimentaires après divorce, telles qu'elles avaient été définitivement fixées ou convenues avant l'entrée en vigueur de la présente loi.* »

Clotilde NYSSENS.

N° 50 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 5

Compléter l'article 299 proposé, par l'alinéa suivant :

« *À la demande d'une des parties, le juge peut toutefois prononcer le maintien de ces avantages au détriment de l'époux auquel le divorce est manifestement imputable.* »

Justification

Lorsque l'échec du mariage (par exemple, en cas de violences conjugales, d'abus sexuels) est manifestement imputable à une des parties, l'époux qui en est victime doit pouvoir continuer à bénéficier des avantages que les époux se sont faits par contrat de mariage.

N° 51 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 12

Compléter l'article 308 proposé par les mots :

« *Ce devoir cesse d'exister vis-à-vis de l'époux auquel la séparation de corps est manifestement imputable.* »

Justification

L'exclusion de l'époux auquel le divorce est manifestement imputable du bénéfice d'une pension alimentaire doit s'appliquer, *mutatis mutandis*, au devoir de secours au détriment de l'époux auquel l'échec du mariage est manifestement imputable et ce, en vertu des articles 10 et 11 de la Constitution.

Verantwoording

Zie amendement nr. 45 op artikel 7.

Nr. 49 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair amendement op amendement nr. 33)

Art. 33

Paragraaf 4 van dit artikel vervangen als volgt :

« § 4. *Artikel 301, § 7, van hetzelfde Wetboek, als gewijzigd door artikel 7 van deze wet, is van toepassing op de onderhoudsuitkeringen na de echtscheiding, zoals zij definitief vastgesteld of overeengekomen werden vóór de inwerkingtreding van deze wet.* »

Nr. 50 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 5

Het voorgestelde artikel 299 aanvullen met het volgende lid :

« *De rechter kan evenwel op verzoek van één van de partijen het behoud van deze voordelen uitspreken ten nadele van die echtgenoot die manifest schuld heeft aan de echtscheiding.* »

Verantwoording

Wanneer één der partijen manifest schuld heeft aan het mislopen van het huwelijk (bijvoorbeeld in geval van partnergeweld, seksueel misbruik) dient de echtgenoot die hiervan het slachtoffer is, te kunnen blijven genieten van de voordelen die de echtgenoten elkaar bij huwelijksvereenkomst hebben toegekend.

Nr. 51 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 12

Het voorgestelde artikel 308 aanvullen met de volgende woorden :

« *Deze plicht vervalt ten aanzien van de echtgenoot die manifest schuld heeft aan de scheiding van tafel en bed.* »

Verantwoording

De uitsluiting van een onderhoudsuitkering ten nadele van de echtgenoot die manifest schuldig is aan de echtscheiding, dient *mutatis mutandis* te gelden inzake de plicht van hulp ten nadele van de echtgenoot die manifest schuldig is aan het mislopen van het huwelijk en dit in het licht van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

N° 52 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 13bis (nouveau)

Insérer un article 13bis (nouveau) rédigé comme suit :

« Art. 13bis. — À l'article 1428 du même Code, les mots « reprises aux articles 229, 231 et 232 » sont remplacés par les mots « reprises aux articles 229 et 230 ».

Justification

Le rétablissement de l'article 230 du Code civil et l'abrogation des articles 231 et 232 du même Code, prévus aux articles 3 et 4 proposés, imposent une modification de l'article 1428 du Code civil.

Cette disposition est actuellement rédigée comme suit :

« Art. 1428. — En cas de dissolution du régime légal par le décès d'un des époux, la séparation de biens judiciaire, le divorce ou la séparation de corps pour les causes reprises aux articles 229, 231 et 232, les époux ou le conjoint survivant seront tenus de faire inventaire et estimation des biens meubles et des dettes communes. »

Comme le service d'Évaluation de la législation du Sénat le fait remarquer à juste titre, l'abrogation des articles 231 et 232 nécessite en tout cas une adaptation de l'article précité.

Ensuite, le service d'Évaluation de la législation se pose, à bon droit, la question de savoir si l'article 1428 du Code civil doit également renvoyer à l'article 230 rétabli du Code civil.

L'article 230 du Code civil serait rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 230. — Les époux peuvent également divorcer par consentement mutuel, aux conditions fixées dans la quatrième partie, livre IV, chapitre XI, section 2, du Code judiciaire. »

Si l'on omet d'adapter l'article 1428 du Code civil ou si l'on se limite à supprimer à cet article 1428 le renvoi aux articles 231 et 232, qui ont été abrogés, une discrimination apparaîtra entre :

d'une part, les couples qui divorcent sur la base du nouvel article 229 du Code civil ou sur la base de la désunion irrémédiable du mariage et qui, en vertu de l'article 1428 du Code civil sont tenus de faire inventaire et estimation des biens meubles et des dettes communes;

et d'autre part, les couples qui divorcent sur la base de l'article 230 du Code civil et des dispositions de la quatrième partie, livre IV, chapitre XI, section 2, du Code judiciaire à laquelle cet article fait référence (divorce par consentement mutuel), qui seraient dispensés de faire inventaire et estimation des biens meubles et des dettes communes;

Une telle distinction ne se justifie pas, eu égard aux articles 10 et 11 de la Constitution.

Nr. 52 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 13bis (nieuw)

Een artikel 13bis (nieuw) invoegen, luidend :

« Art. 13bis. — In artikel 1428 van hetzelfde Wetboek worden de woorden « vermeld in de artikelen 229, 231 en 232 » vervangen door de woorden « vermeld in de artikelen 229 en 230 ».

Justification

De herinvoering van artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek en de opheffing van de artikelen 231 en 232 van hetzelfde Wetboek vooropgesteld in de artikelen 3 en 4 van het voorstel maken een wijziging van artikel 1428 van het Burgerlijk Wetboek noodzakelijk.

Deze bepaling luidt thans als volgt :

« Art. 1428. — In geval van ontbinding van het wettelijk stelsel door het overlijden van een der echtgenoten, door gerechtelijke scheiding van goederen, door echtscheiding of scheiding van tafel en bed op een der gronden vermeld in de artikelen 229, 231 en 232, zijn de echtgenoten of de langstlevende echtgenoot gehouden een beschrijving en een schatting op te maken van de gemeenschappelijke roerende goederen en schulden. »

Zoals geheel terecht opgemerkt door de dienst Wetsevaluatie van de Senaat, noodzaakt de schrapping van de artikelen 231 en 232 sowieso een aanpassing van hogervernoemd artikel.

Daarnaast stelt de dienst Wetsevaluatie zich terecht de vraag of tevens een verwijzing naar het herstelde artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek dient opgenomen te worden in artikel 1428 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 230 Burgerlijk Wetboek in zijn herstelde lezing zou luiden als volgt :

« Art. 230. — De echtgenoten kunnen ook door onderlinge toestemming uit de echt scheiden volgens de voorwaarden die vastgesteld zijn in deel IV, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling 2, van het Gerechtelijk Wetboek. »

Indien men zou nalaten artikel 1428 van het Burgerlijk Wetboek aan te passen of men zich zou beperken tot de schrapping van de verwijzing naar de niet langer bestaande artikelen 231 en 232 in artikel 1428 B.W., zou het gevolg zijn dat een discriminatie ontstaat tussen :

enerzijds koppels die uit de echt scheiden op grond van het nieuwe artikel 229 B.W., of op grond van de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk, en die dus op grond van artikel 1428 van het Burgerlijk Wetboek gehouden zouden zijn tot het opmaken van een beschrijving en een schatting ... van de gemeenschappelijke roerende goederen en schulden;

en anderzijds koppels die uit de echt scheiden op grond van artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek en de bepalingen van deel IV, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling 2, van het Gerechtelijk Wetboek waar dit artikel naar verwijst (echtscheiding door onderlinge toestemming), welke zouden vrijgesteld zijn van het opmaken van een beschrijving en een schatting ... van de gemeenschappelijke roerende goederen en schulden.

Dergelijk onderscheid valt niet te rechtvaardigen in het licht van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

N° 53 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 13ter (nouveau)

Insérer un article 13ter (nouveau) rédigé comme suit :

« Art. 13ter. — À l'article 1429, alinéa 1er, du Code civil, les mots « reprises aux articles 229, 231 et 232 » sont remplacés par les mots « reprises aux articles 229 et 230 ». »

Justification

Le rétablissement de l'article 230 du Code civil et l'abrogation des articles 231 et 232 du même Code, prévus aux articles 3 et 4 proposés, imposent une modification de l'article 1429 du Code civil.

Cette disposition est actuellement rédigée comme suit :

« Art. 1429. — La dissolution du régime légal opérée par le divorce ou la séparation de corps pour les causes reprises aux articles 229, 231 et 232 ne donne pas ouverture aux droits de survie.

Toutefois, l'époux au profit duquel a été stipulée une institution contractuelle, en conserve le bénéfice lors du décès de son conjoint, sauf la déchéance prévue aux articles 299 et 311bis.

La dissolution du régime légal opérée par la séparation de biens ne donne pas ouverture aux droits de survie; toutefois, l'époux au profit duquel ils ont été stipulés, conserve la faculté de les exercer au décès de son conjoint. »

Comme le service d'Évaluation de la législation du Sénat le fait remarquer à juste titre, l'abrogation des articles 231 et 232 nécessite en tout cas une adaptation de l'article précité.

Ensuite, le service d'Évaluation de la législation se pose, à bon droit, la question de savoir si l'article 1429 du Code civil doit également renvoyer à l'article 230 rétabli du Code civil.

L'article 230 du Code civil serait rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 230. — Les époux peuvent également divorcer par consentement mutuel, aux conditions fixées dans la quatrième partie, livre IV, chapitre XI, section 2, du Code judiciaire. »

Si l'on omet d'adapter l'article 1429 du Code civil ou si l'on se limite à supprimer à cet article le renvoi aux articles 231 et 232, qui ont été abrogés, une discrimination apparaîtra entre

d'une part, les couples qui divorcent sur la base du nouvel article 229 du Code civil ou sur la base de la désunion irrémédiable du mariage et pour lesquels, en vertu de l'article 1429, alinéa 1er, du Code civil, la dissolution du régime légal ne donne pas ouverture aux droits de survie;

et d'autre part, les couples qui divorcent sur la base de l'article 230 du Code civil et des dispositions de la quatrième partie, livre IV, chapitre XI, section 2, du Code judiciaire à laquelle cet article fait référence (divorce par consentement mutuel), pour

Nr. 53 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 13ter (nieuw)

Een artikel 13ter (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 13ter. — In artikel 1429, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden » vermeld in de artikelen 229, 231 en 232 vervangen door de woorden « vermeld in de artikelen 229 en 230 ».

Verantwoording

De herinvoering van artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek en de opheffing van de artikelen 231 en 232 van hetzelfde Wetboek vooropgesteld in de artikelen 3 en 4 van het voorstel maken een wijziging van artikel 1429 van het Burgerlijk Wetboek noodzakelijk.

Deze bepaling luidt thans als volgt :

« Art. 1429. — De ontbinding van het wettelijk stelsel door echtscheiding of scheiding van tafel en bed op een der gronden vermeld in de artikelen 229, 231 en 232, maakt de overlevingsrechten niet opvorderbaar.

De echtgenoot in wiens voordeel een contractuele erfstelling is bedongen, behoudt echter het genot daarvan bij het overlijden van de andere echtgenoot, behoudens het verval bedoeld in de artikelen 299 en 311bis.

De ontbinding van het wettelijk stelsel door scheiding van goederen maakt de overlevingsrechten niet opvorderbaar; de echtgenoot in wiens voordeel die rechten zijn bedongen, behoudt echter de bevoegdheid om ze uit te oefenen bij het overlijden van de andere echtgenoot. »

Zoals geheel terecht opgemerkt door de dienst Wetsevaluatie van de Senaat, noodzaakt de schrapping van de artikelen 231 en 232 sowieso een aanpassing van hogervernoemd artikel.

Daarnaast stelt de dienst Wetsevaluatie zich terecht de vraag of tevens een verwijzing naar het herstelde artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek dient opgenomen te worden in artikel 1429 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 230 Burgerlijk Wetboek in zijn herstelde lezing zou luiden als volgt :

« Art. 230. — De echtgenoten kunnen ook door onderlinge toestemming uit de echt scheiden volgens de voorwaarden die vastgesteld zijn in deel IV, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling 2, van het Gerechtelijk Wetboek. »

Indien men zou nalaten artikel 1429 van het Burgerlijk Wetboek aan te passen of men zich zou beperken tot de schrapping van de verwijzing naar de niet langer bestaande artikelen 231 en 232 in artikel 1429 B.W., zou het gevolg zijn dat een discriminatie ontstaat tussen :

enerzijds koppels die uit de echt scheiden op grond van het nieuwe artikel 229 B.W., of op grond van de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk, en voor welke ingevolge artikel 1429 eerste lid B.W. de overlevingsrechten niet opvorderbaar zouden zijn ingevolge de ontbinding van het wettelijk stelsel;

en anderzijds koppels die uit de echt scheiden op grond van artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek en de bepalingen van deel IV, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling 2, van het Gerechtelijk Wetboek waar dit artikel naar verwijst (echtscheiding door

lesquels la dissolution du régime légal donnerait immédiatement ouverture aux droits de survie, l'alinéa 1er de l'article 1429 du Code civil n'étant pas applicable.

Une telle distinction ne se justifie pas, eu égard aux articles 10 et 11 de la Constitution.

N° 54 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 13^{quater} (nouveau)

Insérer un article 13^{quater} (nouveau) rédigé comme suit :

« Art. 13^{quater}. — À l'article 1459, alinéa 1er, du Code civil, les mots « reprises aux articles 229, 231 et 232 » sont remplacés par les mots « reprises aux articles 229 et 230 ». »

Justification

Le rétablissement de l'article 230 du Code civil et l'abrogation des articles 231 et 232 du même Code, prévus aux articles 3 et 4 proposés, imposent une modification de l'article 1459 du Code civil.

Cette disposition est actuellement rédigée comme suit :

« Art. 1429. — Lorsque la dissolution du régime est l'effet du divorce ou de la séparation de corps pour les causes reprises aux articles 229, 231 et 232, il n'y a pas lieu à délivrance du préciput.

Lorsque la dissolution du régime est l'effet de la séparation de biens, il n'y a pas lieu à délivrance actuelle du préciput; cependant, les époux ou l'époux au profit duquel il a été stipulé conservent leurs droits pour le cas de survie. Lorsque le préciput n'a été stipulé qu'au profit d'un des époux, celui-ci peut exiger une caution de son conjoint en garantie de ses droits. »

Comme le service d'Évaluation de la législation du Sénat le fait remarquer à juste titre, l'abrogation des articles 231 et 232 nécessite en tout cas une adaptation de l'article précité.

Ensuite, le service d'Évaluation de la législation se pose, à bon droit, la question de savoir si l'article 1459 du Code civil doit également renvoyer à l'article 230 rétabli du Code civil.

L'article 230 du Code civil serait rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 230. — Les époux peuvent également divorcer par consentement mutuel, aux conditions fixées dans la quatrième partie, livre IV, chapitre XI, section 2, du Code judiciaire. »

Si l'on omet d'adapter l'article 1459 du Code civil ou si l'on se limite à supprimer à cet article le renvoi aux articles 231 et 232, qui ont été abrogés, une discrimination apparaîtra entre

d'une part, les couples qui divorcent sur la base du nouvel article 229 du Code civil ou sur la base de la désunion

ouderlinge toestemming), en voor welke ingevolge het niet toepasselijk zijn van artikel 1429, eerste lid, B.W. de overlevingsrechten wel onmiddellijk opvorderbaar zouden zijn ingevolge de ontbinding van het wettelijk stelsel.

Dergelijk onderscheid valt niet te rechtvaardigen in het licht van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Nr. 54 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 13^{quater} (nieuw)

Een artikel 13^{quater} (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 13^{quater}. — In artikel 1459, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden « vermeld in de artikelen 229, 231 en 232 » vervangen door de woorden « vermeld in de artikelen 229 en 230 ». »

Verantwoording

De herinvoering van artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek en de opheffing van de artikelen 231 en 232 van hetzelfde Wetboek vooropgesteld in de artikelen 3 en 4 van het voorstel maken een wijziging van artikel 1459 van het Burgerlijk Wetboek noodzakelijk.

Deze bepaling luidt thans als volgt :

« Art. 1429. — Ontbinding van het stelsel door echtscheiding of door scheiding van tafel en bed op een der gronden vermeld in de artikelen 229, 231 en 232, heeft geen uitkering van het vooruitgemaakte ten gevolge.

Ontbinding van het stelsel door scheiding van goederen heeft geen dadelijke uitkering van het vooruitgemaakte ten gevolge. De echtgenoten of de echtgenoot in wiens voordeel is bedongen, behouden echter hun rechten voor het geval van overleving. Wanneer de vooruitmaking bedongen is in het voordeel van een der echtgenoten, kan deze van de andere echtgenoot zekerstelling eisen tot waarborg van zijn rechten. »

Zoals geheel terecht opgemerkt door de dienst Wetsevaluatie van de Senaat, noodzaakt de schrapping van de artikelen 231 en 232 sowieso een aanpassing van hogervernoemd artikel.

Daarnaast stelt de dienst Wetsevaluatie zich terecht de vraag of tevens een verwijzing naar het herstelde artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek dient opgenomen te worden in artikel 1459 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 230 Burgerlijk Wetboek in zijn herstelde lezing zou luiden als volgt :

« Art. 230. — De echtgenoten kunnen ook door onderlinge toestemming uit de echt scheiden volgens de voorwaarden die vastgesteld zijn in deel IV, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling 2, van het Gerechtelijk Wetboek. »

Indien men zou nalaten artikel 1459 van het Burgerlijk Wetboek aan te passen of men zich zou beperken tot de schrapping van de verwijzing naar de niet langer bestaande artikelen 231 en 232 in artikel 1459 B.W., zou het gevolg zijn dat een discriminatie ontstaat tussen :

enerzijds koppels die uit de echt scheiden op grond van het nieuwe artikel 229 B.W., ofte op grond van de onherstelbare

irréversible du mariage et pour lesquels, en vertu de l'article 1459, alinéa 1er, du Code civil, la dissolution du régime légal ne donne pas lieu à délivrance du préciput;

et d'autre part, les couples qui divorcent sur la base de l'article 230 du Code civil et des dispositions de la quatrième partie, livre IV, chapitre XI, section 2, du Code judiciaire à laquelle cet article fait référence (divorce par consentement mutuel) et pour lesquels la dissolution du régime légal donnerait immédiatement lieu à délivrance du préciput, l'alinéa 1er de l'article 1459, alinéa 1er, du Code civil n'étant pas applicable.

Une telle distinction ne se justifie pas, eu égard aux articles 10 et 11 de la Constitution.

N° 55 DE M. MAHOUX ET MME KAPOMPOLÉ

Art. 33

Au § 3, entre le mot « Code » et les mots « il peut », insérer les mots « modifié par l'article 7 de la présente loi ».

Justification

Suggestion d'adaptation faite par le Service d'évaluation de la législation.

Philippe MAHOUX.
Joëlle KAPOMPOLÉ.

N° 56 DE M. MAHOUX

Art. 35 (nouveau)

Insérer un article 35 (nouveau), libellé comme suit: « Art. 35. — À l'article 316bis du Code civil, les mots « 1258, § 2 » sont remplacés par le chiffre « 1256 ».

Justification

Suggestion d'adaptation faite par le service d'évaluation de la législation.

Philippe MAHOUX.

N° 57 DE M. MAHOUX ET MME KAPOMPOLÉ

Art. 36 (nouveau)

Insérer un article 36 (nouveau), libellé comme suit: « Art. 36. — Dans l'article 1428 du Code civil, les mots « aux articles 229, 231 et 232 » sont remplacés par les mots « à l'article 229 ».

ontwrichting van het huwelijk, en voor welke er ingevolge artikel 1459, eerste lid, B.W. geen uitkering van het vooruitge maakte zou zijn ingevolge de ontbinding van het wettelijk stelsel;

en anderzijds koppels die uit de echt scheiden op grond van artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek en de bepalingen van deel IV, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling 2, van het Gerechtelijk Wetboek waar dit artikel naar verwijst (chtscheiding door onderlinge toestemming), en voor welke ingevolge het niet toepasselijk zijn van artikel 1459, eerste lid, B.W. het vooruitge maakte dan wèl onmiddellijk uitgekeerd zou moeten worden ingevolge de ontbinding van het stelsel.

Dergelijk onderscheid valt niet te rechtvaardigen in het licht van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Hugo VANDENBERGHE.

Nr. 55 VAN DE HEER MAHOUX EN MEVROUW KAPOMPOLÉ

Art. 33

In § 3 tussen de woorden « hetzelfde Wetboek », en de woorden « kan men » de woorden « zoals gewijzigd bij artikel 7 van deze wet » invoegen.

Verantwoording

Aanpassing voorgesteld door de dienst Wetsevaluatie.

Nr. 56 VAN DE HEER MAHOUX

Art. 35 (nieuw)

Een artikel 35 (nieuw) invoegen, luidende: « Art. 35. — In artikel 316bis van het Burgerlijk Wetboek, worden de woorden « 1258 § 2 » vervangen door het getal « 1256 ».

Verantwoording

Aanpassing voorgesteld door de dienst Wetsevaluatie.

Nr. 57 VAN DE HEER MAHOUX EN MEVROUW KAPOMPOLÉ

Art. 36 (nieuw)

Een artikel 36 (nieuw) invoegen, luidende: « Art. 36. — In artikel 1428 van het Burgerlijk Wetboek, worden de woorden « in de artikelen 229, 231 en 232 » vervangen door de woorden « in artikel 229 ».

Justification

Suggestion d'adaptation faite par le Service d'évaluation de la législation.

N° 58 DE M. MAHOUX ET MME KAPOMPOLÉ

Art. 37 (nouveau)

Insérer un article 37 (nouveau) libellé comme suit : « Art. 37. — Dans l'article 1429 du Code civil, les mots « aux articles 229, 231 et 232 » sont remplacés par les mots « à l'article 229 ».

Justification

Suggestion d'adaptation faite par le Service d'évaluation de la législation.

N° 59 DE M. MAHOUX ET MME KAPOMPOLÉ

Art. 38 (nouveau)

Insérer un article 38 (nouveau) libellé comme suit : « Art. 38. — Dans l'article 1459 du Code civil, les mots « aux articles 229, 231 et 232 » sont remplacés par les mots « à l'article 229 ».

Justification

Suggestion d'adaptation faite par le service d'évaluation de la législation.

N° 60 DE M. MAHOUX ET MME KAPOMPOLÉ

Art. 39 (nouveau)

Insérer un article 39 (nouveau) libellé comme suit : « Art. 39. — À l'article 1288bis, du Code judiciaire les mots « 1254, § 2, alinéa 1 » sont remplacés par les mots « 1254, § 1er, alinéa 2 ».

Justification

Suggestion d'adaptation faite par le Service d'évaluation de la législation.

Verantwoording

Aanpassing voorgesteld door de dienst Wetsevaluatie.

Nr. 58 VAN DE HEER MAHOUX EN MEVROUW KAPOMPOLÉ

Art. 37 (nieuw)

Een artikel 37 (nieuw) invoegen, luidende: « Art. 37. — In artikel 1429 van het Burgerlijk Wetboek, worden de woorden « in de artikelen 229, 231 en 232 » vervangen door de woorden « in artikel 229 ». »

Verantwoording

Aanpassing voorgesteld door de dienst Wetsevaluatie.

Nr. 59 VAN DE HEER MAHOUX EN MEVROUW KAPOMPOLÉ

Art. 38 (nieuw)

Een artikel 38 (nieuw) invoegen, luidende: « Art. 38. — In artikel 1459 van het Burgerlijk Wetboek, worden de woorden « in de artikelen 229, 231 en 232 » vervangen door de woorden « in artikel 229 ». »

Verantwoording

Aanpassing voorgesteld door de dienst Wetsevaluatie.

Nr. 60 VAN DE HEER MAHOUX EN MEVROUW KAPOMPOLÉ

Art. 39 (nieuw)

Een artikel 39 (nieuw) invoegen, luidende: « Art. 39. — In artikel 1288bis van het Gerechtelijk Wetboek worden de woorden « 1254, § 2, eerste lid » vervangen door de woorden « 1254, § 1, tweede lid ». »

Verantwoording

Aanpassing voorgesteld door de dienst Wetsevaluatie.

N° 61 DE M. MAHOUX ET MME KAPOMPOLÉ

Art. 40 (nouveau)

Insérer un article 40 (nouveau) libellé comme suit : « Art. 40. — À l'article 1412, alinéa premier du Code judiciaire sont apportées les modifications suivantes :

1° les mots « 306, 307 » et les mots « ou de l'article 1306 » sont supprimés;

2° les mots « 301 bis » sont remplacés par les mots « 301, § 11 ».

Justification

Suggestion d'adaptation faite par le Service d'évaluation de la législation.

N° 62 DE M. MAHOUX ET MME KAPOMPOLÉ

Art. 41 (nouveau)

Insérer un article 37 (nouveau) libellé comme suit : « Art. 41. — À l'article 391bis du Code pénal sont apportées les modifications suivantes :

1° à l'alinéa 2, les mots « 306, 307 » et les mots « et 1306 alinéa 3 » sont supprimés;

2° aux alinéas 3 et 4, les mots « et 1306 alinéa premier » sont supprimés;

3° aux alinéas 3 et 4, les mots « 301bis » sont remplacés par les mots « 301 § 11 ».

Justification

Suggestion d'adaptation faite par le Service d'évaluation de la législation.

N° 63 DE M. MAHOUX ET MME KAPOMPOLÉ

Art. 42 (nouveau)

Insérer un article 37 (nouveau) libellé comme suit : « Art. 42. — À l'article 269(1) du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, l'alinéa 3 est abrogé.

Nr. 61 VAN DE HEER MAHOUX EN MEVROUW KAPOMPOLÉ

Art. 40 (nieuw)

Een artikel 40 (nieuw) invoegen, luidende: « Art. 40. — Artikel 1412, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt gewijzigd als volgt :

1° vervallen de getallen « 306, 307 » en de woorden « of 1306 »;

2° worden de woorden « 301bis » vervangen door de woorden « 301, § 11 ».

Verantwoording

Aanpassing voorgesteld door de dienst Wetsevaluatie.

Nr. 62 VAN DE HEER MAHOUX EN MEVROUW KAPOMPOLÉ

Art. 41 (nieuw)

Een artikel 41 (nieuw) invoegen, luidende: « Art. 41. — Artikel 391bis van het Strafwetboek wordt gewijzigd als volgt :

1° in het tweede lid vervallen de getallen « 306, 307 » en de woorden « en 1306, derde lid », « ;

2° in het derde en het vierde lid vervallen de woorden « en 1306, eerste lid »;

3° in het derde en het vierde lid worden de woorden « 301bis » vervangen door de woorden « 301, § 11 » »

Verantwoording

Aanpassing voorgesteld door de dienst Wetsevaluatie.

Nr. 63 VAN DE HEER MAHOUX EN MEVROUW KAPOMPOLÉ

Art. 42 (nieuw)

Een artikel 42 (nieuw) invoegen, luidende: « Art. 42. — Het derde lid van artikel 269(1) van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten wordt opgeheven. »

Justification

Suggestion d'adaptation faite par le Service d'évaluation de la législation.

Philippe MAHOUX.
Joëlle KAPOMPOLÉ.

N° 64 DE M. MAHOUX ET CONSORTS

Art. 18

À l'article 1255 du Code Judiciaire en projet, apporter les modifications suivantes :

A) Au § 2, alinéa 2, remplacer les mots « 6 mois » par les mots « un an »;

B) au § 6, remplacer le premier alinéa par le texte suivant : « *Sauf circonstances exceptionnelles, la comparution personnelle des parties est requise en cas de demande conjointe fondée sur l'article 229, § 2, du Code Civil et la comparution personnelle de la partie demanderesse dans les autres cas.* ».

Justification

Faisant suite aux auditions organisées dans le cadre de la commission Justice du Sénat, relativement à ce projet, les auteurs considèrent qu'il convient d'allonger le délai permettant de présumer la désunion irrémédiable des parties. Cet allongement se justifie par une préoccupation particulière, accordée aux situations de précarité éventuelle dans lesquelles certaines femmes risqueraient de se trouver.

Dans le même registre d'idées, il apparaît comme nécessaire que les conjoints soient tous deux présents lors de l'audience, afin que le magistrat saisi puisse se faire une opinion claire et réaliste de la véritable volonté des parties quant à la procédure en cours.

Philippe MAHOUX.
Christine DEFRAIGNE.
Nathalie de T' SERCLAES.

N° 65 DE MM. MAHOUX EN SEMINARA

Art. 2

Au §§ 2 et 3 de l'article 229 proposé, remplacer le mot « présumé » par le mot « établie ».

Philippe MAHOUX.
Franco SEMINARA.

Verantwoording

Aanpassing voorgesteld door de dienst Wetsevaluatie.

Nr. 64 VAN DE HEER MAHOUX C.S.

Art. 18

Het voorgestelde artikel 1255 van het Gerechtelijk Wetboek wijzigen als volgt :

A) In het tweede lid van § 2 de woorden « 6 maanden » vervangen door de woorden « een jaar »;

B) In het eerste lid van § 6 vervangen als volgt : « *Behoudens uitzonderlijke omstandigheden is de persoonlijke verschijning van de partijen vereist in geval van een gezamenlijke vordering gebaseerd op artikel 229, § 2 van het Burgerlijk Wetboek. In de andere gevallen is de persoonlijke verschijning van de verzoekende partij vereist.* »

Verantwoording

Naar aanleiding van de hoorzittingen die in de Senaatscommissie voor de Justitie over dit ontwerp zijn georganiseerd, meent de indiener dat de termijn waarna een vermoeden van duurzame ontwrichting ontstaat, moet worden verlengd. Reden voor deze verlenging is de bezorgdheid om de financieel onzekere toestand waarin sommige vrouwen kunnen terechtkomen.

In dezelfde gedachtegang lijkt het ons nodig dat de echtgenoten allebei aanwezig zijn op de terechtzitting zodat de magistraat zich een duidelijk en realistisch beeld kan vormen van de werkelijke wil van de partijen met betrekking tot de lopende procedure.

Nr. 65 VAN DE HEREN MAHOUX EN SEMINARA

Art. 2

In de §§ 2 en 3 van het voorgestelde artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek de aanhef doen luiden als volgt : « *De onherstelbare ontwrichting bestaat wanneer* ».

N° 66 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 26)

Art. 7

Au § 2, alinéa 2, de l'article 301 proposé remplacer les mots « peut refuser » par le mot « refuse ».

Justification

Le juge doit refuser de faire droit à la demande de pension si le défendeur prouve que le demandeur a commis une faute grave ayant rendu impossible la poursuite de la vie commune.

Il n'est pas concevable que le juge conserve un pouvoir d'appréciation à cet égard dès lors qu'il est établi que le demandeur a commis une faute grave ayant rendu impossible la poursuite de la vie commune.

N° 67 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 27)

Art. 7

Au § 3, alinéa 2, de l'article 301 proposé, insérer entre le mot « parties » et le mot « leur », les mots « leur état de santé ».

Justification

Le critère de l'état de santé est aussi un critère important dont le juge devra tenir compte au niveau du montant de la pension alimentaire.

Clotilde NYSSENS.

Nr. 66 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair amendement op amendement nr. 26)

Art. 7

In het voorgestelde artikel 301, § 2, tweede lid, de woorden « kan het verzoek om een uitkering weigeren » vervangen door de woorden « weigert het verzoek om een uitkering ».

Verantwoording

De rechter moet weigeren recht te doen aan het verzoek om een uitkering indien de verweerder bewijst dat verzoeker een zware fout heeft begaan die elk verder samenleven onmogelijk heeft gemaakt.

Het is ondenkbaar dat de rechter hierin enige beslissingsvrijheid behoudt wanneer vaststaat dat verzoeker een zware fout heeft begaan die elk verder samenleven onmogelijk heeft gemaakt.

Nr. 67 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair amendement op amendement nr. 27)

Art. 7

In het voorgestelde artikel 301, § 3, tweede lid, tussen het woord « partijen, » en het woord « hun », de woorden « hun gezondheidstoestand, » invoegen.

Verantwoording

Ook het criterium van de gezondheidstoestand is een belangrijk criterium, waarmee de rechter rekening zal moeten houden bij het bepalen van het bedrag van de onderhoudsuitkering.